

ВІСНИК 12'2017 ПРОКУРАТУРИ

ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНЕ ЮРИДИЧНЕ ОФІЦІЙНЕ ВИДАННЯ
ГЕНЕРАЛЬНОЇ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ

Засновано

10 червня 1999 року

Свідоцтво про державну реєстрацію
серія KB № 10791

Засновники

Генеральна прокуратура України
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Надано статус офіційного видання

наказом Генерального прокурора України від 19 квітня 2012 року № 38

Головний редактор

Лариса Сарган

Видавець

Національна академія прокуратури України
вул. Мельникова, 81-Б, м. Київ, 04050
тел.: (044) 206-15-61
www.napu.com.ua
vpu.ap.gp@gmail.com

© Генеральна прокуратура України, 2017

© Національна академія прокуратури України, 2017

НАУКОВА РАДА

СТОРОЖУК ДМИТРО АНАТОЛІЙОВИЧ

перший заступник Генерального прокурора (голова)

ПРИСЯЖНЮК ІВАН ІВАНОВИЧ

кандидат юридичних наук (заступник голови)

ГУБЕРСЬКИЙ ЛЕОНІД ВАСИЛЬОВИЧ

ректор Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
доктор філософських наук, професор, академік НАН України

ТАЦІЙ ВАСИЛЬ ЯКОВИЧ

ректор Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
доктор юридичних наук, професор, академік НАН України

ГЕТЬМАН АНАТОЛІЙ ПАВЛОВИЧ

проректор з наукової роботи Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор,
дійсний член (академік) НАПрН України

ГРИЦЕНКО ІВАН СЕРГІЙОВИЧ

декан юридичного факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
доктор юридичних наук

ЄНІН ЄВГЕНІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ

заступник Генерального прокурора, кандидат політичних наук

КОСТЕНКО ОЛЕКСАНДР МИКОЛАЙОВИЧ

завідувач відділу проблем кримінального права, кримінології та судоустрою
Інституту держави і права імені В.М. Корецького НАН України,
доктор юридичних наук, професор, дійсний член (академік) НАПрН України

МАЛЯРЕНКО ВАСИЛЬ ТИМОФІЙОВИЧ

доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України

НОР ВАСИЛЬ ТИМОФІЙОВИЧ

завідувач кафедри кримінального процесу і криміналістики
Львівського національного університету імені Івана Франка,
доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України

ТИХИЙ ВОЛОДИМИР ПАВЛОВИЧ

віце-президент НАПрН України – керівник Київського регіонального центру,
доктор юридичних наук, професор, дійсний член (академік) НАПрН України

ШЕМШУЧЕНКО ЮРІЙ СЕРГІЙОВИЧ

директор Інституту держави і права імені В.М. Корецького НАН України,
доктор юридичних наук, професор, академік НАН України

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

САРГАН ЛАРИСА МИКОЛАЇВНА

головний редактор, інспектор Департаменту забезпечення діяльності керівництва Генеральної прокуратури України

ТОЛОЧКО ОЛЕКСАНДР МИКОЛАЙОВИЧ

заступник головного редактора, проректор Національної академії прокуратури України, кандидат юридичних наук, професор

БАРАНДИЧ СВІТЛАНА ПАВЛІВНА

відповідальний секретар, начальник редакційно-видавничого відділу Національної академії прокуратури України

БЛАЖІВСЬКИЙ ЄВГЕН МИКОЛАЙОВИЧ

доктор юридичних наук

ДЬОМІН ЮРІЙ МИХАЙЛОВИЧ

старший викладач відділу підготовки прокурорів з нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання та досудове слідство Національної академії прокуратури України, доктор юридичних наук, професор

ЛИТВАК ОЛЕГ МИХАЙЛОВИЧ

доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України

КАПЛІНА ОКСАНА ВОЛОДИМИРІВНА

завідувач кафедри кримінального процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України

КОЗЬЯКОВ ІГОР МИКОЛАЙОВИЧ

начальник відділу науково-методичного забезпечення прокурорської діяльності поза сферою кримінальної юстиції Науково-дослідного інституту Національної академії прокуратури України, доктор юридичних наук, професор

КОСЮТА МИХАЙЛО ВАСИЛЬОВИЧ

професор кафедри організації судових та правоохоронних органів Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор

ПОГОРЕЦЬКИЙ МИКОЛА АНАТОЛІЙОВИЧ

завідувач кафедри правосуддя Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор юридичних наук, професор

ПОПОВ ГЕОРГІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ

проректор – директор Науково-дослідного інституту Національної академії прокуратури України, доктор юридичних наук

РУДЕНКО МИКОЛА ВАСИЛЬОВИЧ

професор кафедри кримінально-правових дисциплін Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, доктор юридичних наук, професор

СЕРЕДА ГРИГОРІЙ ПОРФИРОВИЧ

доктор юридичних наук, професор

СТРИЖЕВСЬКА АНЖЕЛА АНАТОЛІЇВНА

заступник Генерального прокурора, кандидат юридичних наук

ХОЛОДНИЦЬКИЙ НАЗАР ІВАНОВИЧ

заступник Генерального прокурора – керівник Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, кандидат юридичних наук

ЯКИМЧУК МИКОЛА КОСТЯНТИНОВИЧ

виконувач обов'язків ректора Національної академії прокуратури України, доктор юридичних наук, професор

ОФІЦІЙНО

- 6 | У Генеральній прокуратурі України відбулася зустріч керівників правоохоронних органів України та Королівства Нідерланди
- 8 | Відбулася зустріч Генерального прокурора України зі Спеціальним уповноваженим Федерального міністерства закордонних справ Німеччини з питань України
- 8 | Генеральний прокурор зустрівся з представниками Кнесету Держави Ізраїль
- 9 | Делегація Генеральної прокуратури України взяла участь у Глобальному форумі з повернення активів
- 9 | Генеральна прокуратура України продовжує співпрацювати з Міжнародним Комітетом Червоного Хреста
- 10 | На Асамблеї держав – учасниць Римського статуту представник прокуратури АР Крим доповів про розслідування воєнних злочинів
- 12 | Євгеній Єнін зустрівся з Головою Комітету ООН з прав дитини та Головою Представництва ЮНІСЕФ в Україні
- 13 | Делегація органів прокуратури України здійснила робочий візит до Республіки Молдова
- 14 | В Одесі відбувся семінар із питань застосування практики Європейського суду з прав людини

КОНКУРС

- 15 | Юрій Луценко та Лілія Гриневич нагородили переможців першого конкурсу творчих робіт на теми прокурорсько-слідчої діяльності серед студентів
- 17 | Сім кроків до покращення роботи прокурора
- Творчі роботи**
Богдана Гавриша, Костянтина Калюжного
Вікторії Горбатко, Ольги Коваленко
Ірини Демчишин
Євгенії Кулі
Андрія Артеменка
Дарії Бабич
Олександра Чернікова
Ксенії Гапон
Анастасії Жорняк
Кирила Лугового
Інни Римчук
Емілії Костик
Володимира Марченка
Ліки Циколія
Поліни Сушко, Катерини Головахи
- 56 | Сім кроків прокурора назустріч суспільству

Творчі роботи
Альони Гарагатої
Олени Задорожньої
Дарини Міненко
Ганни Симонової
Вікторії Головки
Оксани Мельник
Марії Михалюк
Катерини Мироненко
Діани Полюхович
Дмитра Кубиша
Тита Андреева

ТУРБОТА

82 | З любов'ю до дітей
і з нагоди чудодійного свята –
Дня святого Миколая!

25, 46, 58, 77, 81 | Видання
Національної академії прокуратури України

Відповідальність за достовірність інформації, точність імен та прізвищ несуть автори.
Матеріали редагуються та можуть бути скорочені.
Редакційна колегія не завжди поділяє погляди авторів публікацій.

Вісник прокуратури № 12'2017
Відповідальний редактор: *Лідія Зелінська*
Редактори випуску:
Олена Дьордійчук, Наталія Панфілова, Зоя Пономаренко, Ольга Степанюк
Верстка: *Оксана Колосюк*
Обкладинка: *Надія Грекович*
Ідея оформлення номера: *Ірина Діденко*

*Фотографії надано Департаментом забезпечення діяльності
керівництва Генеральної прокуратури України та авторами публікацій*

Підписано до друку 26.12.2017

Формат 64х90/8
Папір крейдований. Друк цифровий.
Тираж 499 прим.
Зам. № 17-12-26-1

Виготовлення оригінал-макета та друк
Національна академія прокуратури України
вул. Мельникова, 81-Б, м. Київ, 04050

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої
справи до Державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції.
Серія ДК № 4001 від 10.03.2011

У ГЕНЕРАЛЬНІЙ ПРОКУРАТУРІ УКРАЇНИ ВІДБУЛАСЯ ЗУСТРІЧ КЕРІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ ТА КОРОЛІВСТВА НІДЕРЛАНДИ

11 грудня 2017 року в приміщенні Генеральної прокуратури України проведено зустріч Генерального прокурора України Юрія Луценка, Голови Служби безпеки України Василя Грицака з їх колегами з Королівства Нідерланди – Головою Національної прокуратури Фредеріком Вестербеке та Головою Центрального департаменту розслідування злочинів Національної поліції Вільбертом Пауліссеном.

Метою заходу було обговорення проміжних результатів розслідування авіакатастрофи пасажирського літака рейсу МН17 Малайзійських авіаліній, яка сталася 17 липня 2014 року, та координація зусиль держав – учасниць міжнародної спільної слідчої групи, спрямованих на притягнення до кримінальної відповідальності винуватих осіб.

Юрій Луценко: Доведення справи щодо збиття літака рейсу МН17 до логічного кінця – вирок суду для всіх винних осіб – є не тільки пріоритетним завданням для України та держав, чії громадяни стали жертвами цього жахливого злочину, а й справою честі для працівників правоохоронних органів, залучених до розслідування трагедії.

Окрім того, Генеральний прокурор України запевнив іноземних колег, що нещодавні зміни до кримінального процесуального законодавства не вплинуть на хід розслідування провадження.

За результатами зустрічі її учасники узгодили подальші кроки у справі та висловили вдячність за ефективне співробітництво у розслідуванні, яке триває вже понад три роки.

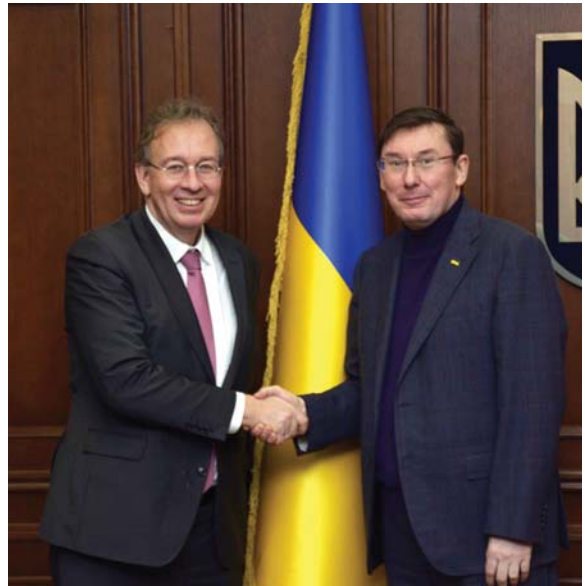
ВІДБУЛАСЯ ЗУСТРІЧ ГЕНЕРАЛЬНОГО ПРОКУРОРА УКРАЇНИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНИМ УПОВНОВАЖЕНИМ ФЕДЕРАЛЬНОГО МІНІСТЕРСТВА ЗАКОРДОННИХ СПРАВ НІМЕЧЧИНИ З ПИТАНЬ УКРАЇНИ

Генеральний прокурор України Юрій Луценко провів зустріч із Спеціальним уповноваженим Федерального міністерства закордонних справ Німеччини з питань України Андреасом Протманном та Надзвичайним і Повноважним Послом ФРН в Україні Ернстом Райхелем.

Юрій Луценко окреслив стан реформування органів прокуратури України та досягнення у цій сфері за поточний рік, основні результати роботи й успіхи відомства у боротьбі з організованою злочинністю та корупцією.

Також під час заходу сторони обговорили взаємодію Генеральної прокуратури України з Національним антикорупційним бюро України та іншими правоохоронними органами, а також актуальні питання міжвідомчої співпраці.

Німецька сторона запевнила у підтримці Федеративною Республікою Німеччина комплексу реформ, які відбуваються в Україні, та готовності до продовження співробітництва у кримінально-правовій сфері.

ГЕНЕРАЛЬНИЙ ПРОКУРОР ЗУСТРІВСЯ З ПРЕДСТАВНИКАМИ КНЕСЕТУ ДЕРЖАВИ ІЗРАЇЛЬ

У Генеральній прокуратурі України відбулася зустріч Генерального прокурора України Юрія Луценка із делегацією Кнесету Держави Ізраїль.

У зустрічі також взяли участь Надзвичайний і Повноважний Посол Держави Ізраїль в Україні Еліав Білоцерковський та народний депутат України, керівник групи з міжпарламентських зв'язків з Державою Ізраїль Георгій Логвинський.

Під час заходу сторони обговорили питання співробітництва у сфері протидії проявам антисемітизму, а також злочинам, вчиненим з мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості.

ДЕЛЕГАЦІЯ ГЕНЕРАЛЬНОЇ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ ВЗЯЛА УЧАСТЬ У ГЛОБАЛЬНОМУ ФОРУМІ З ПОВЕРНЕННЯ АКТИВІВ

Заступник Генерального прокурора Євгеній Єнін та заступник Генерального прокурора – керівник Спеціалізованої антикорупційної прокуратури Назар Холодницький взяли участь у Глобальному форумі з повернення активів (Global Forum on Asset Recovery), який відбувся 4–6 грудня 2017 року в м. Вашингтоні, Сполучені Штати Америки.

Глобальний форум з повернення активів – це міжнародна конференція, організована спільною ініціативою Світового банку та Управління ООН з наркотиків і злочинності StAR (The Stolen Asset Recovery Initiative) з метою обміну досвідом та координації зусиль у сфері повернення злочинно набутих активів.

Євгеній Єнін у своїй доповіді «Як ми це зробили» поінформував учасників заходу про цьогорічні здобутки відомства на вказаному напрямі, зокрема найбільшу за останні десятиліття в Європі конфіскацію незаконно отриманих 1,5 млрд дол. США, а також інші успіхи Генеральної прокуратури України у міжнародному співробітництві щодо протидії організованих злочинності.

У межах заходу заступник Генерального прокурора також провів ряд двосторонніх зустрічей з представниками правоохоронних органів держав – учасниць форуму: США, Великої Британії, Латвії та Шрі-Ланки тощо, під час яких обговорювалися подальші спільні кроки у розслідуванні транскордонної корупції.

ГЕНЕРАЛЬНА ПРОКУРАТУРА УКРАЇНИ ПРОДОВЖУЄ СПІВПРАЦЮВАТИ З МІЖНАРОДНИМ КОМІТЕТОМ ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА

Генеральною прокуратурою України спільно з Міжнародним Комітетом Червоного Хреста для керівників структурних підрозділів регіональних прокуратур, відповідальних за здійснення нагляду за дотриманням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян, проведено семінар з питань координації та забезпечення діяльності Комітету з органами прокуратури України, спрямованої на захист прав та свобод в'язнів.

Семінар відкрили начальник управління Генеральної прокуратури України В'ячеслав Свірець та заступник голови делегації Міжнародного Комітету Червоного Хреста Роже Баптіст Руффі.

Під час заходу розглянуто питання мандату та діяльності Міжнародного Комітету Червоного Хреста, зосереджено увагу на міжнародних стандартах та референтних матеріалах, що можуть бути корисними для прокурорів, принципах інспектування та розслідування інцидентів у місцях несвободи, ролі внутрішніх і зовнішніх інспекційних органів, а також на їхньому внеску у поліпшення умов тримання в'язнів і поведінки з ними.

НА АСАМБЛЕЇ ДЕРЖАВ – УЧАСНИЦЬ РИМСЬКОГО СТАТУТУ ПРЕДСТАВНИК ПРОКУРАТУРИ АР КРИМ ДОПОВІВ ПРО РОЗСЛІДУВАННЯ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ

Заступник начальника управління прокуратури Автономної Республіки Крим Андрій Андросов взяв участь у щорічній Асамблеї держав – учасниць Римського статуту, яка проходила у м. Нью-Йорку, Сполучені Штати Америки.

У своєму виступі він поінформував про передислокацію прокуратури Автономної Республіки Крим на материкову частину України – в м. Київ у зв'язку з окупацією півострова та розповів про основні пріоритети у роботі прокуратури, які були визначені у минулому році.

Доповідач детально зупинився на порушеннях норм як національного законодавства, так і міжнародного гуманітарного права, які вчиняються окупаційною владою у Криму.

Андрій Андросов: За результатами зустрічі залишилося стійке переконання, що Прокуратура Автономної Республіки Крим, правозахисники України і Офіс Прокурора МКС мають спільне бачення, і головне – активно об'єднують зусилля у цьому питанні. Перемога буде за нами.

Гюндуз Мамедов: Порушення прав і свобод людини на території півострова Крим безупинно триває всі три роки окупації. Представники окупаційної влади продовжують зухвало здійснювати незаконні обшуки та затримання, мають місце викрадення та катування людей, відбувається примусовий призов жителів Криму на службу в збройних силах РФ, порушується право на справедливе судочинство. Одним із найтяжчих злочинів, яке вчиняється в Криму, є примусове переміщення жителів з територій Автономної Республіки Крим та міста Севастополя і заселення Криму російськими громадянами. Не менш масовим є незаконне захоплення та знищення державного майна України та приватного майна.

Відповідно до норм міжнародного гуманітарного права ці правопорушення на тимчасово окупованій території є воєнними злочинами, на які розповсюджується юрисдикція Міжнародного кримінального суду.

Андрій Андросов: Збір належної доказової бази для відповідних звернень до Міжнародного кримінального суду покладено, в тому числі, на прокуратуру України. Власне цим ми активно і займаємося.

У цьому питанні прокуратура автономії тісно співпрацює з Українською Гельсінською спілкою з прав людини та Регіональним центром прав людини.

Гюндуз Мамедов: Результатом співпраці з неурядовими правозахисними організаціями є два інформаційні повідомлення Прокурору Міжнародного кримінального суду. Винні особи не повинні уникнути покарання.

За результатами участі представника прокуратури автономії у заході найвищого органу управління Міжнародного кримінального суду, який став можливий завдяки підтримці Міжнародного фонду «Відродження», ми однозначно переконалися, що обрали правильний шлях.

Довідково:

4 грудня 2017 року Прокурор Міжнародного кримінального суду Фату Бенсуда опублікувала свою щорічну доповідь за результатами попереднього розслідування подій в Україні часів Революції гідності, окупації Криму і початку агресії РФ проти України на сході.

«27 лютого 2014 року збройні особи у військовій формі без відмітних знаків захопили урядові будівлі в Сімферополі, включаючи будівлю парламенту Криму. Російська Федерація пізніше визнала той факт, що у встановленні контролю над Кримським півостровом брав участь її військовий персонал», – йдеться в тексті щодо періоду, який стосується окупації Криму.

У доповіді також наголошується, що «в тій мірі, в якій у Криму і Севастополі буде фактично зберігатися стан окупації», на ці території поширюється «право міжнародних збройних конфліктів».

ЄВГЕНІЙ ЄНІН ЗУСТРІВСЯ З ГОЛОВОЮ КОМІТЕТУ ООН З ПРАВ ДИТИНИ ТА ГОЛОВОЮ ПРЕДСТАВНИЦТВА ЮНІСЕФ В УКРАЇНІ

11 грудня 2017 року заступник Генерального прокурора Євгеній Єнін провів зустріч із Головою Комітету ООН з прав дитини (UN CRC) Ренатою Вінтер та Головою Представництва Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні Джованною Барберіс.

Євгеній Єнін поінформував пані Вінтер про результати діяльності органів прокуратури на напрямках захисту прав дітей в кримінальному провадженні, при виконанні кримінальних покарань та застосуванні заходів примусу, а також у представництві інтересів дітей в суді.

Крім того, високо відзначена активна співпраця Представництва Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні з питань удосконалення діяльності прокуратури щодо неповнолітніх, а саме – навчання спеціалізованих ювенальних прокурорів регіонального та місцевого рівнів на базі Національної академії прокуратури України та реалізація спільних проектів, зокрема з питань впровадження медіації у кримінальних провадженнях.

Під час зустрічі сторонами обговорено пріоритетні напрями подальшого співробітництва, які стосуються захисту прав дітей у кримінальному провадженні, профілактики правопорушень серед неповнолітніх, питань захисту їх прав під час позбавлення волі, вдосконалення процедури впровадження новітніх підходів щодо притягнення до кримінальної відповідальності підлітків тощо.

За результатами зустрічі сторони висловили переконання стосовно подальшого конструктивного співробітництва у сфері захисту прав та підтримки дітей, насамперед тих, які потрапляють у конфлікт із законом.

ДЕЛЕГАЦІЯ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ ЗДІЙСНИЛА РОБОЧИЙ ВІЗИТ ДО РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА

Відбувся візит делегації Генеральної прокуратури України, Національної академії прокуратури України, Ради прокурорів України, Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів до м. Кишинєва (Республіка Молдова) з питань прокурорського самоврядування.

Захід організовано за сприяння проекту Ради Європи «Подальша підтримка реформи кримінальної юстиції в Україні», який впроваджується за фінансової допомоги уряду Данії.

У межах візиту українська сторона зустрілась з представниками Вищої ради прокурорів Республіки Молдова, Колегій з відбору та переведення прокурорів, з оцінки діяльності прокурорів, з дисципліни й етики, колегами з Генеральної прокуратури Республіки Молдова, Національного інституту юстиції та Вищої ради магістратури.

Предметом обговорень стали питання професійної підготовки кадрів, кар'єрного розвитку та застосування дисциплінарних стягнень щодо прокурорів, досвіду роботи органів прокурорського самоврядування, а також інституційно-організаційних аспектів реформування органів прокуратури в обох країнах та налагодження двосторонньої співпраці.

Захід став черговим кроком на шляху до підтримки зазначеним проектом Ради Європи процесу удосконалення роботи органів прокуратури України.

В ОДЕСІ ВІДБУВСЯ СЕМІНАР ІЗ ПИТАНЬ ЗАСТОСУВАННЯ ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Генеральною прокуратурою України спільно з Національною академією прокуратури України за підтримки проекту Ради Європи «Подальша підтримка реформ кримінальної юстиції в Україні» 6 грудня 2017 року в м. Одесі проведено навчальний семінар із питань застосування практики Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ) в прокурорській діяльності.

У заході із залученням фахівців Секретаріату Європейського суду з прав людини взяли участь представники місцевих та регіональних прокуратур Одеської, Миколаївської та Херсонської областей: і безпосередньо, і в режимі відеоконференції.

Учасники семінару обговорили алгоритми пошуку, аналізу й використання практики ЄСПЛ у професійній діяльності прокурора, з'ясували особливості проведення ефективного розслідування за фактами катувань та порушень права на життя, роль прокурора в дотриманні права на справедливий суд. Крім того, звернуто увагу на використання Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та орієнтування на відповідні рішення ЄСПЛ при застосуванні заходів забезпечення кримінального провадження та проведенні негласних слідчих (розшукових) дій.

Вивчення практики Європейського суду з прав людини та підвищення кваліфікації працівників органів прокуратури із зазначених питань сприятиме забезпеченню прав людини під час кримінального провадження.

ЮРІЙ ЛУЦЕНКО ТА ЛІЛІЯ ГРИНЕВИЧ НАГОРОДИЛИ ПЕРЕМОЖЦІВ ПЕРШОГО КОНКУРСУ ТВОРЧИХ РОБІТ НА ТЕМИ ПРОКУРОРСЬКО-СЛІДЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СЕРЕД СТУДЕНТІВ

18 грудня 2017 року Генеральний прокурор України Юрій Луценко та Міністр освіти і науки України Лілія Гриневич нагородили переможців першого конкурсу творчих та наукових робіт на теми прокурорсько-слідчої діяльності серед студентів.

За умовами конкурсу, обравши одну з тем – «7 кроків до покращення роботи прокурора» або «7 кроків прокурора назустріч суспільству», студенти мали викласти своє бачення професії та статусу прокурора.

Юрій Луценко: Прокуратура завжди була повністю ізольованим від суспільства відомством. Але вона може мінятися і вже змінюється. Наша надія на справжнє демократичне майбутнє – саме молодь.

Спілкуючись зі студентами, Генеральний прокурор поінформував їх щодо реформи органів прокуратури та відповів на запитання.

Юрій Луценко: Ініціатива звернутись до студентів з тим, щоб дізнатись, що вони думають і, головне, що вони пропонують з приводу покращення роботи прокуратури, – була дуже цікавою. Ваші твори просякнуті вірою, надією, особистим баченням теми.

Лілія Гриневич: Ви – покоління з новими цінностями, і це знайшло відображення у ваших роботах. Я щиро рада, що ми підписали спільний наказ і ця ініціатива була втілена у життя.

Юрій Луценко та Лілія Гриневич подякували студентам за небайдужість, свіжий, незаангажований погляд на організацію роботи прокурорів та бажання відчувати себе потрібними в правничій сфері, привітали переможців і вручили їм дипломи та пам'ятні подарунки.

Студенти висловили вдячність за можливість проявити свої здібності та відчувати себе потрібними в суспільстві, орієнтованому на європейські цінності.

* * * * *

У жовтні 2017 року Генеральний прокурор України Юрій Луценко та Міністр освіти і науки України Лілія Гриневич підписали спільний наказ «Про співпрацю та комунікацію між відомствами», який передбачає залучення прокурорів до проведення правоосвітніх навчань школярів та студентів, а також оголошення щорічних конкурсів творчих та наукових робіт на теми прокурорсько-слідчої діяльності серед студентів.

За повідомленням Ірини Діденко, секретаря комісії Генеральної прокуратури України з оцінки робіт студентів, у першому такому конкурсі взяли участь понад 2 тис. студентів із багатьох профільних вищих навчальних закладів країни, які подали роботи у вигляді доповідей, творів, презентацій, відео, віршів тощо. У півфінал відібрано 331 роботу. Комісія у складі працівників Генеральної прокуратури України, Міністерства освіти і науки України та викладачів провідних вишів обрала з них 23 найкращі. Так, перемогли студенти із Миколаївської, Закарпатської, Одеської, Полтавської, Тернопільської, Харківської, Черкаської, Чернігівської областей та міста Києва.

Переможцями стали: Богдан Гавриш, Костянтин Калюжний, Вікторія Головка, Дарія Бабич, Андрій Артеменко, Олександр Черніков, Тит Андреев, Альона Гаргата, Діана Полюхович, Дарина Міненко, Анастасія Жорняк, Ксенія Гапон, Марія Михайлюк, Володимир Марченко, Ліка Циколія, Катерина Мироненко, Олена Задорожня, Ганна Симонова, Ірина Демчишин, Інна Римчук, Євгенія Куля, Вікторія Горбатко, Ольга Коваленко, Кирило Луговий, Оксана Мельник.

Роботи фіналістів публікуються у загальнодержавному юридичному офіційному виданні Генеральної прокуратури України – журналі «Вісник прокуратури».

**Генеральна
прокуратура
України**

**Міністерство
освіти і науки
України**

7

КРОКІВ

**ДО ПОКРАЩЕННЯ
РОБОТИ
ПРОКУРОРА**

Творчі роботи

Богдана Гавриша, Костянтина Калюжного

Вікторії Горбатко, Ольги Коваленко

Ірини Демчишин

Євгенії Кулі

Андрія Артеменка

Дарії Бабич

Олександра Чернікова

Ксенії Гапон

Анастасії Жорняк

Кирила Лугового

Інни Римчук

Емілії Костик

Володимира Марченка

Ліки Циколія

Поліни Сушко, Катерини Головахи

Богдан Гавриш

студент V курсу Полтавського юридичного інституту Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
(м. Краматорськ Донецької області)

«Ще підлітком вирішив, що працюватиму в прокуратурі. Тому що прокурор – це не тільки влада і гарний костюм, це – щит, який прикриває українців, і меч, що вражатиме тих, хто вважає себе вищим, ніж закон».

Костянтин Калюжний

студент VI курсу Полтавського юридичного інституту Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
(м. Карлівка Полтавської області).

«... Можна внести трохи творчості у будь-яку діяльність. Починаючи з другого курсу знімав з друзями різноманітні відео на тему кримінального і кримінально-процесуального права. З діяльністю прокуратури познайомився, проходячи практику в Полтавській місцевій прокуратурі. Там зрозумів, що переважна частина тієї справді титанічної праці, яку виконують прокуратура як орган і кожен прокурор окремо, залишається невидимою для суспільства».

#7stepstopprogress (відеоробота)

1. «Чашка кави з прокурором»

Основною метою цього проекту є встановлення контакту між прокуратурою та громадськістю, підвищення рівня довіри громадян до прокурорів. Так, розбудова двосторонньої взаємодії між прокуратурою та українським населенням дасть змогу підвищити рівень довіри до прокуратури та в перспективі сприятиме розбудові України як демократичної правової держави.

2. «Молода кров»

Запровадження посади помічника прокурора, зменшення юридичного стажу та проходження спеціальної практики студентами юридичних ВНЗ. Метою цього конкурсу є спрощення доступу до професії прокурора та вжиття заходів, які спрямовані на підвищення рівня кваліфікації молодих працівників, що, своєю чергою, стане запорукою більшої ефективності діяльності прокуратури як органу влади.

3. «Мої знання – моя зброя»

Розроблення спеціальних сертифікаційних програм, тренерами яких стануть прокурори, і саме вони передаватимуть свої знання у межах тематичного курсу. Так, під час оцінки рівня кваліфікації здобувача наявність сертифіката від прокуратури свідчатиме про високий рівень знань. Як наслідок, це сприятиме більшій ефективності діяльності органу.

4. «Синергія – формула ефективності»

Проведення спеціальних практичних тренінгів з конфліктології, поведінкової психології, навчання медіаторним практикам для прокурорів усіх рівнів. Співпраця правоохоронного органу та фахівців у галузі психології дасть можливість використовувати нові механізми при реалізації функцій прокуратури, що є сучасною відповіддю на діяльність злочинців.

5. «Діти поруч»

Покращення соціального пакету прокурорів. Сутність проекту полягає у проведенні спортивних турнірів, творчих конкурсів та інших заходів для дітей прокурорів, щоб батьки і діти мали можливість проводити час разом. Метою проекту є розширення соціального забезпечення працівників прокуратури.

6. «Поведінка у соціальних мережах»

Встановлення відповідальності за нетолерантні, аморальні або образливі висловлювання у соціальних мережах. Мета пропозиції – підвищення рівня професійної етики прокурорів, що може суттєво позначитись на загальному іміджі прокуратури та посилить довіру до органу з боку населення.

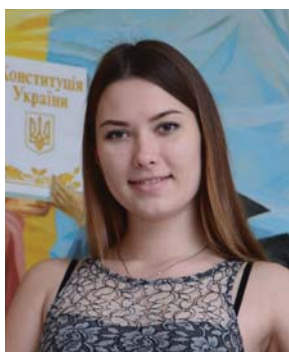
7. «Прокурор року»

Запровадження щорічної премії, якою б нагороджували не за кількість розкритих справ, а саме за якість розкриття. Кандидатом може стати прокурор, який використовує сучасні, неординарні механізми розв'язання казусів. Таким чином, з'явиться додаткова мотивація для продуктивної праці та можливість використовувати незвичайний досвід колег, що вплине на підвищення рівня ефективності здійснення прокуратурою своїх основних функцій.

Вікторія Горбатко

студентка III курсу Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
(м. Лубни Полтавської області)

Ольга Коваленко

студентка III курсу Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
(с. Засулля Лубенського р-ну Полтавської області)

Відеоробота

- Що для нас робить прокуратура?
- Карає злочинців, захищає тебе, мене, наших близьких.
- Чи досконала система прокуратури?
- Відповідь очевидна: «Ні».

Тривалий час в Україні відбувається активна та конструктивна робота, пов'язана із законодавчим забезпеченням реформування прокуратури. Мета її полягає у створенні незалежної, прозорої, відповідальної, ефективної та професійної прокуратури.

Депутати, чиновники, самі прокурори щодня шукають інструменти, які б покращили роботу нашої прокуратури.

А чи думав хтось, що для цього можемо зробити ми?

7 кроків до покращення прокуратури

1. Функціональний – повернути практику проведення прокурорами бесід із школярами – та **мотивувальний**: прокурорів, які здобувають науковий ступінь, отримують додаткову вищу освіту, заохочувати преміюванням.

2. Організаційний – запровадження внутрішніх сертифікаційних програм. Проведення лекцій не тільки з юристами, а й із психологами, економістами, психіатрами тощо, за результатами яких прокурору надаватиметься сертифікат підтвердження підвищення рівня знань (наприклад, проведення професійно-психологічних тренінгів, які сприятимуть розвитку особистісних якостей та навичок, що, своєю чергою, дасть змогу підвищити рівень ефективності виконання останніми професійних завдань та зміцнити авторитет серед населення.

3. Науково-дослідний – запровадження нових дослідницьких відділів прокуратури, вивчення проблем кримінології, віктимності, поведінкової психології у призмі практичного застосування прокурорами.

4. Конкурсний – проведення не тільки спортивних турнірів між прокуратурами різних областей, а й дебатів на юридичну тематику. Таке нововведення сприяє підвищенню рівня ерудованості та гостроти мислення прокурорів. Як заохочення до участі пропонуємо надання премій переможцям.

5. Інтерактивний – запровадження електронних ресурсів (у тому числі мобільних додатків) за прикладом програм: cushcorruption.org (скарга щодо прокурора та ін.) та [IpLex](http://lex.ua) (нормативні акти, які регулюють діяльність прокуратури, та розділ консультацій).

6. Дисциплінарний – посилення ролі дисциплінарної комісії прокурора – включення в її структуру незалежних експертів з інших відомств (наприкладі Громадської ради доброчесності).

7. Громадська ініціатива «Я не боюся прокуратури» – показати спільноті, що прокуратура є правоохоронним органом і законотворчим громадянам не варто боятись проведення заходів з прокурорами (турнірів, круглих столів тощо); переконати, що у разі порушення прокурором закону, він відповідатиме за своє діяння згідно з чинним законодавством.

«Прокуратура та громадськість – енергія успіху!» ☺

Вважаємо, що **реалізація визначених нами кроків** сприятиме підвищенню рівня правової захищеності громадян, довіри суспільства до усієї системи органів прокуратури та уникненню правового нігілізму у самій структурі. Ідеї щодо покращення функціонування органів прокуратури мають і пересічні громадяни нашої країни, які варто взяти до уваги.

Ірина Демчишин

студентка IV курсу
Інституту кримінальної юстиції
Національного університету
«Одеська юридична академія»

ЗАГАЛЬНООРГАНІЗАЦІЙНІ КРОКИ

КРОК № 1 НЕЗАЛЕЖНІСТЬ ПРОКУРОРА

Прокуратура відіграє важливу роль у підтримці належного функціонування систем кримінального процесу та верховенства права, що зумовлює необхідність закріплення гарантій незалежності прокурорів в Конституції України.

КРОК № 2 БЕЗПЕКА ПРОКУРОРА

У сучасних реаліях особливого значення набуває забезпечення належного рівня безпеки прокурора, адже непоодинокими є випадки зазіхання на неї. Тому необхідним є:

Забезпечення належного рівня безпеки на робочому місці

· шляхом покращення охорони приміщення прокуратури, обладнання робочого місця прокурора сигналізацією, сучасними сейфами тощо

Створення державного органу з оцінювання ризиків стосовно безпеки прокурорів

· це попереджуватиме неправомірні втручання в діяльність прокурора

КРОК № 3 ІНФОРМАЦІЙНО-ПРОСВІТНИЦЬКІ ЗАХОДИ

Дотепер велика частина суспільства залишається непоінформованою щодо змісту реформи, що проводиться, а також щодо функцій, що здійснює прокуратура сьогодні. Тому необхідним є проведення інформаційно-просвітницьких заходів. Для цього важливо:

організацію і координування проведення зазначених заходів покласти на Генеральну прокуратуру України

залучати громадські організації та вищі навчальні заклади

використовувати інтерактивні матеріали, презентації, брошури, а також виступи діючих прокурорів

КРОК № 4 СПЕЦІАЛІЗОВАНІ АНТИКОРУПЦІЙНІ ПРОКУРАТУРИ

Сьогодні функціонує лише одна Спеціалізована антикорупційна прокуратура у місті Києві. В таких умовах розслідування корупційних злочинів на території України затримується. У зв'язку з цим необхідним є якнайшвидше створення територіальних філій Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (у містах Львові, Одесі та Харкові)

ФУНКЦІОНАЛЬНІ КРОКИ

КРОК № 5 РЕФОРМУВАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ КРИМІНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ

Для впровадження *Корпоративної інформаційно-аналітичної автоматизованої (електронної) системи кримінальної юстиції* необхідним є:

1) модернізація ЄРДР як електронної системи досудового провадження з переведенням усіх процесуальних діалогів цієї стадії в електронний формат;

2) під'єднання всіх систем електронного врядування (державних органів), загальнодержавних реєстрів та баз даних за принципом «електронних мостів», що функціонуватимуть в *online*-режимі;

3) розширення електронної системи на судове провадження та виконання судових рішень.

КРОК № 6 НОВІ ПІДХОДИ ЩОДО ЗБИРАННЯ ДОКАЗІВ

Передбачається, що особа, яка отримала процесуальний статус свідка, може запустити додаток, обрати потрібний тип запису (аудіо, відео або фото) і почати зйомку для подальшого відправлення відповідним органам:

✓ усі зроблені додатком записи відразу ж завантажуються в хмарний сервіс *Evidence.com* і не обробляються самою *Axon*;

✓ завантажені матеріали шифруватимуться, а доступ до них зможе отримати тільки те відомство, яке було зазначено як одержувач.

Axon Citizen

- ✓ дає можливість очевидцям злочинів передавати правоохоронним органам фотографії та відеозаписи цих злочинів;
- ✓ усі відомості *Axon Citizen* завантажує в хмарну службу *Evidence.com*;
- ✓ для роботи з *Axon Citizen* потрібна реєстрація;
- ✓ перед завантаженням фотографій або відеозапису необхідно обрати правоохоронний орган, до відання якого віднесено район, де було вчинено злочин.

ОСВІТНІ КРОКИ

КРОК № 7 ПРОФЕСІОНАЛІЗМ

Для постійного зростання рівня професіоналізму прокурорів необхідним є проведення:

1) тренінгів щодо співпраці із ЗМІ. Зазначені навчання передбачають вивчення певних кліше, сталих висловів, базових положень щодо правильної міміки та жестів. Такі знання забезпечать можливість прокурора швидко зорієнтуватися, щоб гідно поводитися при зустрічах з журналістами, проведенні інтерв'ю, а також іншій співпраці із ЗМІ;

2) закордонних стажувань. Проходження стажувань в прокуратурах, вищих навчальних закладах іноземних держав сприятиме отриманню прокурором нового прогресивного досвіду.

Євгенія Куля

студентка VI курсу
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
(м. Мукачево Закарпатської області)

«Прокурор – важлива особа в кримінальному процесі, яка повинна своєю діяльністю забезпечити опору для кожного громадянина в нашій державі».

Україна обрала західний вектор розвитку, направлений на побудову правової та демократичної держави. Органи прокуратури не стали винятком, тому було проведено значну кількість реформ, відбулось закріплення проєвропейських положень в новому Законі України «Про прокуратуру». Проводиться відбір прокурорів на відкритій конкурсній основі, поліпшилося матеріальне та соціальне забезпечення працівників. Це були значні зміни у діяльності органів прокуратури.

Однак, на мою думку, задля ефективного впровадження реформ та практичного покращення роботи прокурора необхідними є:

1. **Введення автоматизованого розподілу кримінальних проваджень.** Така зміна сприятиме об'єктивному та неупередженому розподілу справ між прокурорами з дотриманням принципу випадковості та хронологічного порядку надходження справ, з урахуванням завантаженості кожного прокурора (збалансованого навантаження).

2. **Визначення вичерпного переліку підстав зміни прокурора у кримінальному провадженні.** Це забезпечить уникнення передавання керівником «важчих» кримінальних проваджень одним і тим самим прокурорам. Ця зміна може суттєво послабити тиск на прокурора – процесуального керівника з боку його керівників.

3. **Створення ефективних важелів впливу на слідчих під час проведення досудового розслідування** та надання прокурору права застосовувати санкції за невиконання чи неналежне виконання вказівок прокурора.

4. Для уникнення впливу на прокурора – процесуального керівника прокурорами вищого рівня **потрібно запровадження дієвого механізму невтручання в стадію досудового розслідування.** В разі неналежного виконання прокурором своїх обов'язків чи неналежного стану слідства такі провадження передавати до регіональної прокуратури для подальшого здійснення процесуального керівництва.

5. Під час відбору на посаду прокурора **надання переваги випускникам спеціалізованого факультету.** Здобуваючи освіту у виші, вони вивчали всю специфіку організації, тактики і методики діяльності прокуратури і прокурора, а також проходили практику в органах прокуратури, тому більш обізнані в даній сфері на відміну від студентів, які навчались на загальноправовому факультеті.

6. **Міжнародний обмін досвідом.** У різних країнах повноваження, статус та вимоги до посади прокурора різняться, тому неможливо запровадити повноцінний обмін прокурорами на визначений термін, як наприклад, міжнародний обмін студентами чи викладачами, з дотриманням прав і виконанням обов'язків. **Обмін повинен бути короткостроковий (1–2 місяці), без надання прав і визначення обов'язків, швидше в ролі спостерігача,** а не працівника органу. Такий обмін надасть вітчизняним прокурорам більш чітке уявлення не тільки про практичні аспекти, а й очевидні переваги та недоліки діяльності інших правових систем в роботі прокуратури, тактики і методики діяльності, взаємодії з іншими органами і учасниками судового процесу. А іноземні прокурори матимуть нагоду виявити переваги та недоліки у діяльності органів прокуратури України.

7. **Спортивне дозвілля.** Соціально-психологічний клімат у колективі відіграє також важливу роль і впливає на діяльність працівників. Тому хочеться запропонувати проведення на місцевих рівнях комплексу спортивних змагань між різними правоохоронними структурами, що дасть можливість об'єднати колектив органу прокуратури спільною метою. Такі зміни передбачають позитивний вплив на працівників органів прокуратури, що надалі слугуватиме міцним фундаментом для розвитку держави на демократичних засадах, де права людини та громадян ставляться на перше місце.

Андрій Артеменко

студент Черкаського факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»
(м. Городище Черкаської області)

«Прокуратура відіграє надзвичайно важливу роль у встановленні верховенства права та боротьбі із корупцією. Реформування відомства завжди було, є і залишатиметься актуальною правовою та суспільною проблемою».

У світлі останніх подій, а також враховуючи реформаторський вектор діяльності держави, прокуратура є заручником суспільних очікувань. До цього правоохоронного органу прикута пильна увага мас-медіа, що пояснюється високою соціальною значимістю виконуваних ним конституційних функцій.

Проте слід пам'ятати, що лише незначна частина суспільства особисто стикається з роботою працівників прокуратури – переважний масив інформації черпається зі слів журналістів, народних депутатів тощо, які часто висвітлюють події у роботі органів прокуратури здебільшого негативно, і це безпосередньо зумовлює хвилю обурення у громадянському суспільстві. Тому **першочерговим кроком** до покращення роботи працівників прокуратури є **підвищення рівня взаємодії органів прокуратури із засобами масової інформації**. Їх взаємодія має ґрунтуватися на принципах гласності, доброчесності, інноваційності тощо.

З метою налагодження співпраці із громадськістю, отримання додаткової інформації про можливі факти порушень чинного законодавства на певній території та вжиття, за наявності підстав, заходів прокурорського реагування для їх усунення доцільно **створити спеціалізований call-центр** в структурі органів прокуратури. Такий крок сприятиме оперативності прийняття рішень.

Виграв справу – похвала, програв – догана. Як вбачається, примітивний критерій визначення ефективності роботи прокурора, що, на жаль, трапляється часто. Натомість важливо оцінювати, наскільки прокурор доклав усіх зусиль, наскільки він кваліфіковано та наполегливо працював та зробив все, що від нього залежить, аби відповідно до обставин справи її виграти. Тому **важливо вибудувати стандарти професійної діяльності**.

Робота прокурора, що стосується виконання в суді функції державного обвинувачення, – це велике мистецтво, яке потребує відповідних знань і досвіду. Молодим прокурорам необхідні поради та настанови з боку досвідчених спеціалістів. Якщо цього не відбувається, сподіватися на досягнення успіху мало. Водночас внаслідок формальної, мало продуманої люстрації багато досвідчених кадрів залишили прокуратуру. **Спільне проведення практичних конференцій, круглих столів, консультацій суттєво вплине на ефективність прокурорської діяльності** та стане **ще одним важливим кроком** до покращення роботи прокурорів. Необхідно впроваджувати тренінги, онлайн-конференції, науково-практичні семінари із запрошенням колишніх працівників прокуратури, що сприятиме подальшим якісним зрушенням у підготовці фахових прокурорів та в результаті дасть змогу завершити проведення реформи органів прокуратури України.

Оскільки підтримання державного обвинувачення в суді є першочерговою функцією прокурора, маємо потребу удосконалення умов реалізації прокурорами повноважень у цій сфері. Кроком, який дасть можливість забезпечити незалежність та самостійність у діяльності прокурорів з підтримання державного обвинувачення в суді, ґрунтується на **впровадженні автоматизованої системи розподілу кримінальних проваджень** серед прокурорів з урахуванням тяжкості справ, навантаження прокурорів, досвіду роботи, спеціалізації та суспільного резонансу кримінальних проваджень.

Введення додаткового заохочення у матеріальному забезпеченні прокурорів **у вигляді бонусної премії** з відсотковим відношенням із сумою фактичного повернення матеріальної шкоди в дохід держави за кримінальними провадженнями сприятиме формуванню стимулу та професійної мотивації й обов'язково покращить роботу прокурора.

Формування професійної етики прокурорів як складова професійної підготовки є однією з актуальних проблем юридичної, психологічної та педагогічної науки. З метою вдосконалення етичних засад діяль-

ності прокурорів як професійних учасників змагального кримінального судочинства необхідно здійснити крок щодо **створення мережі навчальних центрів удосконалення професійної майстерності прокурорів**, які беруть участь у кримінальному судочинстві, з метою формування чітких морально-ціннісних установок їх процесуальної діяльності.

Повернення довіри громадян є ключовим завданням прокуратури. Підбір кадрів та оцінка їх роботи мають бути засновані на об'єктивній та прозорій процедурі, що є тими простими та ефективними заходами, які сприяють відновленню довіри громадськості до прокурорів. Довіра до органів прокуратури залежить від незалежності прокурорів у прийнятті ними професійних рішень, а також від ефективності діяльності органу прокуратури загалом.

Прокурор позбавлений можливості ставити питання про відповідальність слідчого через неналежне розслідування та неприйняття кінцевого рішення, проте кроком, завдяки якому покращиться процесуальна діяльність слідчого, стане можливість **здійснення публічних заяв** з огляду на неадекватну поведінку слідчого. Громадськість або ЗМІ про це принаймні будуть чути і знати.

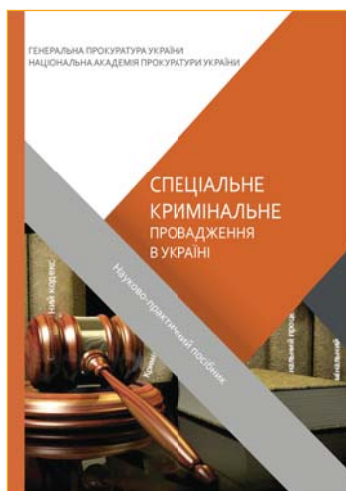
Чим більше повноважень мають органи прокурорського самоврядування, які колегіально будуть вирішувати низку питань, тим менше можливостей втручатися у діяльність працівників матимуть керівники прокуратур. **Тому шляхом збільшення та розширення повноважень органів прокурорського самоврядування** можна наблизитися до покращення роботи прокурора.

Українськими якостями прокурора є чесність, справедливість, принциповість, неупередженість. Саме ці риси дають можливість керівникам прокуратур керувати колективом підпорядкованих прокурорів, сприяти ефективній та результативній роботі. Неприпустимо, щоб у керівника виникало упереджене ставлення до своїх підлеглих, суддів, сторін у провадженні. Від рівня етичного розвитку керівника прокуратури значною мірою залежить моральне здоров'я усього колективу прокуратури, підвищення авторитету її органів, набуття почуття справедливості, відповідальності, відданості справі, додержання загальнолюдських моральних цінностей, запобігання проявам корупції.

Досвідченому керівнику притаманна висока відповідальність за свою діяльність та прийняття рішень. Оскільки прокурор постійно перебуває в центрі уваги суспільства, його мова, репліки, зауваження, запитання і навіть міміка та жести контролюються й оцінюються всіма, з ким він спілкується. Саме тому прокурор має відзначатися витримкою і неупередженістю, ввічливістю, коректністю, умінням почути людину. Розвиваючи цю думку, варто **впровадити формений одяг працівників прокуратури**, яким не присвоєно класні чини. Адже форма – це символ порядку.

Ідея щодо підвищення незалежності Генпрокурора знайшла своє відображення у США, де на цю посаду кандидати обираються безпосередньо населенням. За роки незалежності жоден посадовець не виконував свої повноваження увесь строк – всіх звільняли достроково. Фігура Генпрокурора часто є жертвою політичних інтриг. Тому кроком, що зумовить підвищення довіри громадськості та незалежності, стане порядок обрання Генерального прокурора України народним голосуванням.

ВИДАННЯ

Спеціальне кримінальне провадження в Україні: наук.-практ. посіб. / кол. авт.: О.В. Баулін, М.І. Бортун, В.М. Валентій-Гезун, О.В. Геселев та ін.; за ред. Ю.Г. Севрука, А.В. Столітнього. – Київ: Національна академія прокуратури України, 2017. – 268 с.
ISBN 978-617-7500-36-9

У посібнику висвітлено теоретичні та практичні питання здійснення спеціального (заочного, *in absentia*) кримінального провадження. Розкрито призначення і міжнародні стандарти такого провадження; визначено особливості спеціального досудового розслідування і спеціального судового провадження та специфіку виконання судових рішень, ухвалених за наслідками спеціального судового провадження.

Видання буде корисним для студентів, аспірантів, ад'юнктів і докторантів вищих навчальних закладів, у яких здійснюється підготовка фахівців за юридичними спеціальностями, працівників прокуратури й інших правоохоронних органів, суддів, адвокатів, а також усіх, хто цікавиться проблемами кримінального судочинства.

Дарія Бабич

студентка юридичного факультету
Чернігівського національного технологічного університету
(м. Корюківка Чернігівської області)

«... Не так важливі майбутня професія чи заробітна плата, як становище у суспільстві та користь, яку можна приносити людям та державі».

Чинна система кримінальної юстиції в Україні потребує глобальної перебудови у напрямі подальшої демократизації, гуманізації, справедливості відповідно до міжнародних зобов'язань України перед світовим співтовариством. Одне з найважливіших місць в системі органів правосуддя без перебільшення належить прокуратурі, яка досить довго виконувала і продовжує виконувати надзвичайно важливі функції у сфері захисту прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави. Необхідність реформування цього правового інституту пов'язана здебільшого з недовірою суспільства до органів прокуратури.

Законодавчі зміни, без сумніву, стали значним кроком на шляху приведення національного законодавства до європейських і світових правозахисних стандартів, однак зумовили і певні труднощі у практичній прокурорській діяльності, зокрема проблеми у здійсненні представництва. Так, зі змісту положень закону залишається незрозумілим процесуальний порядок підтвердження підстав для представництва інтересів держави. Як зауважує старший радник юстиції Н. Бойко, залишаються неврегульованими питання: коли суд має перевіряти підстави для представництва, яким чином він має підтверджувати або спростовувати такі підстави, в якій формі має виражатися допуск або відмова у допуску прокурора до справи тощо.

Отже, вважаємо за потрібне чітко **регламентувати порядок підтвердження підстав для представництва.**

У своїх попередніх висновках Венеціанська комісія зазначала, що прокуратура в Україні є «дуже потужним інститутом, функції якого значно перевищують обсяг функцій, виконуваних прокурором у демократичній правовій державі». Тому, зважаючи на зобов'язання України перед Радою Європи, було змінено існуючу систему функцій прокуратури, зокрема позбавлено її права проведення так званого загального нагляду (за аналогією з країнами Європи). Передбачалось, що таким чином прокурори зосередяться на підтримці публічного обвинувачення та виконанні нагляду за законністю діяльності органів слідства. Однак з урахуванням того, що для України характерним є масове ігнорування закону, позбавляючи прокуратуру права проведення загального нагляду, законодавець фактично позбавив механізмів нейтралізації хаосу і безладу як у приватній, так і в державній сфері.

Тому вбачаємо раціональним **створення єдиного універсального контролюючого органу, який би здійснював загальнонаглядову функцію з метою контролю за станом законності в державі.**

Політична нестабільність, яка призводить до частоті зміни генеральних прокурорів (за роки незалежності змінилося 17 генеральних прокурорів, з яких щонайменше 5 не мали досвіду прокурорської роботи), також не найкращим чином впливає на сучасне становище органів прокуратури. Загострює ситуацію і факт встановлення в законі нечіткого переліку вимог до Генерального прокурора, що унеможливорює зведення до мінімуму суб'єктивізму при призначенні особи на цю посаду.

Зважаючи на це, **пропонуємо посилити вимоги до ступеня професійності Генерального прокурора, а саме – підвищити тривалість стажу роботи у галузі права до 10 років, з яких не менше 5 років – на посаді прокурора. Також у зв'язку з віднесенням прокуратури до судової гілки влади радимо встановити для Генерального прокурора «ценз осілості» на зразок професійного судді.**

Гостро також постає проблема обґрунтованості вимог до прокурорів місцевих прокуратур. Йдеться про обов'язковий стаж роботи у галузі права не менше двох років для претендування на таку посаду. Вважаємо, що така вимога не може забезпечити високий рівень професіоналізму молодих кадрів, адже таким чином держава дистанціюється від періоду отримання випускниками ВНЗ перших практичних навичок і фактично втрачає контроль за якістю їх роботи на цей час.

Вирішенню цього питання може сприяти звернення до міжнародного досвіду. Наприклад, у Польщі підготовка працівників прокуратури складається із двох частин: 1) загальна аплікація (поєднання навчання в Академії судочинства та прокуратури та практики в прокуратурах за місцем проживання); 2) прокурор-

ська аплікація (складається із навчання та практики, яка завершується іспитом на посаду прокурора, після якого міністр юстиції пропонує випускникам роботу на посаді асесора районної прокуратури).

Радимо **внести відповідні зміни у законодавство щодо стажу роботи у галузі права на тривалу безперервну спеціальну підготовку кандидата під контролем ВНЗ, за підтримки держави і з обов'язковим стажуванням в органах прокуратури.**

З урахуванням спрямованості діяльності прокуратури на захист прав та свобод людини необхідно зосередити увагу на виробленні у прокурорів навичок застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики ЄСПЛ. В багатьох ситуаціях правники-практики не беруть до уваги положення Конвенції і прецеденти Страсбурзького суду навіть у тих випадках, коли це було б цілком доречно.

Тому вважаємо за необхідне **забезпечити прокурорів відповідним рівнем підготовки шляхом включення до обов'язкової навчальної програми ВНЗ прецедентного права ЄСПЛ.**

Негативною ознакою реформування прокуратури також є укрупнення місцевих прокуратур без укрупнення судів та поліції, внаслідок чого одна місцева прокуратура діє на території 6–7 (в деяких випадках 9) районів. У зв'язку з цим постає ще одна проблема: фізичне «розділення» працівників значними відстанями, що потребує значних транспортних та канцелярських витрат для оформлення певних документів.

Пропонуємо розробити та впровадити в органах прокуратури єдину електронну систему документообігу. Також замість надсилання звернення на електронну пошту відповідної прокуратури на офіційному веб-порталі Генеральної прокуратури України доцільно **створити Інтернет-приймальню** для викладення громадянами звернень після заповнення онлайн-форми. **З метою оптимізації процесу особистого прийому громадян пропонуємо запровадити можливість прийому громадян з використанням засобів відеозв'язку.**

Розглянемо також аспект мотивації працівників прокуратури шляхом підвищення заробітної плати. Незважаючи на прописані в законі норми, фінансове забезпечення залишається на неналежному рівні.

Вважаємо за необхідне переглянути положення щодо оплати праці працівників прокуратури та **здійснювати нарахування заробітної плати з урахуванням їхньої навантаженості.**

Олександр Черніков

студент V курсу Черкаського факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»

«Юриспруденцією потрібно захоплюватись, віддавати їй весь час і всі сили, інакше досягти успіху неможливо».

Першою проблемою в механізмі покращення роботи прокурора, на наш погляд, є той факт, що **українську прокуратуру звільняють, так би мовити, від зайвих функцій.** Після прийняття нового Закону України «Про прокуратуру» однією з вагомих змін у діяльності органів прокуратури стосовно обмеження її функцій стало скасування «загального нагляду». Адже, на думку експертів Венеціанської комісії, наявність таких повноважень надає прокуратурі досить широкі можливості для втручання в роботу органів виконавчої влади та перешкоджання діяльності, а також утиску інтересів приватних осіб та організацій.

Проте зазначені зміни призвели до дискусій у колі відомих науковців. Підтримуємо думку Ю.С. Шемшученка та Г.О. Мурашина, які стверджують, що недоцільно звужувати прокурорські функції, оскільки розвиток цивілізованих ринкових відносин, розширення господарського обігу та загальна ситуація в нашій країні вимагають зміцнення законності, а отже, посилення прокурорського нагляду в державі. Вважаємо, що, відмова від наглядової функції є нічим іншим, як послабленням контрольно-наглядового механізму, тому її необхідно повернути.

Другою сходинкою для покращення роботи працівників прокуратури є **матеріально-технічна база**, за допомогою якої безпосередньо й здійснюється прокурорська діяльність. 20 березня 2017 року були прийняті положення про Департамент інформаційних технологій, документального та матеріально-технічного забезпечення Генеральної прокуратури України. Сподіваємося, що тепер працівники прокуратури будуть належним чином фінансуватись під час виконання своїх прямих обов'язків та не будуть витрачати на це особисті кошти, як відбувалося раніше.

Третьою перепорою, яка заважає покращити роботу прокурорів, є **навантаження**. На сьогодні існує мала кількість штатних одиниць в органах прокуратури, через що навантаження на прокурорів є непропорційним до кількості кримінальних проваджень, які вони повинні розслідувати. Зокрема, йдеться про навантаження у кількості понад 1 млн кримінальних проваджень на 12 тис. прокурорів.

Четвертим не менш важливим фактором є **проблема кадрового забезпечення органів прокуратури України**, яка останнім часом привертає значну увагу науковців. Зокрема, захищено чимало дисертацій, тема яких пов'язана саме із організаційними аспектами діяльності прокуратури. Питанням кадрового забезпечення роботи прокуратури України присвячено дисертацію В.В. Сухоноса «Організаційно-правові проблеми кадрового забезпечення органів прокуратури», в якій аналізуються основні проблеми управління в органах прокуратури, функції управління, управлінські відносини, методи і форми управління, акти управління, цикл управління в органах прокуратури; визначаються напрями раціоналізації процесів прийняття і виконання управлінських рішень, удосконалення управління кадрами.

Держава повинна вжити заходи, щоб:

а) набір, підвищення в посаді та переведення прокурорів проводилися відповідно до справедливої та неупередженої процедури, що виключає представлення інтересів конкретних груп і дискримінацію на будь-якому рівні, такому, як статеві приналежності, національне і соціальне походження, зв'язок із національними меншинами, власність, народження й інше суспільне становище;

б) кар'єра прокурорів, їхнє підвищення в посаді та переміщення з посад здійснювалися відповідно до таких відомих і об'єктивних критеріїв, як компетентність і досвід роботи;

в) переміщення з посад прокурорів могло також диктуватися службовою необхідністю.

П'ятим кроком має бути **захист кожного прокурора**. Прокурори разом із своїми сім'ями мають бути захищені органами влади у разі наявності погроз їхній особистій безпеці в результаті належного виконання ними своїх функцій та службових обов'язків.

Шостим кроком, який забезпечить більшу продуктивність працівників прокуратури, є **належна взаємодія з органами державної влади, органами місцевого самоврядування**, в тому числі з різними наглядовими та контролюючими органами, а також **інститутами громадянського суспільства**. Під взаємодією в цьому випадку розуміється взаємоузгоджена діяльність різних органів, що мають спільні цілі, завдання. Для прокуратури забезпечення законності, захист прав і свобод людини і громадянина, законних інтересів суспільства і держави становлять основний зміст її діяльності. Тому для виконання своїх функцій прокуратура в особі прокурора повинна взаємодіяти з державними органами. Проведення міжвідомчих нарад, обмін інформацією, узгодження планів проведення спільних перевірок, аналіз та узагальнення результатів таких перевірок, розроблення спільних вказівок, видання інформаційних листів, методичних посібників та інших документів.

Сьомим чинником, що має забезпечити покращення роботи прокурора, є **наявність міцної нормативно-правової бази**, яка повинна чітко та повною мірою охоплювати діяльність відповідного органу. В наш час є популярним копіювання законодавства інших країн, що не завжди доречно й може замість покращення роботи відповідного органу дати зворотний результат. Україна – самостійна держава, зі своїми звичаями, традиціями, які формувалися не один рік, тому норми інших країн, які перебирає наше законодавство, не завжди будуть корисними. Цей факт законодавці не повинні ігнорувати. Новий закон про прокуратуру досить обговорюваний науковцями. На жаль, разом із позитивними він містить і негативні зміни, які потребують негайного вирішення з боку держави.

Ксенія Гапон

студентка факультету кримінальної поліції
Національної академії внутрішніх справ
(м. Київ)

«Паралельно з юридичною освітою опановую фах журналіста, аби побачити обидва боки медалі».

Останнім часом слово «реформи» все більше відштовхує і лякає людей. Чому? Бо реальних, дієвих реформ та позитивних змін в країні можна досягнути тільки шляхом повного руйнування старої системи і створення чогось нового, так би мовити, з нуля. У нашій державі відбувається постійний рух реформ. Частина населення України вважає, що реформи не працюють, і що все дарма і все безглуздо. Але насправді ситуація інакша, просто більшість громадян не помічають, як відбувається прогрес.

Ділюсь власним баченням покращення. Пропоную 7 кроків, які необхідно пройти, аби покращити роботу органів прокуратури. Це те, що стане ключовим для успішного завершення реформування, для покращення іміджу роботи органів прокуратури та, звісно, зробить цю сферу більш дієвою та гуманною.

Перший крок – високий рівень знань, відповідна освіта за фахом та досвід у сфері юриспруденції для кожного прокурора. Саме таку систему допуску до роботи в підрозділах прокуратури застосовують у Королівстві Данія та Королівстві Нідерланди. Тут кожен охочий обіймати посаду прокурора в першу чергу повинен відповідати критеріям щодо рівня освіти, кваліфікаційним вимогам, мати досвід роботи у правоохоронній сфері. Далі майбутні прокурори проходять навчання на спеціальних курсах та відповідне стажування, де на них чекає дев'ять модулів, кожен з яких проходить із залученням практичних працівників із різних сфер, а також стажування за різними напрямками, що пов'язані з майбутньою професією.

Другий крок – підвищення рівня організованості процесу роботи, покращення якості роботи, а не кількості. У Федеративній Республіці Німеччина один працівник прокуратури обслуговує близько 8000 громадян. Але, як бачимо, незважаючи на велику кількість справ та високий рівень навантаження, він виконує свої обов'язки чітко і в повному обсязі. У нашій країні кількість прокурорів на 8000 громадян більша, але ефективність від того не підвищується.

Третій крок – розподіл функцій та делегування повноважень. Йдеться про те, що на сьогодні діяльність прокуратури значно ширша, тому що охоплює наглядові і ненаглядові функції. Зокрема, останні – підтримання державного обвинувачення, представництво в суді інтересів громадян чи держави, розслідування злочинів, що належить до компетенції слідчого прокуратури. Зрозуміло, що розслідування злочинів не повинно належати до повноважень прокуратури, тому що в Україні існують спеціально створені органи, на яких покладається виконання функцій з розслідування таких злочинів, або Національне антикорупційне бюро України, функціями якого є попередження, виявлення, припинення та розкриття корупційних злочинів.

Четвертим кроком повинно стати впровадження міжнародних стандартів для вдосконалення саме правового статусу прокуратури. Міжнародний досвід свідчить, що відповідно до стандартів європейського і міжнародного права модель органів прокуратури повинна мати більш «м'який», так би мовити, рекомендаційний характер.

П'ятим кроком для вдосконалення роботи органів прокуратури повинно стати запобігання залишенню військової прокуратури після врегулювання конфлікту на Донбасі та виконання органами військової прокуратури певних функцій, що може нести порушення прав і свобод осіб. Це саме те, від чого ми відходимо.

Також варто звернути увагу, що, незважаючи на модернізацію самої структури, «слабкі місця» все одно є. Зокрема, питання підбору нових кадрів на посади керівників місцевих прокуратур. Стара систе-

ма однаково залишається, і обирають тих самих. Адже Генеральний прокурор віддає перевагу «перевіреним» кадрам, тобто колишнім працівникам правоохоронних органів. Це однозначно перешкоджає оновленню кадрового складу прокуратури. **Припинення функціонування такої бюрократичної і застарілої системи – це шостий крок**, який необхідно зробити, аби підвищити якість функціонування вказаного правоохоронного органу.

Сьомим, напевно, найактуальнішим кроком є підняття оплати праці прокурорів. Здавалося б, працівники цього правоохоронного органу і так «не обділені» у грошовій винагороді, але насправді заробітна плата прокурора регіональної прокуратури становить близько 10–15 тис. грн на місяць. При тому, що обсяг роботи дуже великий, важливим є підняття його заробітної плати до рівня 15–25 тис. грн. Про це розповів Генеральний прокурор Юрій Луценко ще у липні цього року, але такі зміни стануть реальні тільки після підтримання Президентом України Петром Порошенком прийнятих Верховною Радою України змін до державного бюджету.

Звісно, маємо, до чого прагнути і що удосконалювати, і саме поетапні, виважені, поступові кроки приведуть нас до тієї мети, яку ми ставимо перед собою. Ті питання і ті сім кроків, які були окреслені, потрібно зробити першочергово.

Анастасія Жорняк

студентка Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
(с. Білоцерківка Великобагачанського району Полтавської області)

Ще навчаючись у школі, мріяла пов'язати свою майбутню діяльність із захистом прав людини, адже завжди непримиренно ставилася до несправедливості й свавілля. Як представниця молодого покоління юристів Анастасія Жорняк має багато ідей щодо покращення роботи та підвищення авторитету органів прокуратури, тому всі свої зусилля спрямує на їх реалізацію.

1. Підготовка прокурорів із студентської лави. Юридична освіта як умова зайняття посади прокурора є надто абстрактним поняттям і зовсім не гарантує наявності необхідних знань для цього виду діяльності. То чому не організувати навчальний процес таким чином, аби через п'ять з половиною років держава мала змогу отримати кваліфікованих державних обвинувачів?

2. Запровадження інституту помічника прокурора. Така посада позбавить прокурора технічної роботи, що дасть можливість останньому зосередити свою увагу на функціональних обов'язках. А помічник, у свою чергу, здобуватиме безцінний досвід прокурорської діяльності.

3. Спеціалізація прокурорів. Предметний розподіл проваджень на основі вивчення здібностей та інтересів прокурорів. Такий захід сприятиме значному підвищенню кваліфікації прокурорів і якості їх роботи.

4. Автоматизована система розподілу кримінальних проваджень між прокурорами. Сприятиме посиленню внутрішньої незалежності та рівномірному навантаженню прокурорів, забезпечить неупередженість процесуального керівництва.

5. Надання прокурорам повної процесуальної незалежності. Передбачатиме прийняття прокурором усіх процесуальних рішень самостійно, без погодження з керівником прокуратури. Оскарження і/або скасування таких рішень – лише в судовому порядку.

6. Створення електронних кабінетів прокурорів. Дасть змогу прокурору підтримувати зв'язок з громадськістю, оперативно реагувати на скарги, звернення, пропозиції громадян.

7. З метою більш ефективної організації та здійснення досудового розслідування надати прокурорам важелі впливу на слідчих. Передбачатиме право прокурора притягнути слідчого до відповідальності у разі невиконання останнім приписів закону або розпоряджень процесуального керівника під час кримінального провадження.

Кирило Луговий

студент VI курсу Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
(м. Харків)

«Бажаю працювати у прокуратурі, як і мати, яка понад 20 років віддала службі в органах прокуратури та є для мене взірцем і підтримкою. З дитинства усвідомив важливість і відповідальність цієї роботи».

Належне інформаційно-правове забезпечення органів прокуратури є одним із найважливіших чинників, які впливають на якість здійснення прокурорами своїх повноважень.

Отримання доступу до відповідних законодавчих баз дозволить оптимізувати діяльність прокурора, суттєво зменшить витрати часу на підготовку до участі в судових засіданнях, проведення перевірок та здійснення інших функцій, визначених законодавством.

Негативним явищем в діяльності органів прокуратури є **формалізм**, виготовлення великої кількості ідентичних за змістом документів, формування наглядових проваджень та інших документів, **направлення документів до прокуратур вищого рівня, що відбирає значну частину робочого часу.**

В умовах сьогодення, коли розвиток комп'ютерних та інформаційних технологій здійснив величезний крок вперед, **ведення документообігу в органах прокуратури в паперовому вигляді архаїчним.**

Більш того, держава змушена витратити значні кошти на забезпечення працівників прокуратури офісним папером та канцелярськими приладами.

З огляду на викладене абсолютно доцільним вбачається **повний перехід на електронний документообіг** всередині системи органів прокуратури, що забезпечить оперативність, систематизованість відносин в органах прокуратури.

Звичайно, повністю відмовитися від роботи «на папері» неможливо, проте можна частково визволити прокурорів з паперових завалів.

Найбільш значною за своєю сутністю є функція нагляду за дотриманням законів органами, які здійснюють досудове розслідування у формі процесуального керівництва.

Законодавець передбачив у Кримінальному процесуальному кодексі України **особисту відповідальність процесуального керівника за розумні строки, повноту, всебічність, неупередженість досудового розслідування, яке здійснюється слідчим.** Проте Закон України «Про прокуратуру» **не передбачає жодних заходів дисциплінарного впливу з боку прокурора на слідчого.** Таким чином, постає питання, а яким же чином має прокурор забезпечувати якість досудового розслідування.

Одним із варіантів є повернення прокурору повноваження вносити подання про притягнення до дисциплінарної відповідальності слідчого за порушення норм КПК України.

Існуюча структура та територіальне розташування місцевих прокуратур перешкоджає оперативності та якості виконання органами прокуратури покладених функцій та завдань.

Відповідно до Додатка до ЗУ «Про прокуратуру» у Харківській області створено Лозівську місцеву прокуратуру, територіальна юрисдикція якої розповсюджується на Балаклійський, Барвінківський, Близнюківський, Лозівський райони, місто Лозова. Сама місцева прокуратура розташована у місті Лозова, в той час як **відстань від місцевої прокуратури до Балаклійського відділу становить 128 км.**

Нагальною проблемою є **брак кадрів для органів прокуратури**. Останніми роками з системи звільнилася значна кількість кваліфікованих працівників.

Проте існуюча нині система добору кадрів для органів прокуратури шляхом проведення багатоступневих конкурсів є недостатньо оперативною. В свою чергу, тривалий брак кадрів негативно впливає на якість виконуваної прокурором роботи у зв'язку з надмірним навантаженням на окремого працівника.

Доцільним є запровадження посад помічників прокурора. Призначення на вказані посади найкращих випускників юридичних вищих навчальних закладів дозволить підготувати дійсно кваліфіковані кадри, які стануть фундаментом оновленої прокуратури.

Окрім кількості працівників і якості їх освіти, потрібно звертати увагу на такий важливий фактор, як **мотивація працівника**. Для правильної мотивації потрібно створити такі умови, за якими **прокурор буде розуміти, що від його старання та кропіткої праці залежить як його матеріальний стан, так і кар'єрне зростання**.

Пропоную ввести систему бонусів, які може отримати працівник за результатами ефективності роботи за певний період. Результати мають оцінюватись відповідно до якості праці працівника. Для працівників, які сумлінно та якісно виконували свою роботу та отримали високу оцінку, державою повинні надаватись певні блага, наприклад, пільги для дітей в навчальних закладах, можливість більш швидкого кар'єрного росту, додаткові соціальні гарантії тощо. Тобто працівник повинен прагнути працювати більш ефективно, що буде вигідно як йому самому, так і державі. Адже кваліфіковані кадри, які прагнуть працювати, і є шляхом для поліпшення роботи прокуратури в цілому.

Відкритою залишається ситуація з навантаженням на прокурорів, які здійснюють процесуальне керівництво досудовим розслідуванням. Наразі з огляду на кількість зареєстрованих проваджень **навантаження на одного прокурора у місцевих прокуратурах досягає понад 450 проваджень на місяць**. У зв'язку з цим важливою стратегічною передумовою вирішення наявних проблем у сфері забезпечення органів прокуратури кадровими ресурсами на сьогодні є **необхідність збільшення чисельності працівників органів прокуратури**, або запровадження інституту кримінальних проступків та зупинення нерозкритих кримінальних правопорушень.

Інна Римчук

студентка III курсу Миколаївського юридичного коледжу
Національного університету «Одеська юридична академія»
(с. Кам'яне Новобузького району Миколаївської області)

«Мрію допомагати тим людям, які перебувають під захистом закону і держави, але не мають знань чи можливостей відстояти свої законні інтереси у суді. Адже професія прокурора вимагає все своє життя підкорити гаслу: „Знати право, служити праву, захищати право”».

1 крок

УСВІДОМЛЕННЯ ПРИЗНАЧЕННЯ ТА МЕТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОКУРАТУРИ

Fiat iustitia et pereat mundus – Хай здійсниться правосуддя, хоч би загинув світ (лат. афоризм)

Fama candida rosa dulcior – Добре ім'я солодше троянди (лат. афоризм)

Прокуратура України становить єдину систему, яка в порядку, передбаченому цим Законом, здійснює встановлені Конституцією України функції з МЕТОЮ ЗАХИСТУ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ, ЗАГАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ СУСПІЛЬСТВА ТА ДЕРЖАВИ (ст. 1 Закону України «Про прокуратуру»).

На прокуратуру покладаються такі ФУНКЦІЇ:

- 1) підтримання державного обвинувачення в суді;
- 2) представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, визначених цим Законом;
- 3) нагляд за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство;
- 4) нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян (ст. 2 Закону України «Про прокуратуру»).

Діяльність прокуратури ґрунтується на ЗАСАДАХ:

- 1) верховенства права та визнання людини, її життя і здоров'я, честі і гідності, недоторканності і безпеки найвищою соціальною цінністю;
- 2) законності, справедливості, неупередженості та об'єктивності;
- 3) територіальності;
- 4) презумпції невинуватості;
- 5) незалежності прокурорів, що передбачає існування гарантій від незаконного політичного, матеріального чи іншого впливу на прокурора щодо прийняття ним рішень при виконанні службових обов'язків;
- 6) політичної нейтральності прокуратури;
- 7) недопустимості незаконного втручання прокуратури в діяльність органів законодавчої, виконавчої і судової влади;
- 8) поваги до незалежності суддів, що передбачає заборону публічного висловлювання сумнівів щодо правосудності судових рішень поза межами процедури їх оскарження у порядку, передбаченому процесуальним законом;
- 9) прозорості діяльності прокуратури, що забезпечується відкритим і конкурсним зайняттям посади прокурора, вільним доступом до інформації довідкового характеру, наданням на запити інформації, якщо законом не встановлено обмежень щодо її надання;
- 10) неухильного дотримання вимог професійної етики та поведінки (ст. 3 Закону України «Про прокуратуру»).

2 крок

ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ТА ОБМІН ДОСВІДОМ

Кращі закони не допоможуть, якщо люди нікудишні.

Вільгельм Швобель

Experto crede – Вір досвідченому (лат. афоризм)

Професійна компетентність – здатність особи в межах визначених за посадою повноважень застосовувати спеціальні знання, уміння та навички, виявляти відповідні моральні та ділові якості для належного виконання встановлених завдань і обов'язків, навчання, професійного та особистісного розвитку (п. 5 ч. 1 ст. 2 Закону України «Про державну службу»).

Способи підвищення професійної компетентності прокурора:

- Самоосвіта – самостійна цілеспрямована пізнавальна діяльність, керована самою особою;
- Стажування в структурних підрозділах апаратів прокуратур обласного рівня та Генеральної прокуратури України;
- Спільне (колективне) навчання, участь у навчально-методичних семінарах;
- Навчання в Інституті підвищення кваліфікації кадрів Національної академії прокуратури України;
- Участь у науково-практичних конференціях.

Обмін позитивним досвідом шляхом взаємовпливу одного фахівця на другого з наступним інформаційним взаємозбагаченням за допомогою проведення:

- семінарів;
- круглих столів;
- стажування;
- наставництва для нових працівників (закріплення за таким працівником досвідченого куратора, «наставника» з числа працівників прокуратури, що мають стаж не менше 5 років);
- міжнародного співробітництва та стажування в прокуратурах країн ЄС.

3 крок

САМОКОНТРОЛЬ

Imperare sibi magnum imperium est

Володіти собою – найбільша влада
(лат. афоризм)

Самоконтроль у сферах:

- 1) щодо розпорядження часом (тайм-менеджмент), що виявляється у: чіткому та раціональному плануванні робочого дня; розподілі процесу вирішення завдань за ступенем значущості; виконанні робочих завдань у визначені строки;
- 2) контроль власних поведінкових реакцій, витримка, що упереджує та мінімізує конфлікти, сварки в колективі, сприяють зміцненню позитивного морально-психологічного клімату в колективі.

4 крок

РОБОТА НАД ПОМИЛКАМИ

Errando discimus – Вчимося помиляючись

(лат. афоризм).

Errare humanum est sed stultum est in errore perseverare –
Людині властиво помилятися, але нерозумно
наполягати на своїй помилці

(лат. афоризм).

1. Необхідно навчитися визнавати свої помилки та позитивно ставитися до конструктивної критики.
2. Якщо Ви допустили помилку – це не привід розчаруватися в собі та в обраній професії, але це сигнал про необхідність терміново підвищувати професійну компетентність, більше уваги приділити роботі, порадитися з колегами. І обов'язково потрібно виправити свою помилку.

5 крок

«НІ!» – ПРОФЕСІЙНОМУ ВИГОРАННЮ, або МОТИВАЦІЯ

Per aspera ad Astra – Через терни до зірок
(лат. афоризм, Луцій Анней Сенека)

Синдром професійного вигорання – це стресова реакція, що виникає внаслідок довготривалих професійних стресів середньої інтенсивності. Термін «професійне вигорання» у 1974 році запропонував американський психіатр Х.Дж. Фрейденберг. Вчений ввів це поняття для характеристики психічного стану здорових людей, які інтенсивно спілкуються зі своїми клієнтами (пацієнтами), постійно перебувають в емоційно напруженій атмосфері при наданні професійної допомоги.

Способи профілактики симптому «професійного вигорання»:

- дружня доброзичлива атмосфера в трудовому колективі;
- здоровий спосіб життя;
- дотримання режиму сну і харчування;
- відпочинок;
- хобі, що приносить задоволення;
- УСВІДОМЛЕННЯ ВАЖЛИВОСТІ ЗАВДАНЬ ПРОКУРАТУРИ ТА ЗНАЧЕННЯ СВОЄЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ВНЕСКУ В ЗАГАЛЬНЕ БЛАГО СУСПІЛЬСТВА.

6 крок

ТВОРЧИЙ ПІДХІД

“Ми працюємо любимо, що в творчість перейшла”

М. Рильський

«З точки зору Європейського суду з прав людини шаблон – це шлях в нікуди» – зазначає суддя Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ Наталія Марчук.

«Забудьте про шаблони. При нинішньому Кримінальному процесуальному кодексі потрібно мислити, він не дає готових відповідей», – зауважив на тренінгу Ради Європи для керівників нових місцевих прокуратур адвокат Назар Кульчицький, який представляв Україну як державу в Страсбурзі, працюючи у 2012–2013 роках Урядовим уповноваженим у справах Європейського суду з прав людини.

(Електронне джерело: <https://rm.coe.int/168066dba0>)

Прокурор повинен постійно підвищувати свій загальноосвітній та професійний рівень, культуру спілкування, виявляти ініціативу, відповідальне ставлення та творчий підхід до виконання своїх службових обов’язків (ст. 15 Кодексу професійної етики та поведінки прокурорів, затвердженого Всеукраїнською конференцією прокурорів 27 квітня 2017 року).

7 крок

ВІДКРИТІСТЬ ДЛЯ ГРОМАДСЬКОСТІ

Гідність держави зрештою залежить від гідності особистостей, які її створюють.

Дж. Мілль

1. Інформування про діяльність прокуратури в ЗМІ.
2. Забезпечення безперешкодного доступу в приміщення прокуратури та на прийом до прокурора.
3. Забезпечення належного розгляду звернень громадян.
4. Співпраця з громадянським суспільством.
5. Проведення опитувань, анкетувань, інтернет-опитувань з метою з’ясування громадської думки.

Емілія Костик

студентка Львівського національного університету
імені Івана Франка
(м. Львів)

Сфера наукових інтересів – цивільне та кримінальне право, криміналістика, теорія держави і права.

Володіє англійською та французькою мовами. Займається класичними та спортивними танцями, модельним бізнесом.

В умовах сьогодення українське суспільство бажає отримувати послуги від держави, які відповідають міжнародним стандартам якості, що стосується і органів прокуратури. Окрім цього, сприйняття діяльності органів державної влади як послуги вже давно визнано Україною. Так, згідно з проведеними соціологічними опитуваннями станом на квітень 2017 року органам прокуратури України довіряли 9,5% респондентів. Водночас, як свідчить міжнародний досвід, в органах державної влади більшості країн Європейського Союзу функціонують ефективні системи управління якістю послуг, які оцінюють роботу органів державної влади згідно з міжнародним стандартом ISO 9001:2000.

Відтак **запровадження в Україні системи оцінювання якості роботи прокурора** дасть можливість: а) більш ефективно прокурору використовувати робочий час; б) рівномірно розподіляти навантаження; в) кожному працівнику прокуратури чітко визначити, за що саме він відповідає і за невиконання конкретно яких дій може бути покараний. На мою думку, така система оцінювання якості роботи прокурора повинна ґрунтуватися на таких критеріях: 1) кількість скарг на якість роботи органів прокуратури; 2) час перебування прокурора на роботі у позаробочий час; 3) кількість неякісних документів або послуг, що вийшли назовні; 4) авторитет органу прокуратури.

Наступний крок до покращення діяльності прокурорів – удосконалення системи диференціації посадових окладів прокурорів. На цей час питання заробітної плати прокурора врегульовано у ст. 81 Закону України «Про прокуратуру», Постановою Кабінету Міністрів України «Про упорядкування структури та умов оплати праці працівників органів прокуратури» від 31 травня 2012 року № 505 та Положенням про преміювання працівників органів прокуратури, Національної академії прокуратури України та членів Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів, затвердженим наказом ГПУ від 9 серпня 2017 року № 234. Водночас **систему нарахування та виплати заробітної плати прокурорам навряд чи можна назвати прозорою** та такою, що відповідає реальним результатам роботи кожного прокурора, а тому слід застосовувати відповідну диференціацію залежно від якості та результатів роботи, а не займаних посад. До прикладу, така диференціація заробітної плати прокурорів існує в США та Великій Британії.

Не менш важливим кроком до покращення роботи прокурора є **запровадження системи електронного документообігу**. Зараз у системі органів прокуратури створені та використовуються інформаційні системи для ведення та обліку статистики, зокрема: «Облік та статистика органів прокуратури» (ІАС ОСОП), «Єдина система статистики та аналізу органів прокуратури» (ІАС ЕССА). Разом з тим запровадження системи електронного документообігу у прокуратурі полегшить та прискорить процес роботи з інформацією.

Значним досягненням органів прокуратури у поточному році вважаю створення та початок діяльності органів прокурорського самоврядування: Ради прокурорів України та Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів (КДКП). Однак слід погодитись із думкою заступника голови КДКП В. Шевчука про необхідність внесення законодавчих змін до Закону України «Про прокуратуру» в частині організації роботи КДКП. На мою думку, такі законодавчі зміни передусім повинні передбачати окреме від Генеральної прокуратури України фінансове та матеріально-технічне забезпечення, визначення підстав для відсторонення прокурора під час дисциплінарного провадження, критеріїв застосування тих чи інших видів дисциплінарних стягнень, розширення їх переліку. Ось чому **подальше удосконалення діяльності Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів** є однією з обов'язкових умов покращення роботи прокурора та прокуратури в цілому.

Наступним кроком до покращення роботи прокурора буде забезпечення **безпосереднього доступу прокурорів до органів прокурорського самоврядування** для вирішення поточних актуальних питань. Вищим органом прокурорського самоврядування у період між всеукраїнськими конференціями прокурорів є Рада прокурорів України. Водночас багато питань та проблем повсякденної діяльності прокурорів не завжди вирішуються під час роботи Ради прокурорів України через наявність традиційного порядку звернень у письмовій формі та їх формалізований розгляд згідно з вимогами Положення про Раду прокурорів України. Як наслідок – значна частина важливих питань обговорюються у соціальних мережах, наприклад група «Прокурори України» у Facebook налічує більше 11 тис. чинних та колишніх працівників органів прокуратури.

Відтак вважаю за доцільне **удосконалити порядок звернення до Ради прокурорів України шляхом надання можливості прокурорам звертатись через офіційний веб-портал Генеральної прокуратури України** та голосувати за ті питання, які прокурорська спільнота вважатиме першочерговими для розгляду на засіданнях Ради прокурорів України.

Визначення чіткої ролі та напрямів діяльності первинних профспілкових організацій працівників органів прокуратури та консультативних (громадських) рад при прокуратурах є ще одним кроком до покращення роботи прокурора. Діяльність цих утворень сьогодні важко назвати ефективною, оскільки вона зводиться до формального існування, а повинна спрямовуватись на реалізацію та захист соціальних прав прокурорів (у випадку профспілки) та здійснення дієвого громадського контролю за діяльністю прокуратури (у випадку консультативних (громадських) рад).

Володимир Марченко

студент IV курсу
Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
(м. Харків)

Стипендіат Харківської обласної державної адміністрації (стипендія «Надія Слобожанщини» за досягнення у сфері музики), Харківського міського голови («Обдарованість»), отримує іменну стипендію Верховної Ради України. Переможець районних та обласних олімпіад з правознавства, історії, географії, хімії та фізики. У 2013/2014 навчальному році – переможець олімпіади з правознавства у Харківській області. Планує вступати до аспірантури та будувати кар'єру в правовій сфері. Хотів би суміщати роботу в суді або органах прокуратури України з викладацькою діяльністю.

Місце прокуратури в системі органів влади

Підпорядкування прокуратури законодавчій, виконавчій, так само як і судовій владі може зруйнувати систему стримувань і противаг, що склалася в державі. А тому її не можна підпорядковувати органам цих гілок влади. Вважаємо, що віднесення прокуратури до окремої гілки влади дозволить вирішити більшість питань, які давно назріли. Зокрема, постійне балансування прокуратури між парламентом та Президентом.

Вдосконалення системи органів прокуратури

- Збільшення кількості місцевих прокуратур і підвищення зарплат на місцях дозволить збільшити продуктивність прокурорської діяльності в окремих адміністративно-територіальних одиницях.
- Повернення галузевих прокуратур дозволить ефективніше здійснювати функції прокуратури (зокрема, транспортних, екологічних та інших прокуратур).

Повноваження прокуратури

- Недоцільним є звуження повноважень прокуратури виключно до судового представництва, бо повинен бути орган, який би контролював дотримання законності у роботі всіх правоохоронних відомств.
- Не всі категорії громадян можуть самостійно захистити свої права в суді, тож доцільним є повернення функцій представництва громадян в суді.

Вдосконалення законодавства, що регулює роботу прокуратури

- Доцільним є повернення Генеральному прокурору можливості впорядковувати систему місцевих прокуратур. Зокрема, деякі місцеві прокуратури не можуть нормально функціонувати через те, що території, їм підпорядковані, сягають сотень кілометрів, а для того, щоб змінити це, треба вносити зміни до Закону.
- Необхідне закріплення повноважень керівника місцевої прокуратури щодо призначення працівників місцевої прокуратури на адміністративні посади.
- Впорядкування Закону України про прокуратуру, зокрема, в частині дублювання певних положень та суперечностей між окремими статтями.
- Визначення компетенції зборів прокурорів окремої прокуратури як органу прокурорського самоврядування.

Покращення матеріально-технічного забезпечення прокуратур

- Забезпечення місцевих та регіональних прокуратур комп'ютерним обладнанням, паливо-мастильними матеріалами та канцелярськими товарами в достатній кількості, зокрема створення окремих фондів в кожній місцевій прокуратурі для організаційно-матеріального забезпечення, з можливістю розпорядження ними безпосередньо на місцях. Контроль за використанням таких коштів можна покласти на збори місцевої прокуратури, які мають обов'язково подавати щомісячний звіт до прокуратури вищого рівня про використання таких коштів.

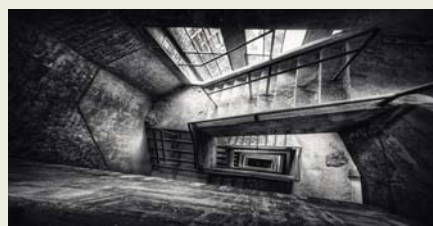
Кадрове забезпечення прокуратури

- Вже зараз в органах прокуратури відчувається кадровий голод, тож потрібне повернення можливості стажування в прокуратурі після закінчення магістратури профільного вишу і зменшення обов'язкового стажу роботи в галузі права з 2 до 1,5 року для зайняття посади прокурора місцевої прокуратури.
- Можлива підготовка майбутніх працівників прокуратури на базі спеціальних профільних підрозділів юридичних вишів України, де всі предмети викладалися б з урахуванням особливостей прокурорської діяльності.

Припинити скорочення чисельності органів прокуратури

- Скорочення чисельності органів прокуратури було покликане зменшити кількість працівників, які виконували другорядні, а подекуди й взагалі непотрібні функції (здебільшого обслуговуючий персонал). Але поряд зі скороченням непотрібного під нього потрапили й працівники, які безпосередньо виконували функції прокуратури. Як наслідок, подекуди в місцевих прокуратурах на прокурора може припадати до 200 кримінальних проваджень, в яких він є процесуальним керівником, на місяць.
- Цифри скорочення органів прокуратури було взято з розрахунку кількості працівників прокуратури в тих країнах, де прокуратура здійснює виключно судове представництво, а отже, в наших реаліях така кількість працівників не є адекватною.
- Все це призводить до колапсу в роботі органів прокуратури.

Ліка Циколія

лаборант кафедри кримінального процесу та оперативно-розшукової діяльності Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, студентка вечірнього відділення Університету (м. Харків)

Батьки, хоч і не юристи, в усьому підтримують доньку, яка мріє змінити систему правоохоронних органів на краще.

Напрями покращення роботи:

- 1 Нормативне забезпечення діяльності прокурора
- 2 Кадрове забезпечення органів прокуратури
- 3 Оптимізація роботи прокурора
- 4 Підвищення ефективності діяльності прокурора
- 5 Усунення корупційних ризиків у роботі прокурора
- 6 Забезпечення транспарентності діяльності прокурора
- 7 Популяризація професії прокурора

1

Нормативне забезпечення діяльності прокурора

приведення у відповідність із статтею 131-1 Конституції України положень КПК України щодо назви та змісту функцій прокурора в кримінальному провадженні;

удосконалення положень КПК України стосовно розмежування повноважень керівника органу прокуратури та процесуального керівника в конкретному кримінальному провадженні;

нормативне вдосконалення участі прокурора у кримінальному провадженні на підставі угод;

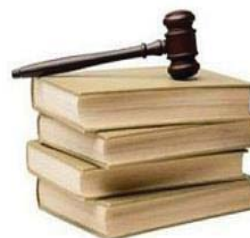
удосконалення порядку визначення підслідності;

спрощення та оптимізація порядку застосування окремих заходів забезпечення кримінального провадження (особисте зобов'язання, особиста порука, тимчасовий доступ до речей та документів, які містять інформацію операторів мобільного зв'язку);

участь у правотворчій діяльності шляхом здійснення правової експертизи проектів нормативно-правових актів з питань, що належать до сфери відання прокуратури;

запровадження спеціалізації прокурорів у кримінальних провадженнях;

запровадження необхідності ухвалення виправдувального вироку у випадку відмови прокурора від підтримання державного обвинувачення в суді.

2

Кадрове забезпечення органів прокуратури

- 1) вдосконалення чинного порядку проведення конкурсу на посаду прокурора;
- 2) впровадження посади помічника прокурора, який після набуття 2-річного досвіду роботи може брати участь у конкурсі на посаду прокурора;
- 3) впровадження системи «навчання впродовж життя» відповідно до рекомендацій міжнародних інституцій;
- 4) постійне проведення семінарів із залученням експертів з питань застосування практики ЄСПЛ у сфері кримінального судочинства, науковців;
- 5) заохочення працівників прокуратури до публікування з проблемних питань правозастосування у періодичних виданнях та здійснення науково-аналітичної діяльності.

3

Оптимізація роботи прокурора

- 1) розробка критеріїв оцінювання ефективності роботи прокурорів;
- 2) опанування знаннями практики ЄСПЛ та навичками застосування його правових позицій.

4

Підвищення ефективності діяльності прокурора

- 1) розробка та впровадження автоматизованої інформаційно-консультативної програми «Прокурор у кримінальному провадженні», яка розроблена відповідно до функцій прокуратури та внутрішньої спеціалізації;
- 2) впровадження посади помічника прокурора (на кшталт посади помічника адвоката відповідно до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»).

За результатами проведеного дослідження, як засіб підвищення ефективності та покращення якості діяльності прокурорів у кримінальному провадженні пропонуємо розробити і впровадити у прокурорську практику **автоматизовану інформаційно-консультативну систему «Прокурор у кримінальному провадженні»** (далі – АІКС), що нині існує у вигляді ідеальної моделі. АІКС – це комп'ютерна програма, яка покликана забезпечити науково-інформаційне супроводження діяльності прокурорів України під час реалізації ними функцій підтримання публічного обвинувачення в суді, організації і процесуального керівництва досудовим розслідуванням, вирішення відповідно до закону інших питань під час кримінального провадження, нагляд за негласними та іншими слідчими і розшуковими діями органів правопорядку.

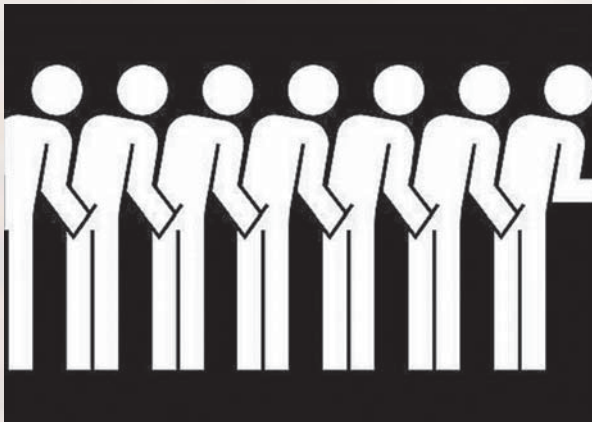

5

Усунення корупційних ризиків у роботі прокурора

- 1) впровадження автоматизованої системи визначення процесуального керівника у кримінальному провадженні;
- 2) встановлення чітких критеріїв визначення прокурором підслідності у випадках, передбачених у ст. 218 КПК України.

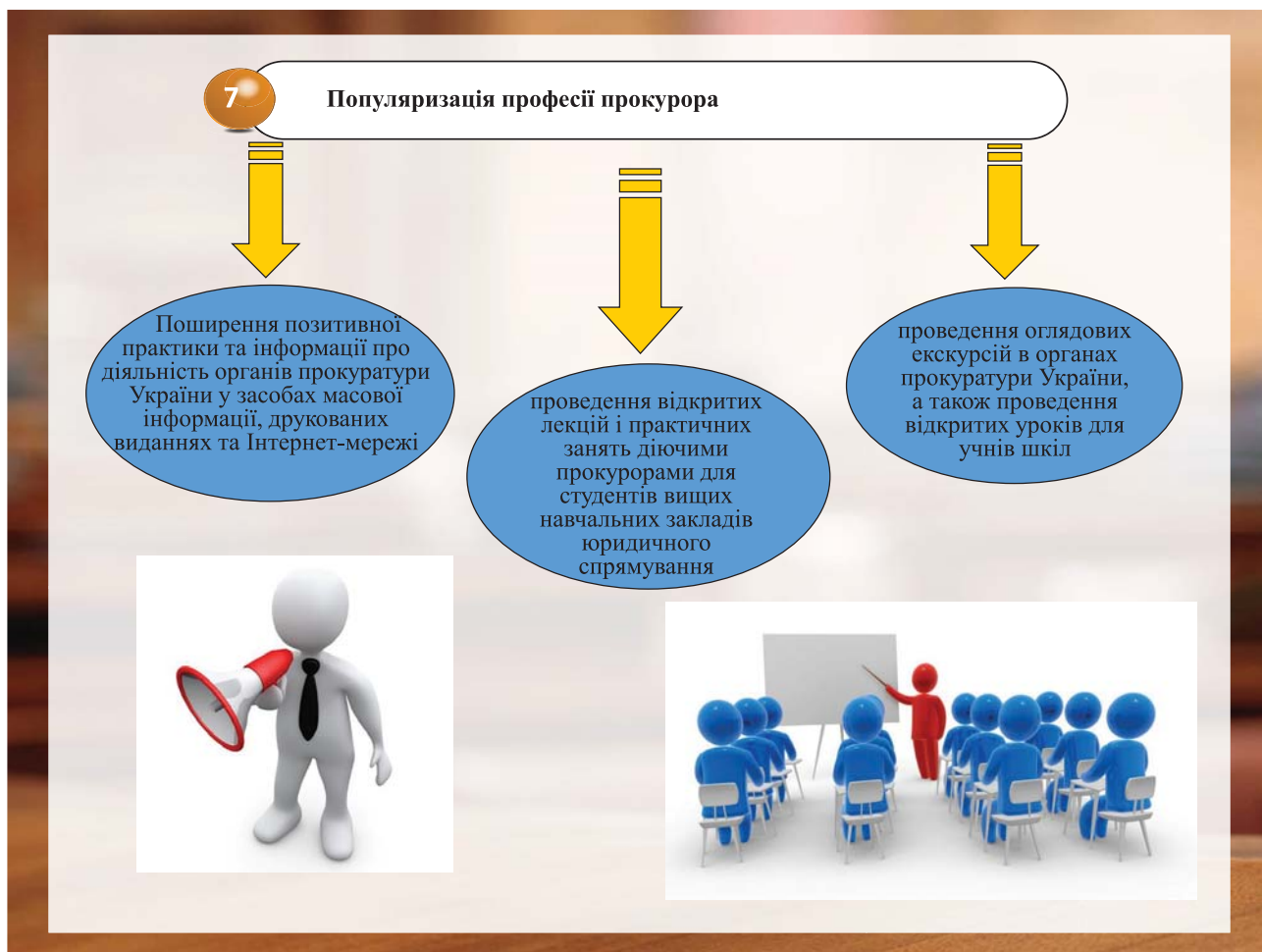

6

Забезпечення транспарентності діяльності прокуратури

- 1) формалізація відомостей про майновий стан прокурора та членів його сім'ї;
- 2) забезпечення інформованості суспільства щодо ролі прокуратури в системі органів державної влади;
- 3) інформування суспільства про результати роботи органів прокуратури.

ВИДАННЯ

Процесуальне керівництво негласними слідчими (розшуковими) діями: наук.-практ. посіб. / [Севрук Ю.Г., Блажівський Є.М., Столітній А.В. та ін.; за заг. ред. Ю.Г. Севрука, А.В. Столітнього]. – К.: Національна академія прокуратури України, 2017. – 282 с.

ISBN 978-617-7500-07-9

У науково-практичному посібнику розкрито загальні засади застосування негласних слідчих (розшукових) дій. Зокрема, висвітлено поняття, підстави і процесуальний порядок проведення такого різновиду слідчих (розшукових) дій, а також коло суб'єктів, уповноважених на їхню організацію та здійснення.

Визначено місце негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному процесі й охарактеризовано їх види.

Розкрито сутність прокурорського нагляду як гарантії дотримання конституційних прав і свобод людини та громадянина під час здійснення негласних слідчих (розшукових) дій. Окрему увагу приділено особливостям реалізації повноважень прокурора при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій.

Досліджено питання інформаційного забезпечення прокурора під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій, а також форми і принципи процесуальної взаємодії прокурора з судом, сторонами й іншими учасниками кримінального провадження під час їх застосування.

Видання розраховане на керівників органів прокуратури та прокурорів – процесуальних керівників у кримінальному провадженні, керівників та слідчих органів досудового розслідування, співробітників оперативних підрозділів, суддів, слідчих суддів, а також викладачів, науковців, слухачів, студентів і курсантів вищих навчальних закладів юридичного профілю.

Поліна Сушко

студентка Університету імені Альфреда Нобеля
(м. Дніпро)

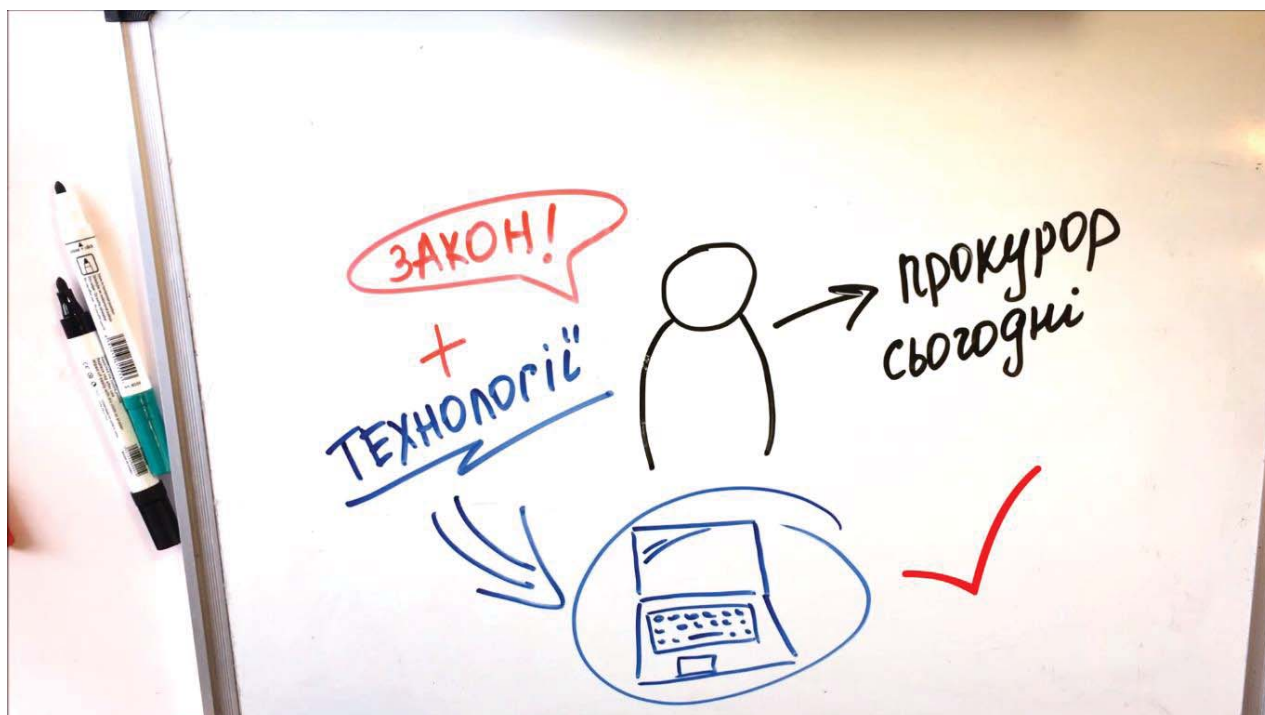
Володіє англійською, французькою, польською мовами. За минулий рік прочитала 327 книг в оригіналі англійською мовою. Любить все, що пов'язано з технікою, монтажем та кінематографом, мріє в майбутньому відкрити свою студію графічного дизайну. Бере приклад зі своєї матері – волонтера, яка була нагороджена орденом княгині Ольги.

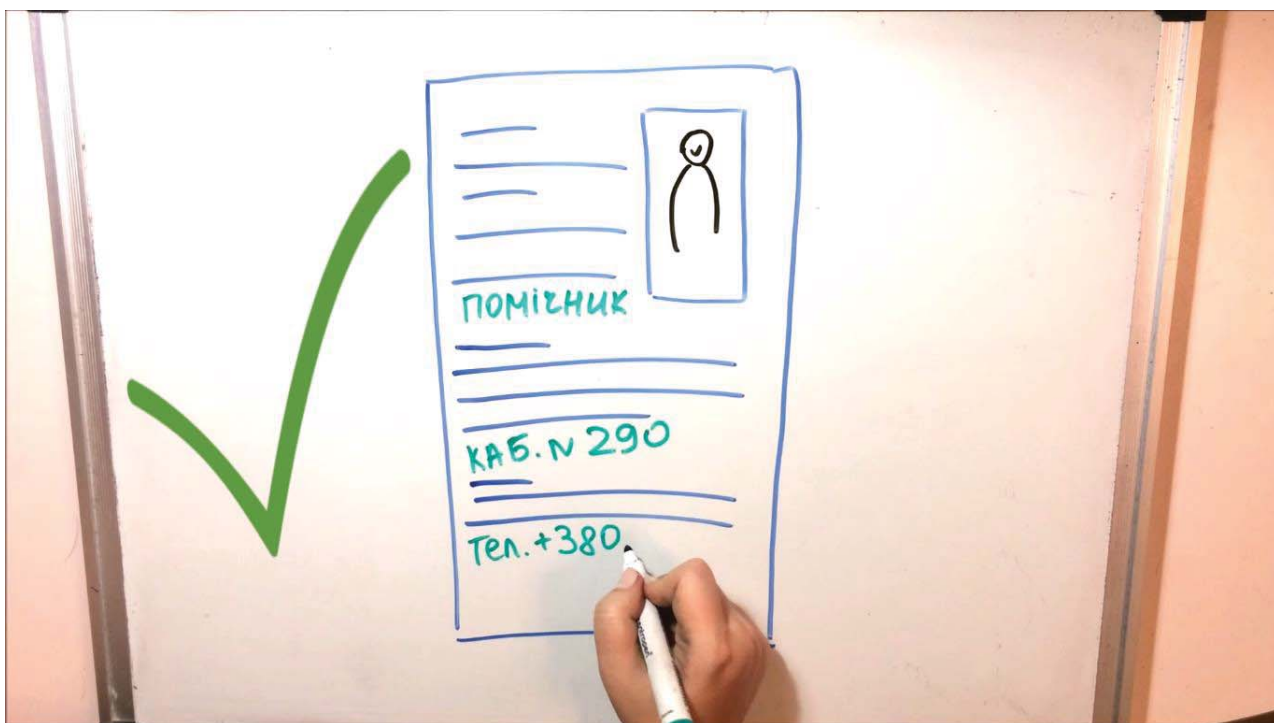
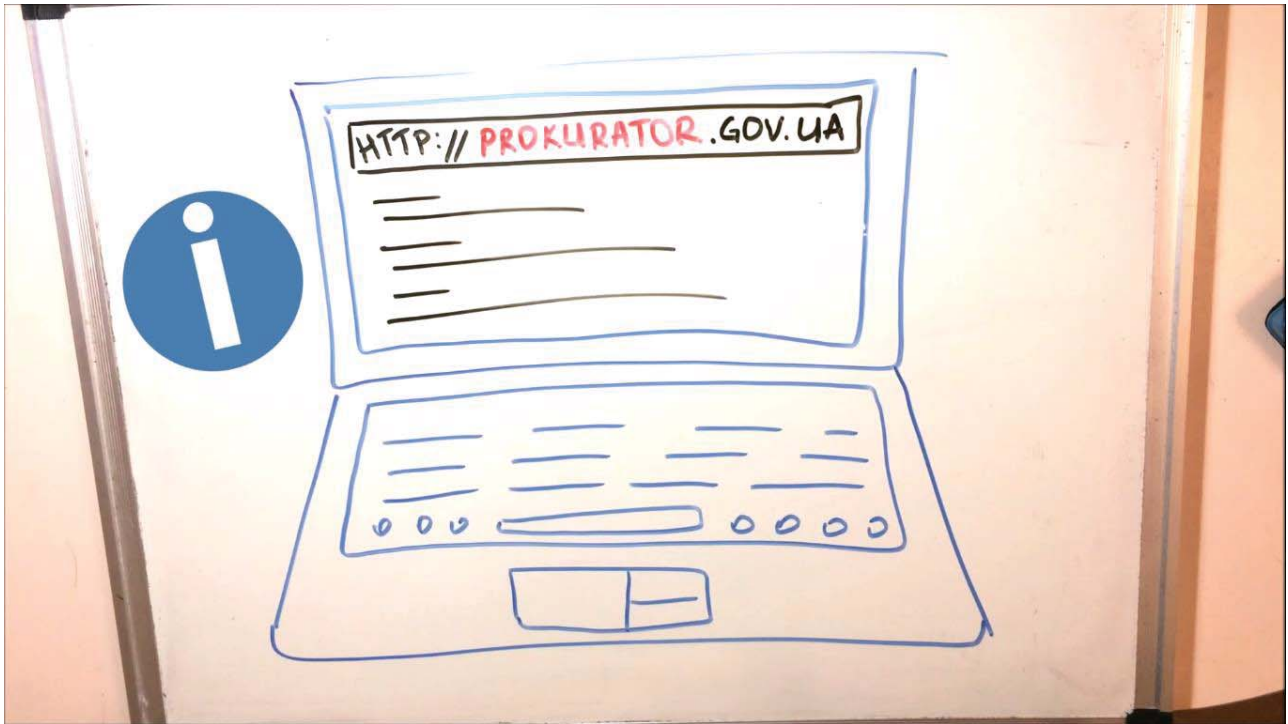
Катерина Головаха

студентка Університету імені Альфреда Нобеля,
слухач Всеукраїнської школи юристів
(м. Дніпро)

Вільно розмовляє англійською. 10 років займалась у театральній студії, хореографією. Допмагає матері у здійсненні волонтерської діяльності – збиранні та передаванні в зону АТО одягу та продуктів харчування.

- Ввести посаду або прізвище людини, яку ви шукаєте, та отримати всю інформацію щодо режиму роботи, номера кабінету та контактів.

ОПИТУВАННЯ ЗМІ:

ГОВІРА
≈ 70%
НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ

VS.

НЕ ГОВІРА
≈ 80%
судді
депутати
⊕
ПРОКУРОРИ

СТАТИСТИКА:

⇒ 10% - РОЗКРИТО

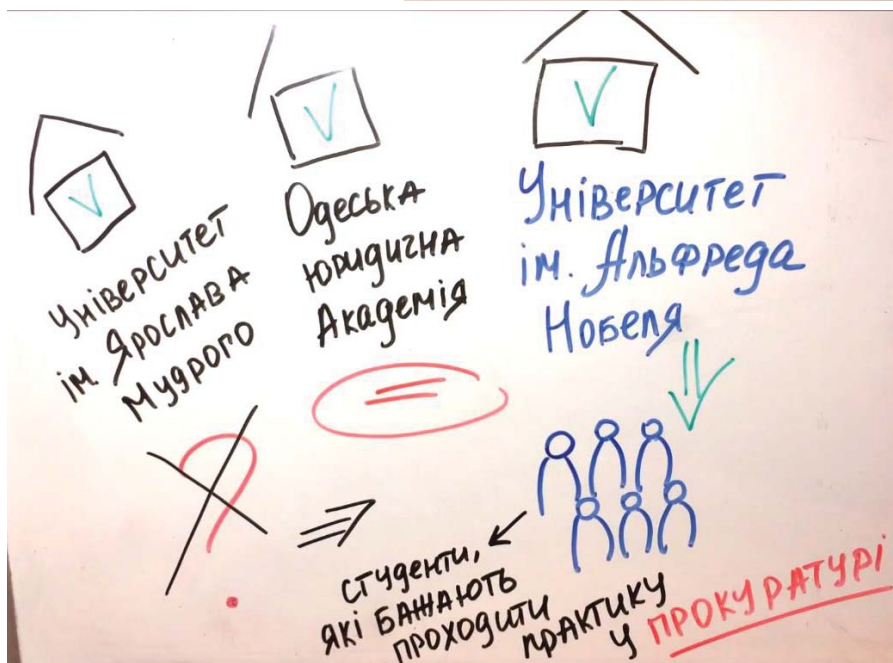
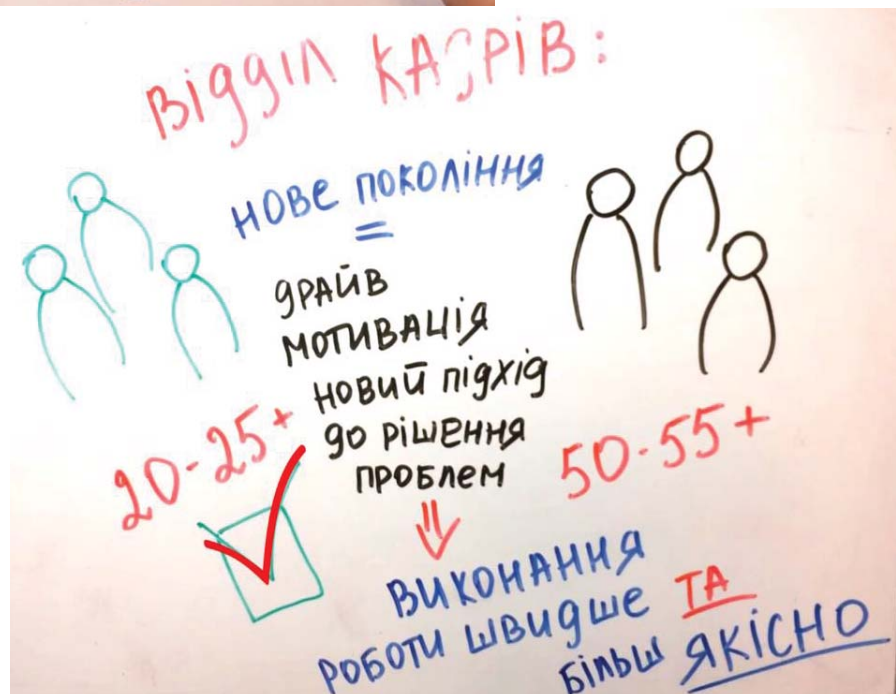
15% - у стадії
розслідування

25% ⇒ НЕ РОЗКРИТО

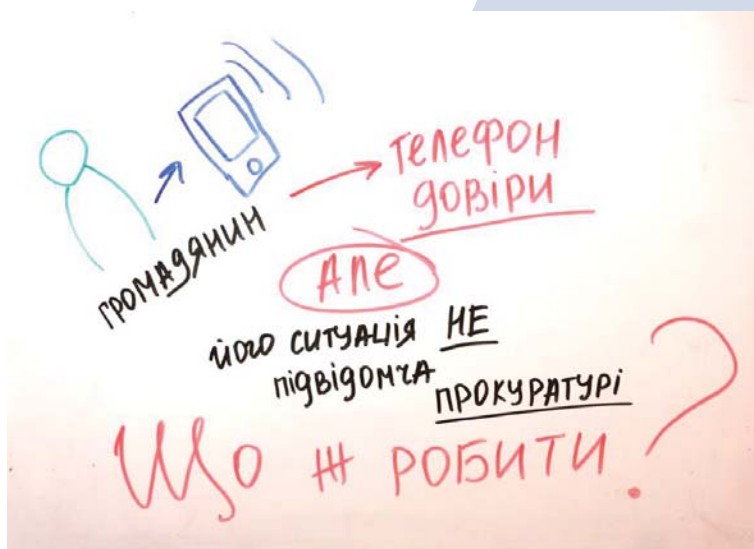
ГРОМАДЯНИ
чінують достовірну інформацію

УЖЕ

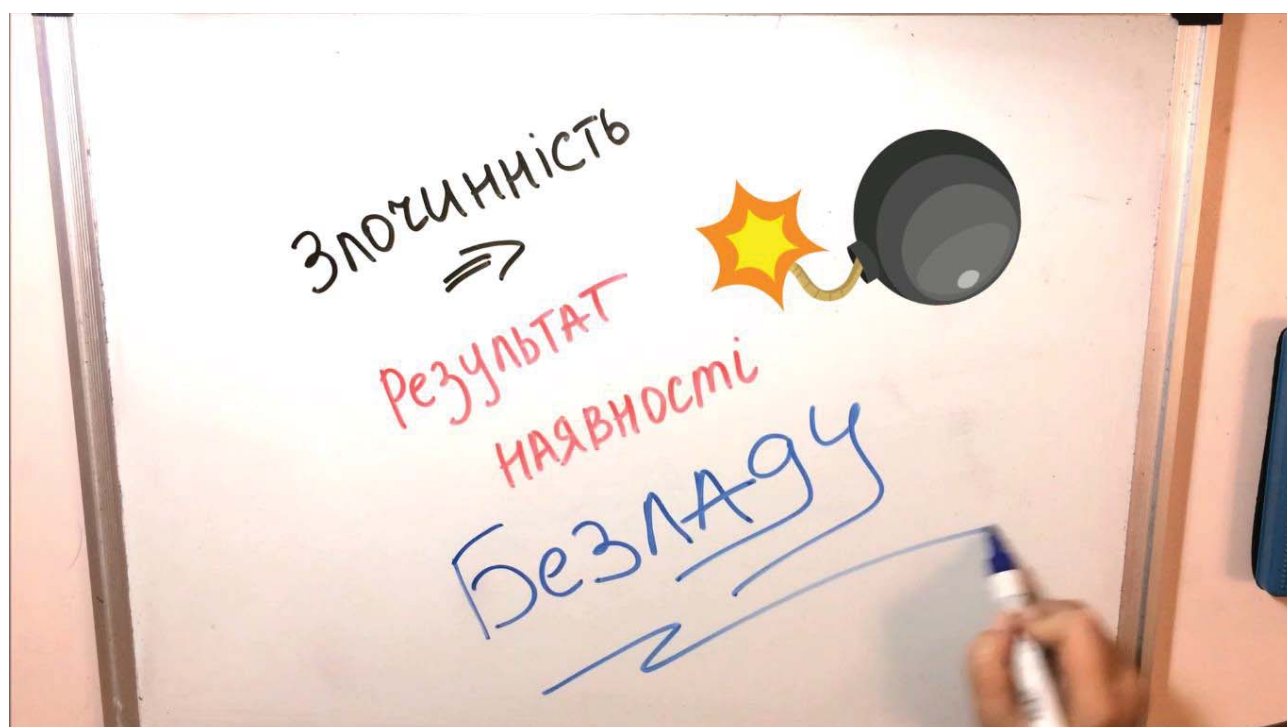
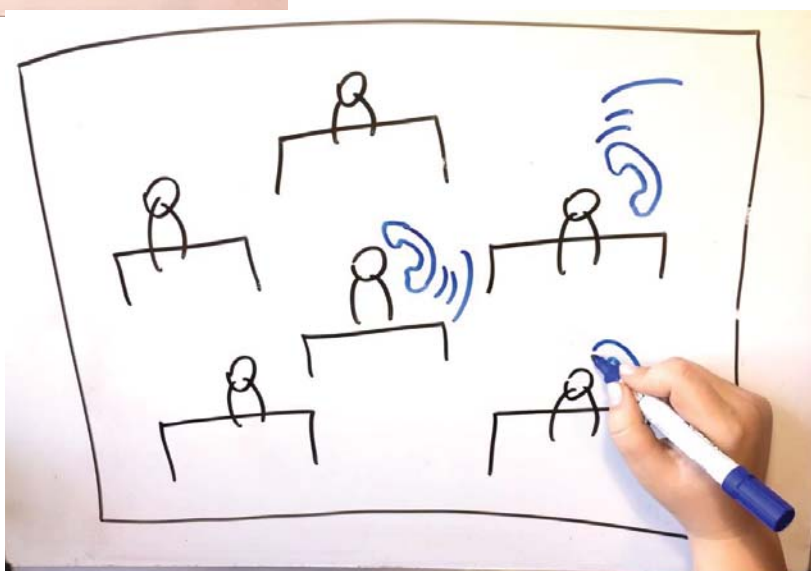
ГОВІРА!

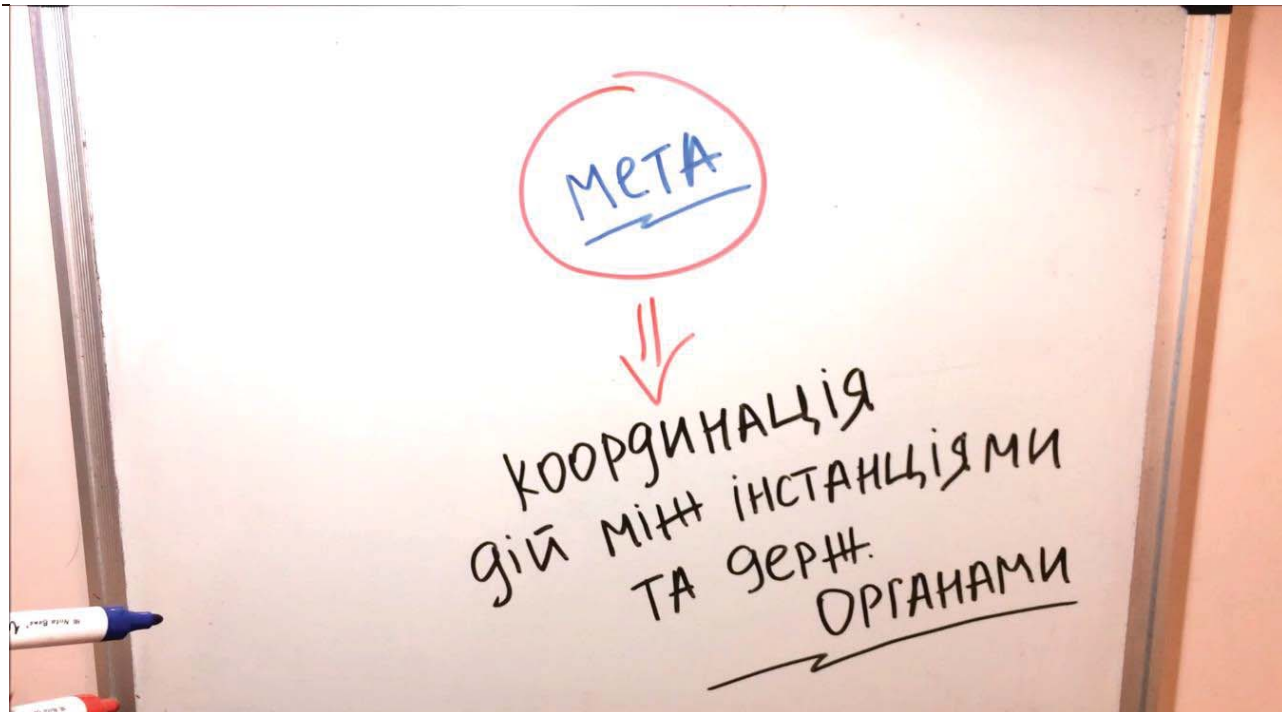

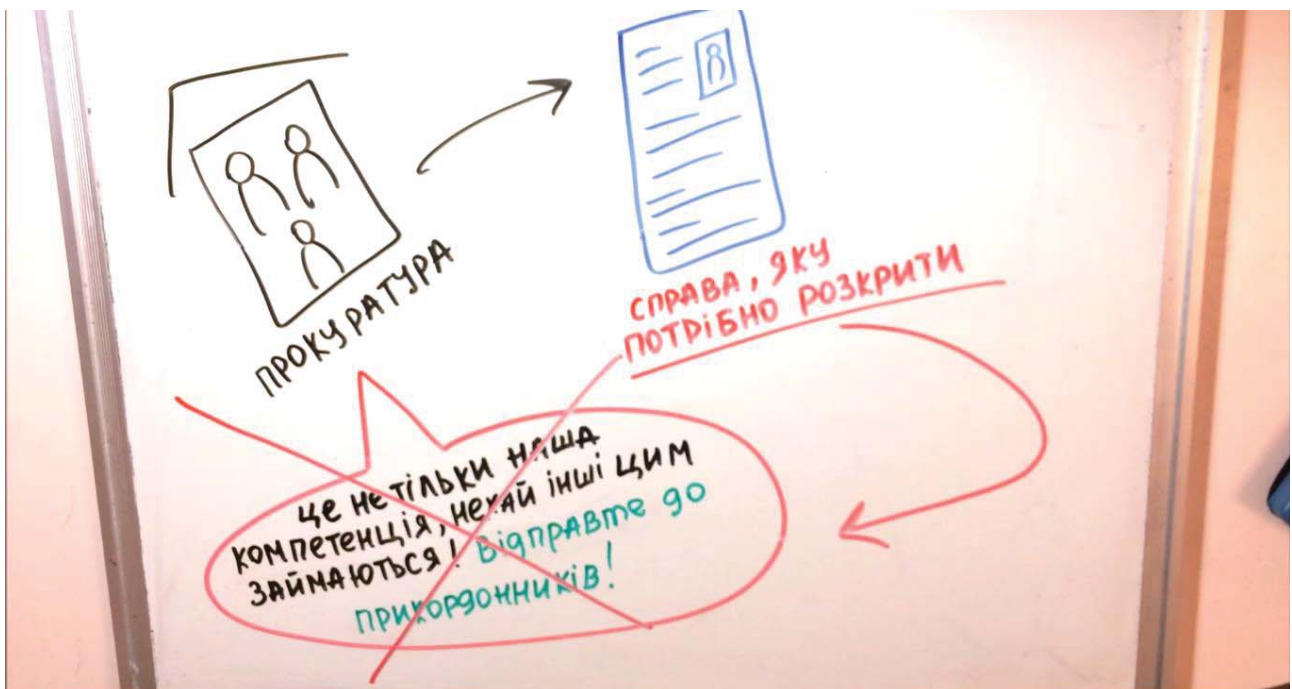
Ми пропонуємо створити інформаційний відділ. Уявіть ситуацію – на гарячу лінію телефонує людина з певною проблемою або запитанням. Але його проблема не підвладна прокуратурі. Якби існував цей відділ, його працівник міг би дати потрібну інформацію і направити громадянина в потрібну інстанцію.

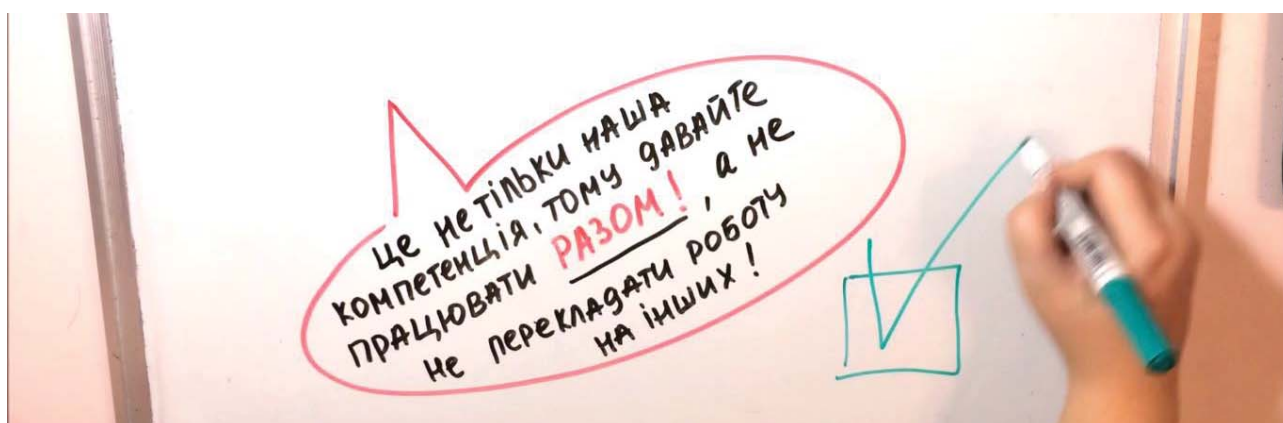

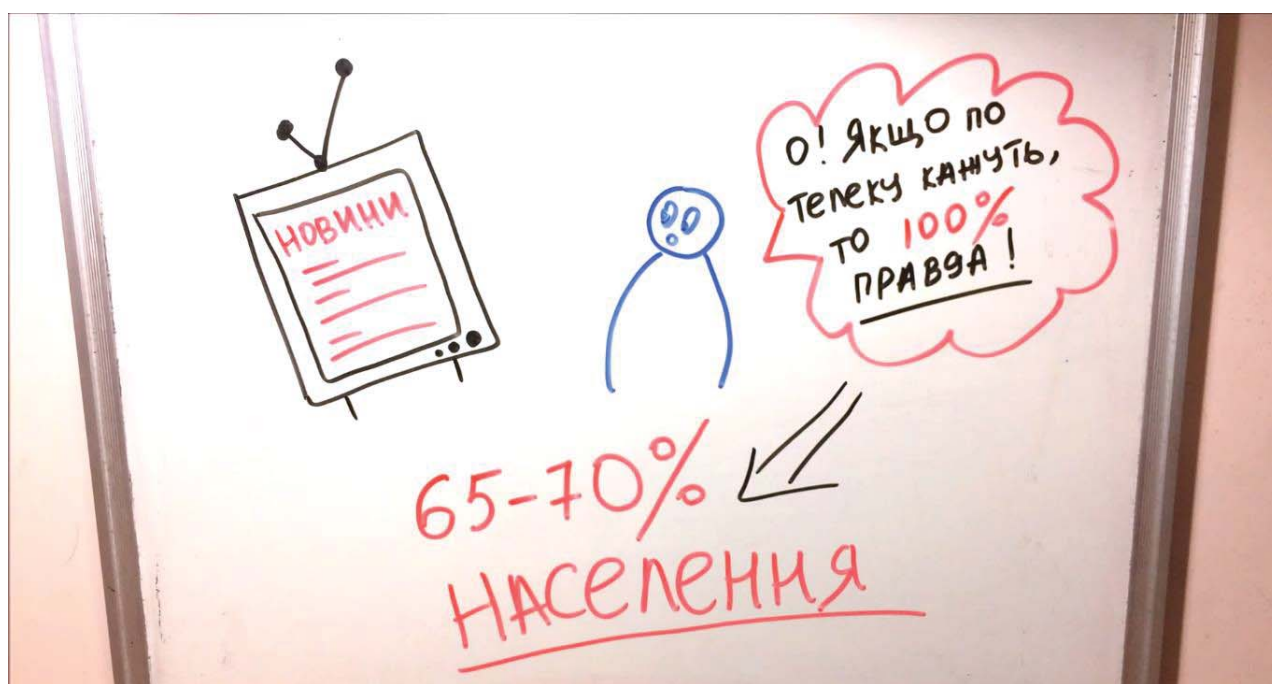
Наступним кроком є координація діяльності правоохоронних органів по боротьбі зі злочинністю. Злочинність – це неминучий результат відсутності порядку. У американців існує теорія «розбитих вікон». Якщо вікно розбите і не заклеєно, то люди, які проходять повз, вирішують, що усім байдуже і ніхто ні за що не відповідає. Незабаром будуть розбиті й інші вікна, і відчуття безкарності пошириться на всю вулицю, посилаючи сигнал в округи. Сигнал, який закликає до більш тяжких злочинів.

Сутність координації полягає у взаємоузгодженні та упорядкуванні діяльності різних органів по досягненню спільної мети. Такі правоохоронні органи, як прокуратура, органи внутрішніх справ, митні органи, повинні мати спільні цілі й завдання в сфері боротьби зі злочинністю, здійснюючи свою діяльність незалежно один від одного. Для створення належного заслону злочинності потрібне об'єднання зусиль всіх державних органів не тільки один з одним, а й із суспільством в тому числі, зі здійсненням координаційної діяльності.

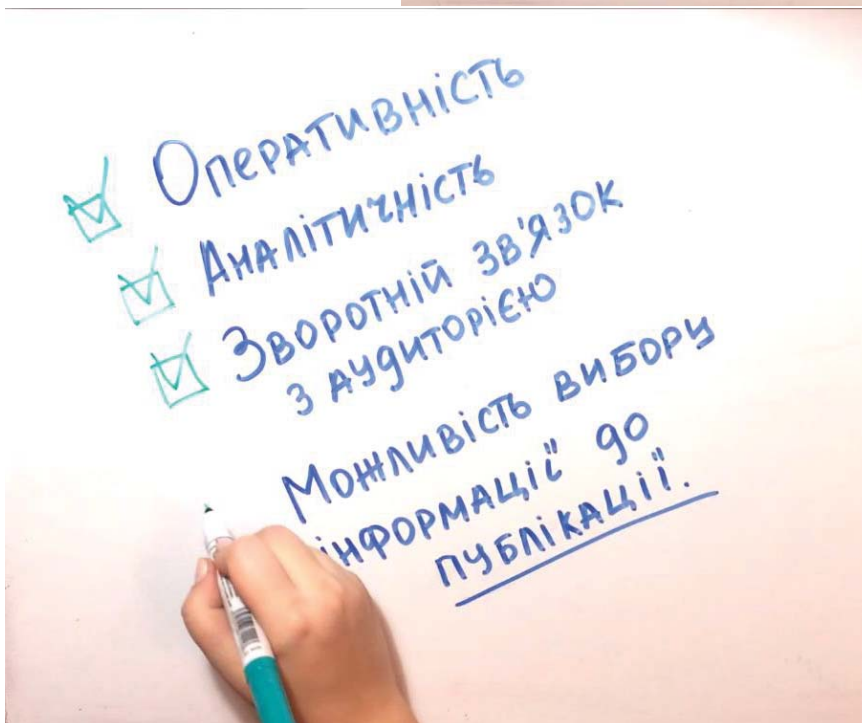
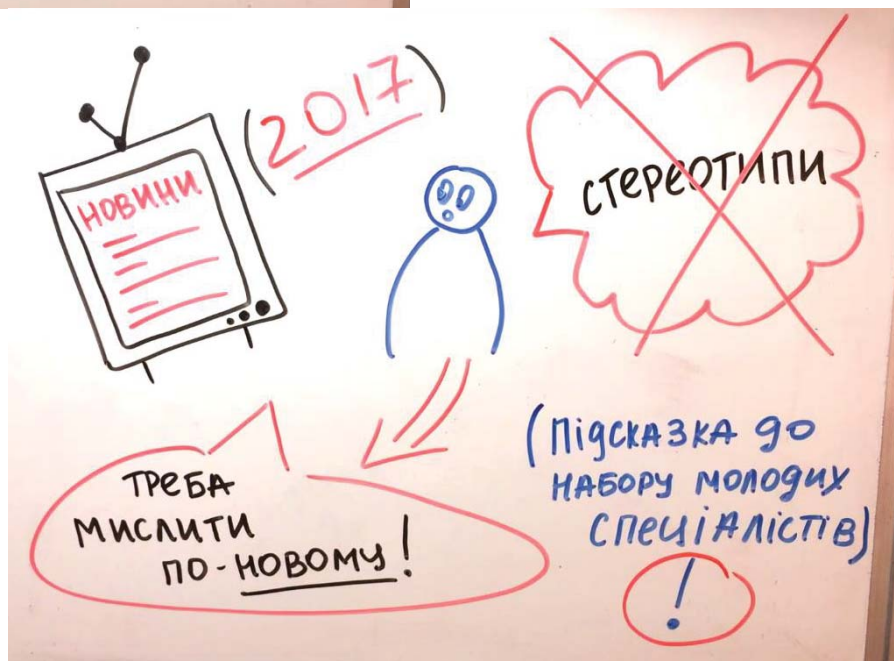

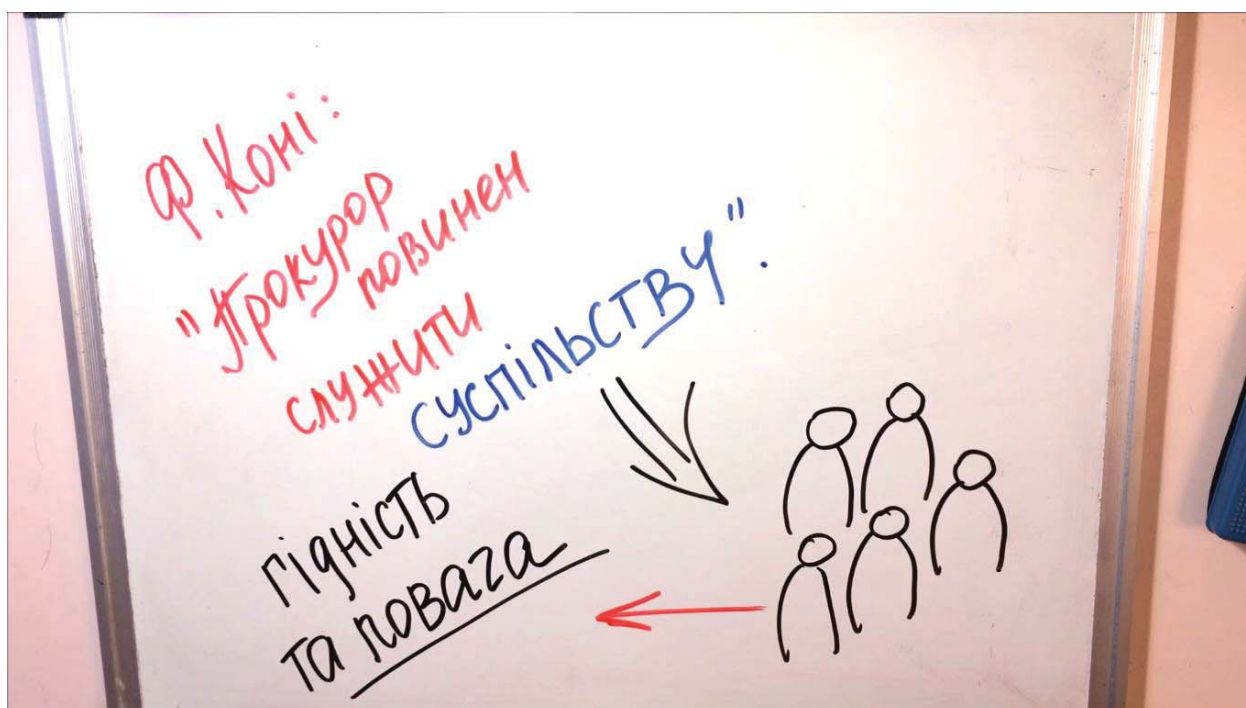
Таку координаційну діяльність можуть підтримати і ЗМІ. Всі ми дивимося і читаємо новини, і ні для кого не секрет, що ЗМІ мають колосальну владу над громадською думкою і формують світогляд громадян. Правильний підхід до загальної діяльності ЗМІ та прокуратури може підвищити рівень довіри громадян до державних органів і дозволити стерти сформовані в українців стереотипи про роботу прокуратури і державних органів взагалі. Перевагами такої взаємодії будуть оперативність і можливість миттєвого зворотного зв'язку з аудиторією, а також аналітичність і можливість вибору інформації для публікації.

Призначення сучасного прокурора – показати державі і суспільству правовий шлях усунення порушення законів.

**Генеральна
прокуратура
України**

**Міністерство
освіти і науки
України**

7

КРОКІВ

**ПРОКУРОРА
НАЗУСТРІЧ
СУСПІЛЬСТВУ**

Творчі роботи

Альони Гарагатої
Олени Задорожньої
Дарини Міненко
Ганни Симонової
Вікторії Головки
Оксани Мельник
Марії Михалюк
Катерини Мироненко
Діани Полюхович
Дмитра Кубиша
Тита Андрєєва

Альона Гарагата

студентка I курсу Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
(м. Харків)

Неодноразовий призер всеукраїнських учнівських олімпіад з математики та інформатики. Має дві спеціальні музичні освіти – грає на ударних інструментах та фортепіано. Кандидат в майстри спорту з художньої гімнастики, займалася хіп-хопом та черлідінгом.

Батьки радили стати програмістом, як брат, однак дівчина завжди мріяла бути юристом, як дід, колишній прокурор, та прадід – суддя.

ЯК ПРОКУРОР СТЕПАН СУСПІЛЬСТВУ ДОПОМАГАВ

Жив був молодий Степан,
На печі відпочивав,
Не любив він змалку працю,
Все дитинство був ледачий.
Мав він дівчину Олесю,
Сад вишневий у Одесі.
Там була і «хатка біла»,
Що залишилась від діда.
Старий ще той був чоловік:
«Гарний з голови до ніг!».
Звали його Гриць Робенко,
Прокурором був добреньким.
Дід багато працював,
Мало їв та мало спав.
І любили його в місті.
Справжній прокурор – то справа честі.
Онук для діда, мов скарбниця:
Завжди з ним Гриць кудись носився.
Степан й освіту вищу мав,
Присягу гідності давав,
Допомагав юристу років три,
У діда стажування проходив.
Та як пішов з життя Григорій,
Степан відчув і жах, і горе.
Коли дідусь твій – прокурор,
Всяка ганьба, то твій фурор!
Хлопець розслабивсь, роботу кинув,
Мав вісім вихідних в неділю,
Гуляв багато, в карти грав,
Олесю також зневажав.
Та як програв спадок увесь,
То зрозумів: відпустці грець.
Степан за голову узявся.
Став на коліна – вибачався,
Просив Олесю одружитись
Та лиш отримав гарбуза
Й почув образливі слова.

Вона сказала: «Я простила.
Та вийду заміж за добродушну
я людину.
Тобі далеко до такої.
Зміни життя, а потім поговорим».
Степан прокинувся відразу,
Сказав собі:
«Як стану прокурором гарним,
То з Лесею я одружусь,
А поки на роботу повернусь».
Почав наш ледар працювати,
Авторитет свій підіймати.
Народ місцевий дивувався
І діям хлопця він лякався.
Та щоб довести свої зміни,
Степан навчився дисципліни.
Вже знав закони усі добре,
Став уважним і хоробрим.
Для визнання його юристом
Зробив сім добрих справ суспільству.
Степан для розвитку культури
Спитав у слідчого прокуратури:
«Чому у тебе стільки справ?» –
а той у відповідь сказав:
«Підготувати в суд обвинувальний акт
Займає часу більше, ніж написати роман.
На розгляд справ про «резонанс»
Не вистачає сил у нас».
Степан ступив сім кроків долі,
Щоб стати справжнім прокурором.
І перший крок – як у Литві:
**«Межу встановимо правдиву
мінімально заподіяної шкоди,
щоб відкривати кримінальні провадження
про дрібні крадіжки у народу.
Встановимо побільше ліхтарів,
бо там де темінь, там і бродить «звір».**

Технічні засоби нової охорони
нам допоможуть в обороні».

Злітав до Грузії Степан,
де «Кодекс етики» пізнав:
«Для всіх причетних до прокуратури
ми визначимо чітко процедури,
порушення яких приводить
до дисциплінарної відповідальності
перед народом».

Поскаржився Степану листоноша:
«Не можу вчасно я вручити пошту,
Тому на суд приходять, як завжди, –
Суддя, злодій та помічник судді.
А свідок, постраждалий, адвокат
Не мають гадки про важливий акт».
Збагнув Степан, що засоби зв'язку:
Коли вже діють навіть електронні гроші,
Не можна довіряти тільки пошті.
Степан підлеглих всіх зібрав
І дуже твердо наказав:
«Використовувати всі сучасні засоби зв'язку,
враховуючи технічні можливості громадян,
їх освіченість, комфорт та низку побажань».
Степан дожився до пошани,
Відчув повагу у громади.
Та щоб все знати максимально,
Відкрив громадську він приймальню.
Багато часу віддавав

Аналізу результатів зворотного зв'язку
з метою оперативного реагування,
Коригуванню плану і програм боротьби
з правопорушеннями
з урахуванням громадських думок.

Олеся часу не втрачала,
Ретельно журналістику вивчала
І, щоб підтримати Степана
та прокуратуру,
Створила журналістську агенуру.
Тепер її телеканал громадську думку формував –
Стратегію відкритості й публічності,
поклавши в її основу системну об'єктивну
інформацію
про стан правопорядку і законності
в населених пунктах, містах, районах,
Реагування прокуратури на звернення громадян
про порушення законів
При акцентованому інформаційному
супроводі діяльності
органів прокуратури у сфері реалізації
конституційного принципу відповідальності
за скоєне правопорушення або злочин.
Звичайно, після добрих справ
Степан до РАЦСу поспішав.
Олеся сумнівів не мала,
Дружиною героя стала.
Щаслива кар'єра, щаслива родина
Степаном пишається вся Україна!

ВИДАННЯ

Доказування у кримінальному провадженні:
навч.-практ. посіб. / кол. авт. – Київ: Національна академія прокуратури України, 2017. – 346 с.
ISBN 978-617-7220-96-0

У виданні висвітлено теоретичні та практичні питання, що стосуються доказів і процедури доказування у кримінальному провадженні. Детально досліджено кожне з процесуальних джерел доказів, проаналізовано європейські стандарти доказування у кримінальному провадженні, розкрито особливості процесу доказування на різних стадіях та в особливих порядках кримінального провадження.

Підготовлений посібник буде корисним насамперед для студентів, аспірантів, ад'юнктів юридичних вищих навчальних закладів, працівників прокуратури та інших правоохоронних органів, суддів, адвокатів, а також усіх, хто цікавиться окресленою проблематикою.

Олена Задорожня

студентка IV курсу Інституту кримінальної юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»
(м. Хрустальний (Красний Луч) Луганської області)

КРОКИ НАЗУСТРІЧ: ХТО ЗРОБИТЬ БІЛЬШЕ – ПРОКУРАТУРА ЧИ СУСПІЛЬСТВО?

*Два вершники, сидячи на одному коні, б'ються один з одним –
прекрасна алегорія державного устрою!
Георг К. Ліхтенберг*

В основу психології взаємовідносин людей покладено правило 10 кроків. Але чи можна застосувати зазначене правило до відносин з органами державної влади? Напевно, що так. Наведемо таку метафору: органи прокуратури та суспільство стоять на відстані 20 кроків одне від одного, а посередині між ними – ідеальна держава. Кожен має пройти до неї 10 кроків. Якщо прокуратура пройшла свої 10 кроків, а суспільство лише чотири й не поспішає наблизитись, чи варто рухатися далі? Що слід зробити прокуратурі, аби закріпити свій авторитет і виробити стійкі зв'язки з суспільством, які будуть триматися на довірі та взаємодії?

Крок 1: Хто ти, прокуроре?

Більша частина населення нашої держави не розуміє та не усвідомлює основного змісту і значення такого органу, як прокуратура. Згідно з проведеним мною опитуванням учнів 9 класів Черкаської загальноосвітньої школи № 11 74% школярів відповіли, що прокурори – це ті, хто керують слідчими і вирішують справу, 17% опитуваних складно було відповісти на зазначене запитання та лише 9% у загальних рисах описали завдання прокуратури. У зв'язку з цим необхідним вважається проведення різних ознайомчих екскурсій у місцевих відділах прокуратур для учнів, що забезпечить їм можливість поставити запитання, які їх цікавлять, та отримати роз'яснення стосовно того, навіщо в нашій державі функціонує прокуратура.

Крок 2: Інформацію – в широкі маси!

Прикро це усвідомлювати, але залучити дорослих до певних інформаційних програм набагато складніше, ніж енергійних підлітків. Думка, сформована засобами масової інформації та знайомими, не дає рухатись далі у процесі пізнання та вироблення довіри до цього органу. Тому насамперед пропонується розповсюдження інформаційних бюлетенів. Важливою складовою у них є оформлення, аби у громадян не виникало бажання проігнорувати. Для того, щоб привернути увагу перехожих, пропонується застосування схем, різнобарвних малюнків та діаграм.

Крок 3: Чи все є правдою, що написано в газетах?

*Газети забомбили свідомість.
Нова форма свободи слова – що хто хоче, те й лопоче.
Ліна Костенко «Записки українського самашедшого»*

Існуючі наразі проблеми у відносинах між засобами масової інформації та прокуратурою загрожують репутаційними втратами не лише для цих інституцій, а й усієї країни. Досить часто журналістський репортаж може поставити під загрозу національні інтереси, діяльність прокурорів та безпеку людей. Це пов'язано як із недостатньою компетентністю окремих репортерів, так і з загальними проблемами щодо «якості» сучасної української журналістики. Неодноразово в основі конфлікту інтересів прокуратури та медіа

були принципові відмінності цілей та інтересів сторін. Журналісти прагнуть до оперативного висвітлення подій і фактів. Органи прокуратури з різних причин в цьому не завжди зацікавлені, насамперед через потенційну небезпеку перешкоджанню розслідування, особливо коли у гонитві за «гарячими» фактами журналісти нехтують об'єктивністю.

Саме тому пропонується удосконалювати методи роботи з медіа, демонструвати максимальну відкритість і переконливо аргументувати об'єктивні причини обмежень для висвітлення у ЗМІ.

Необхідно зазначити, що покращення роботи потребують прес-центри прокуратур усіх рівнів. Передусім це стосується професійних навичок осіб, які є відповідальними за спілкування з пресою. Варіантом вирішення зазначеної проблеми є врегулювання питання освіти працівників прес-служб. Вагомого значення набуває вміння спілкуватись з журналістами, знати, як правильно висвітлити ту чи іншу інформацію. Тобто така особа має бути не лише юристом, яка знає закони, а й володіти навичками риторики та мати логічне мислення.

Водночас пропонується підвищення професійного рівня журналістів, що полягає в дотриманні ними стандартів журналістської діяльності, усвідомленні суспільної відповідальності за надання об'єктивної інформації, яка не може бути предметом компромісу редакційної політики чи «гонитви» за сенсаціями.

Крок 4: Якісна робота – запорука позитивного іміджу прокурора

Служба в органах прокуратури пов'язана з підвищеними психологічними і нерідко фізичними перевантаженнями. Це потребує створення для прокурорів нормальних умов професійної діяльності. Вважається, що якість роботи прокуратури визначається трьома складовими: достатньою нормативно-правовою базою, рівнем матеріальної забезпеченості та ефективністю виконання повноважень. Однак, якщо нормативно-правова база за допомогою реформ поступово удосконалюється, то низький рівень матеріальної забезпеченості є одним із головних причин корупції в органах державної влади. Натомість високий рівень зарплат і премій налаштовує простих громадян проти прокурорів. Тому пропонуються досягнення певного балансу в цьому питанні та перегляд умов, а головне – розміру премій, заробітних плат та інших виплат, які включені до матеріального забезпечення працівників прокуратури.

Крок 5: Хто буде працювати?

Оптимізація роботи органів прокуратури була і залишається наріжним каменем більшості процесів, пов'язаних із реформуванням прокуратури. Але чи є це доцільним? До кінця 2017 року чисельність співробітників прокуратури в Україні мала скоротитися з 18,5 тис. до 10 тис. осіб. Це положення реформи слід переглянути та визначити, наскільки доцільним є скорочення кількості працівників прокуратури. Актуальним залишається питання, чи зможуть самі прокурори пристосуватися до нових умов? Прокурори однієї з місцевих прокуратур висловлюють загальне невдоволення обсягом праці та кількістю працюючих. Але загальновідомо, що збільшення матеріально-технічної бази за рахунок економії бюджетних коштів сприяє підвищенню рівня розкриття злочинів.

Крок 6: А ти добросесний?

Наказом Генеральної прокуратури України від 16 червня 2016 року № 205 «Про затвердження Порядку проведення таємної перевірки добросесності прокурорів в органах прокуратури України» було законодавчо закріплено підстави, процедуру проведення таємної перевірки добросесності прокурорів Генеральної прокуратури України, регіональних і місцевих прокуратур та слідчих прокуратури. Виникає питання щодо визначення добросесності, адже це поняття є аморфним. Пропонується роз'яснити самим прокурорам та простим громадянам, якими є критерії цієї добросесності.

Крок 7: Надай суспільству чеки

У засобах масової інформації користуються популярністю публікації щодо матеріального стану державних службовців: у кого є тифлі за 20 тис. грн, апартаменти вартістю понад 2 млн грн. Подібні заголовки зустрічаються у кожному публіцистичному виданні. Звісно, ця інформація негативно впливає на імідж прокурора. Формується громадська думка щодо недобросесності не лише конкретних «героїв» статей, а й про всю прокуратуру в цілому, тому обвинувачення у корупції лише накопичуються. Прокурор – це державна особа, вихід у публічне місце якої супроводжується пильною увагою журналістів. Варто про це пам'ятати. Влучною є народна мудрість: «Став господарем – не зловживай цим».

Висновки

У взаємовідносинах громадянина з органами прокуратури існує не лише юридична проблема. Значна роль належить соціальному аспекту, а саме – сприйняттю суспільством інформації. Кроки до покращення рівня довіри між органами прокуратури та суспільством мають зробити обидві сторони. Ініціатива у досягненні компромісу має належати прокуратурі. При цьому варто керуватися принципом, викладеним Гі де Мопассаном: «Будь-хто, наблизений до державної влади, зобов'язаний уникати війни так само, як капітан корабля уникає корабельної аварії». Водночас громадяни мають зробити крок назустріч, що полягає в аналізі усіх відомостей про цей орган, і виробити власну думку на основі правдивих, підтверджених фактів.

Дарина Міненко

студентка III курсу господарсько-правового факультету
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
(м. Житомир)

«Обравши своїм кредо вираз: „Ти завжди можеш краще, ти завжди можеш більше!”, кожен можливість сприймаю як виклик, як нове випробування, в тому числі і цей конкурс. Захоплююся тенісом та боксом, веду здоровий спосіб життя та обожаю черпати досвід та знання з книг».

Вважаю, що саме взаємодія прокуратури з громадянським суспільством є одним із елементів забезпечення законності та правопорядку в державі. Розвинуте громадянське суспільство створює умови для свободи та самореалізації особистості, задоволення різноманітних інтересів і потреб людей, при цьому роль держави полягає насамперед у підтримці правопорядку, протидії злочинності та створенні умов для реалізації громадянами своїх прав і свобод.

А тому варто зробити наступні **сім виважених кроків** для забезпечення відкритої та результативної взаємодії між зазначеним інститутом, з одного боку, та суспільством – з другого.

1. Моніторинг

Здійснення спільного з зацікавленими інститутами громадянського суспільства дослідження проблем правосвідомості громадян та аналізу різних шляхів протидії злочинності слугуватиме вектором подальшої роботи органів прокуратури. Як дієвий засіб у цьому аспекті можна використати систематичне (не рідше 1 разу на 2 місяці) проведення полілогів, що передбачає публічне обговорення певних актуальних питань, внесення пропозицій та висвітлення основних проблем і шляхів їх вирішення, з акцентом на рівноправності учасників. Результатом цієї роботи має стати розробка програм, методичних посібників та інших матеріалів із правового виховання різних груп населення, що будуть загальнодоступними.

2. Планування

Для забезпечення ефективної організації взаємодії прокурора з суспільством надзвичайно важливим є забезпечення створення комплексного плану на основі аналізу стану законності та правопорядку. Планування має бути чітким, тобто обов'язково передбачати:

- пріоритетні напрями діяльності прокуратури на певний період;
- основні завдання та цілі діяльності;
- заходи та форми роботи, які плануються для досягнення зазначених цілей;
- суб'єктів виконання;
- термін виконання.

Під час формування в прокуратурі плану заходів необхідно враховувати ініціативи інститутів громадянського суспільства, органів державної влади, військового управління, місцевого самоврядування, а також пропозиції самих прокурорів.

3. Розвиток різних форм взаємодії органів прокуратури з інститутами громадянського суспільства

Враховуючи Рекомендацію Ради Європи № R (83) щодо участі громадськості в політиці стосовно злочинності, з метою протидії останній та забезпечення продуктивної державної діяльності у цій сфері мають бути створені умови для внесення пропозицій та сприяння у досягненні спільних цілей щодо покращення якості життя та криміногенної ситуації.

При цьому варто забезпечити регулярну спроможність громадськості активно брати участь шляхом пропонування власних ідей на регіональному та національному рівнях (наприклад, проведення 1 раз на 2–3 місяці конференції щодо найбільш актуальних проблем того чи іншого регіону).

4. Підвищення правової культури

Розбудова в Україні громадянського суспільства та правової держави зумовлює наявність такої соціальної гарантії дії верховенства права, як належна європейська правосвідомість. Варто запровадити обов'язковість постійної (щомісяця) участі прокурора у правовій пропаганді через телебачення (наприклад, програма «Година з прокурором»), радіо, які є ефективним засобом для привернення уваги громад-

ськості до актуальних питань та інформування про проведення певних просвітницьких чи консультативних заходів, щомісячного проведення лекцій з метою соціальної профілактики і правового виховання, насамперед молодого покоління.

Для ефективності та звітності доцільним вбачається створення окремого розділу на офіційних сайтах Генеральної прокуратури України та регіональних прокуратур, де в загальному доступі перебуватимуть відеоматеріали проведеної лекції та звіт щодо інформування населення.

Як це працюватиме?

1. Щомісяця визначається певна тема просвітницької лекції: наприклад, проблема злочинності неповнолітніх. Для забезпечення охоплення якомога більшої кількості населення лекція фіксується у форматі відео, яке обов'язково публікується у створеному розділі на офіційному сайті. З огляду на визначену тему у відеоматеріалі в доступному форматі розглядаються причини такої поведінки, наслідки, чому варто дотримуватися приписів законів, що в сукупності забезпечує законослухняну поведінку населення європейського формату.

2. На основі викладеного матеріалу проводиться обов'язкове інформування та розгляд питання в навчальних закладах різних рівнів.

3. Результати такого розгляду у формі звітів (наприклад, розміщуються на сайті відповідного навчального закладу) надаються для забезпечення зворотного зв'язку та подальшого інформування про результати діяльності прокурора (тобто звіт про проведення роз'яснювального заходу з учнями / трансляція матеріалу на телебаченні / на радіохвилях та ін.).

5. Налагодження взаємодії зі ЗМІ

Засоби масової інформації відіграють важливу роль у відносинах між суспільством та органами державної влади, виступаючи незамінним засобом взаємодії з широкими колами громадськості. Саме реалізація принципу гласності у діяльності прокуратури зумовлює потребу у співпраці зі ЗМІ та використання останніх для вирішення завдань та цілей державного інституту. Зокрема, для забезпечення інформування населення про діяльність прокуратури, про стан злочинності та правопорядку, проведення певних заходів та тлумачення законів тощо. При цьому використовуються різні форми взаємодії – брифінги, прес-конференції, прес-тури, інтерв'ю, круглі столи. У зв'язку з цим доцільним є:

- 1) створення програми співробітництва із засобами масової інформації (в кожній прокуратурі);
- 2) визначення конкретних осіб, які відповідатимуть за таку взаємодію.

Це сприятиме проведенню єдиної інформаційної політики з висвітлення діяльності прокуратури та формуванню позитивного образу зазначеного суб'єкта органу державної влади та його співробітників у суспільній свідомості.

6. Безпосередня взаємодія прокуратури з громадськими організаціями

Для взаємної допомоги, інформування та співробітництва з певних питань, спільного вирішення проблем формування правосвідомості та забезпечення проведення різного роду заходів доцільним є встановлення прямого зв'язку з заінтересованими інститутами громадянського суспільства за допомогою укладення угод про співробітництво на певний період (півроку).

Така співпраця має бути систематичною, тобто кожного півріччя визначаються 3–6 найбільш актуальних напрямів чи окремих питань. Для кооперації у вирішенні цих питань можуть бути залучені громадські організації. З метою заохочення до співпраці з органами прокуратури створюється фонд для надання грошових виплат громадським організаціям і проводиться конкурс для визначення конкретних суб'єктів, з якими і буде укладена угода.

Таким чином, забезпечується сприяння прокурорам у проведенні моніторингу, правової пропаганди, просвітницьких заходів та створення відеоматеріалів з одночасним забезпеченням прямої взаємодії між інститутом громадянського суспільства та органом державної влади.

7. Контроль

Організація контролю має ключове значення для подальшого підвищення ефективності взаємодії в цілому та аналізу окремих форм та методів такого процесу. Раціональним способом забезпечення контролю за виконанням заходів, що проводяться з боку як прокуратури, так і громадянських інститутів, є періодичне звітування з забезпеченням регулярного оприлюднення відповідних звітів через засоби масової інформації. Такі документи мають обов'язково передбачати такі положення:

- виконана робота;
- спосіб, який було використано для досягнення певних цілей та завдань (наприклад, кількість проведених заходів);
- звіт про витрачені державні кошти;
- аналіз результативності використання конкретного заходу чи форми взаємодії (в тому числі, покращення криміногенної ситуації внаслідок застосування останніх);
- визначення завдань на майбутнє.

Ганна Симонова

курсант IV курсу
Одеського державного університету внутрішніх справ
(м. Чорноморськ (Іллічівськ) Одеської області)

Кілька сторінок зі щоденника прокурора

З дитинства я мріяв робити добрі справи. Мені дуже хотілося бути корисним для суспільства. І коли постало питання щодо вступу у виш, я, не вагаючись, вирішив пов'язати своє життя з роботою в прокуратурі. Мене відмовляли: «Прокурор – жорсткий обвинувач. Йому аби за ґрати когось спровадити». Але я був упевнений, що прокурор – за справедливість.

Пам'ятаю, коли проходив стажування у прокуратурі, побачив величезну чергу. Не одразу зрозумів, що викликало цей ажіотаж. Виявилось, що то був звичайний прийом громадян. Скільки ображених, знедолених, скривджених шукали правди, вірили, що саме прокуратура здатна допомогти їм, захистити!

Пройшло багато часу... Моя мрія здійснилася. Я – прокурор. І тепер можу не абстрактно, а конкретно говорити про свою роботу.

Як часто я мрію, щоб життя прокуратури зсередини побачили пересічні громадяни, журналісти, які часто навіть не здогадуються, як нам тут. Скільки б міфів було зруйновано, скільки б негативу здолано! Якби в обличчях прокурорів не намагалися розгледіти марнотратників життя, то побачили б тих, хто з ранку до ночі працює. Коли б у кабінетах не відшукували корупціонерів, то помітили б, як кипить робота: вивчаються нові закони, йде пошук відповідей на тисячі юридичних питань, які виникають щодня. Якби тільки під прокурорською формою побачили жагу до справедливості й бажання допомогти!...

А поки що – дні мого прокурорського життя...

2 жовтня

Було дуже важко, але я впорався. А зараз знову на роботу, знову в бій. Щодня одне й те саме. Поверніть мені мої вихідні! Я вже два місяці без вихідних!

Ненавиджу понеділок. Чомусь всі вважають, що саме в цей день необхідно по максимуму завантажити мене роботою. А я що? Я ж невмирущий, мені більше за всіх треба. От наприклад, сьогодні зранку вислухав від громадянки купу дошкульних слів. Щось на кшталт того, що я не займаюсь її справою, що держава даремно виплачує мені заробітну платню, що я нікчемний спеціаліст і таке інше. Ну, може, в чомусь вона й має рацію, але ж як пояснити цій жіночці, що вона не одна в цьому місті, в цій країні, в цьому світі?! Таких громадян сотні... Як? Як із нашим штатом, навантаженням встигнути всім допомогти?

Приходив слідчий з відділу поліції. Каже: «Погодьте клопотання, справа стовідсоткова. Точно!» Погодив. І справді, все обґрунтовано, вмотивовано, є усі підстави. «Кримінальне провадження – це не жарти. Тут з розумом діяти треба».

І знову купа документів, нескінченні документи, безконечні дзвінки, скарги, клопотання, суди, заслуховування... Як білка в колесі...

3 жовтня

Не помітив, як просидів за роботою до четвертої ранку. Хоча звук працювати в таких умовах. Купа папірців, справ... Заснув за столом, підклавши під голову щойно отримане кримінальне провадження. Сподіваюсь, ніхто не дізнається про це.

Хотів подзвонити сину. Слухавку взяла колишня. Накричала. Образилась. Та я й сам знаю, у чому моя провина. Обіцяв дитину на вихідні взяти – не зміг: обирали запобіжний захід затриманому. Знову не поба-

чу його. А вже третій місяць пішов. Навіщо йому такий батько? Ось вітчим у нього крутий, вони навіть у «Діснейленд» їздили. Нічого, все буде. Колись. Як нарешті дадуть відпустку. Тільки коли?..

4 жовтня

Краще б не приходив сьогодні на роботу. На вході на мене напав якийсь обурений адвокат. Кричав, що оскаржить, що цього так не залишить, що всіх нас розжене. А потім поцікавився, як там виконуються слідчі дії за кримінальним провадженням № __. Бачте, слідчий обґрунтовано не надає йому можливість ознайомитись із усіма матеріалами. Розтлумачив йому статтю 221 Кримінального процесуального кодексу України. Начебто зрозумів. Пішов. Товариші, вивчайте процес, а не ролики в Інтернеті розповсюджуйте!

Був у суді. Зустріли із посмішкою на обличчі. Сказали, що на мене знову намагались подати скаргу за п. 7 ч. 1 ст. 303 КПК України. Знизав плечима. Буває. Не вперше.

Залишок дня провів на робочому місці. Писав, ще писав і знову писав. Думаю, що через кілька місяців рука спийметься.

Під кінець дня посварився із керівником. Розумію, що я маю рацію, але як довести?.. Вимагають від нас більше і більше працювати, щоб повернути довіру суспільства, щоб покращити показники. Певною мірою його розумію. В такому ритмі будь-хто зірветься.

5 жовтня

Особливий день. Попросили виступити з промовою на студентському заході. Розповісти про особливості роботи, ключові моменти, найцікавіші випадки. Прийшов... Стіна нерозуміння. Майже усі – майбутні захисники із сформованою думкою про обвинувачення. Так неправильно. Змагальність – це не ненависть, не злісне змагання наввипередки. Це спільна робота сторін і суду із захисту прав учасників провадження, із справедливого вирішення спору.

Хотів надрукувати клопотання. Не зміг, бо знову зламався комп'ютер. Змушений був дві години ремонтувати. Ну що ж, не вперше. Прокурор – це покликання, то маєш бути на всі руки майстром.

Увімкнув телевізор. Хотів зняти напругу. Потрапив на новини. Стало ще гірше. Знов НАБУ, знов СБУ, знов прокуратура. Та скільки можна?! Спільну справу робимо?!

Приходили громадяни. Усі лише критикують. Хоча б один сказав «дякую». Втім, це ж моя робота...

Прийшов син зі школи. Показав малюнок родини. Мене на ньому не було. Чому? «Бо ти, тату, на роботі». Та й справді...

6 жовтня

Ура! П'ятниця. Ще трохи, і буду відсипатися. Є відчуття, що цього тижня точно будуть вихідні.

Приходив слідчий з обвинувальним. Не погодив. Він образився. Я розумію: додав йому роботи. А він не розуміє. Як пояснити, що це ж людина, а ти їй обвинувачення білими нитками шиєш...

Подивився на стіну. На ній фото з нашими Потьомкінськими сходами. Подумав, що, коли стоїш згори і дивишся вниз, бачиш тільки платформи – марші сходів. А коли знизу вгору – тільки сходи, без маршів. Напевно, так і з нашою роботою... Суспільство бачить тільки ці марші – результати роботи. І тільки ми, прокурори, йдучи щоденними сходами нагору до цих результатів, розуміємо, чого вартує кожний крок і скільки їх ми маємо зробити, щоби суспільство побачило результати цієї роботи. Напевно, якби іноді ми рухалися одночасно, було б легше розуміти і цей складний шлях до результатів, і нам – сподівання суспільства.

Я замислився, що ж має стати тими сімома кроками назустріч один одному, рухаючись цими сходами до плідних результатів у сфері забезпечення прав людини, нагляду за дотриманням законів державними органами, підприємствами, установами, організаціями?

По-перше, підвищити правовий рівень населення. У сучасному світі ЗМІ, Інтернет, соціальна реклама допоможуть більше, ніж тисяча прочитаних книжок.

По-друге, спільні заходи з населенням можуть подолати нерозуміння щодо діяльності прокуратури, її специфіки, особливостей взаємодії з громадськістю.

По-третє, можливо, держава зверне увагу на наше соціальне забезпечення?

По-четверте, геть папір! Сучасну техніку – правоохоронцям! Ми живемо у світі технологій. Прогрес зробив крок вперед. Чому не сказати «ТАК» електронним провадженням?

По-п'яте, що знають про змагальний процес?! Без хибних уявлень про корупційну складову, про брудні прийомчики сторін, а про справжнє змагання професіоналів? Ми маємо про це розказати!

По-шосте, як часто ви чуєте про справжні досягнення прокуратури? Сухі цифри, голі факти, за якими стоять тисячі захищених доль, тисячі знешкоджених порушників, відшкодованих збитків... А може, варто більше про це?

Сьоме, і головне – змінити свідомість. Адже більшість справді не знає, що прокурори можуть писати такі от щоденники о третій годині ночі, по-справжньому втопившись від роботи, але люблячи її і прагнучи всім своїм серцем, покликанням, життям допомагати людям!

Вікторія Головко

голова сектору соціально-правового захисту студентів
студентської ради Національного університету
«Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
(с. Сивухи Козелецького району Чернігівської області)

**Ініціатор створення юридичної клініки
в Навчально-науковому інституті історії, етнології
та правознавства ім. О.М. Лазаревського,
проект якої зараз розробляється.**

Інформуємо – назустріч крокуємо

Відповідно до ст. 6 Закону України «Про прокуратуру» відбувається інформування про діяльність прокуратури.

- ▶ Я провела маленький експеримент. У своїх знайомих запитувала: **«Якою б вони хотіли бачити українську прокуратуру?»**, на що отримала неочікувану відповідь: **«Що вона взагалі робить, крім того, що виступає обвинуваченням в суді?»**

Висновок – недостатнє інформування населення щодо діяльності органу.

Для вирішення цієї проблеми можна зобов'язати прокуратури всіх рівнів мати сайти в мережі Інтернет або публікувати інформацію в соціальних мережах про свою діяльність.

Транспарентність та відкритість

Прозорість – важливий крок прокурора назустріч суспільству.

Електронна система **звітів** для прокуратур усіх рівнів, які будуть загальнодоступними, дасть можливість зробити їх діяльність максимально прозорою.

Корупція

Лише чесний прокурор може зробити крок назустріч суспільству

У нашій країні існує багато механізмів запобігання корупції, про ефективність яких можна довго сперечатись.

Цікава практика існує в Норвегії. Це єдина у світі держава, де **інформація про розмір зарплати та стан банківського рахунку кожного громадянина перебуває у вільному доступі на сайті місцевої податкової**. Ще одним дієвим методом запобігання корупції є «стимулювання чесності», який існує в Нідерландах. Можливо, варто запозичити цей досвід і українцям?

- ❖ Важливо також викоринити «звільнення під заставу» для корупціонерів.

Невідворотність покарання, а не його суворість здійснює вплив на людину.

Менше бюрократії – більше ефективності

Дослідивши Закон України «Про прокуратуру», я звернула увагу на ч. 4 ст. 23.

На мою думку, процедура представництва інтересів громадянина або держави в суді є надто забюрократизованою, **необхідно розширити повноваження прокурора при здійсненні представництва.**

«ЗНО для прокурора»

Прокурор, який є майстром своєї справи, однозначно зробить крок назустріч суспільству.

- ▶ Важливо створити незалежний оціночний механізм, котрий допоможе контролювати рівень професійності працівників прокуратури. Він обов'язково має бути комплексним.

Виправдувальні вироки

За рік кількість виправдувальних актів в Україні не перевищує 1%, у той час як в інших країнах цей показник сягає 25–30%. Чому? – відповідь проста!

У Дисциплінарному статуті прокуратури України (1992 р.) передбачено, що винесення виправдувального вироку є однією з підстав, яка тягне за собою дисциплінарну відповідальність прокурорів та слідчих.

Тож чи може зробити крок назустріч суспільству прокурор, який тільки карає? Напевно, що ні! Можливо, настав час прибрати цей застарілий пункт...

«Стратити не можна помилувати»
А де поставиш розділовий знак ти?

У кожного свої пріоритети

Якщо подивитись правді в очі, то ми зрозуміємо, що населення з певною недовірою ставиться до прокуратури та інших правоохоронних органів. Та це й не дивно, адже, звернувшись до історичних реалій, ми знайдемо багато фактів, які вплинули на формування саме такого ставлення.

На мою думку, **передусім потрібно залишатися людиною і тільки так можна зробити головний і найбільший крок назустріч суспільству.**

Оксана Мельник

студентка Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
(с. Рокита Великобагачанського району Полтавської області)

«... Надсилаючи свою конкурсну роботу до Прокуратури Полтавської області, сподівалася насамперед на те, що ті зміни, які я пропонувала, будуть впроваджені, а отже, покращиться функціонування органів прокуратури в Україні».

Чому уявлення про прокуратуру у суспільстві деформовано?

Зміна
законодавчої
бази

Політичні
процеси у
країні

Для того, щоб професія прокурора вважалася більш престижною, такою, що покликана захищати права і свободи людини, необхідно вчинити заходи, які б наблизили прокурора до суспільства. Для цього прокуратурі варто пройти сходишками, які цілеспрямовано ведуть до покращення роботи прокурора, його зближення з народом.

Прокурор-юрист

Наявність вищої профільної освіти і підвищення кваліфікації

У Законі України «Про прокуратуру» вимогою до посади прокурора місцевої прокуратури є наявність вищої юридичної освіти. Але потрібно постійно підвищувати рівень знань. Проходити періодичні навчання з нового законодавства

Зарплата прокурора

Підвищення зарплат прокурорам – спроба боротьби з корупцією, проте більшість українців отримує мінімальну заробітну плату, а заробітна плата прокурора – майже у десять разів вища, у населення формується недовіра до посадових осіб таких державних органів. Зарплата має вираховуватися відповідно до економічного стану населення

При цьому викликає незадоволення те, що розмір заробітної плати прокурора є фіксованим. Службові та посадові особи інших органів державної влади будуть вимагати того самого – фіксації заробітних плат, а це не вигідно для суспільства

1 2

Інтернет – товариш працівників прокуратури

Позитивним явищем було б проведення онлайн-анкетування серед осіб різного віку та професій із запитаннями про труднощі, які пов'язані зі зверненнями до органів прокуратури, а надалі – методи їх усунення

Канал Генеральної прокуратури України на YouTube – це, безперечно, позитивне явище. Чому б таку тенденцію не перейняти, наприклад, органам регіональної прокуратури, які б із певною періодичністю звітували перед суспільством про виконану роботу, обговорювали проблемні питання та надавали певні поради населенню

1 2 3

Жінка в прокуратурі

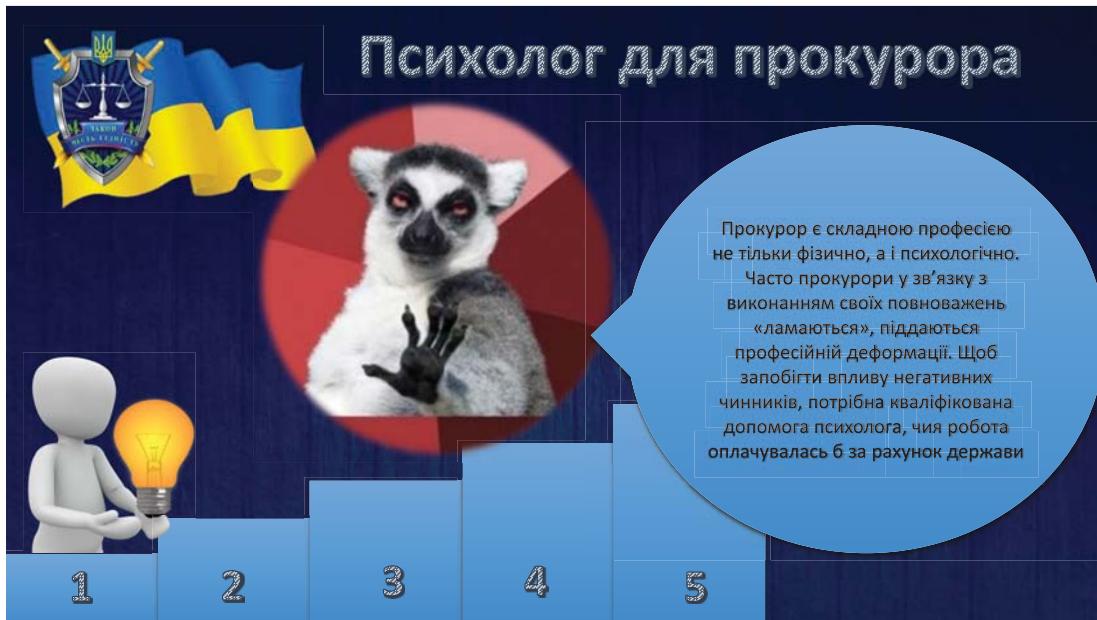

З точки зору психології, при відправленні судочинства люди висловлюють більшу довіру суддям-жінкам, ніж суддям-чоловікам. Та сама ситуація простежується і щодо лікаря. Ураховуючи такі показники, органи прокуратури варто було б заповнити кваліфікованими кадрами жіночої статі хоча б у співвідношенні 40% жінок і 60% чоловіків. У такому разі можна розраховувати на посилення довіри населення до органів прокуратури

1 2 3 4

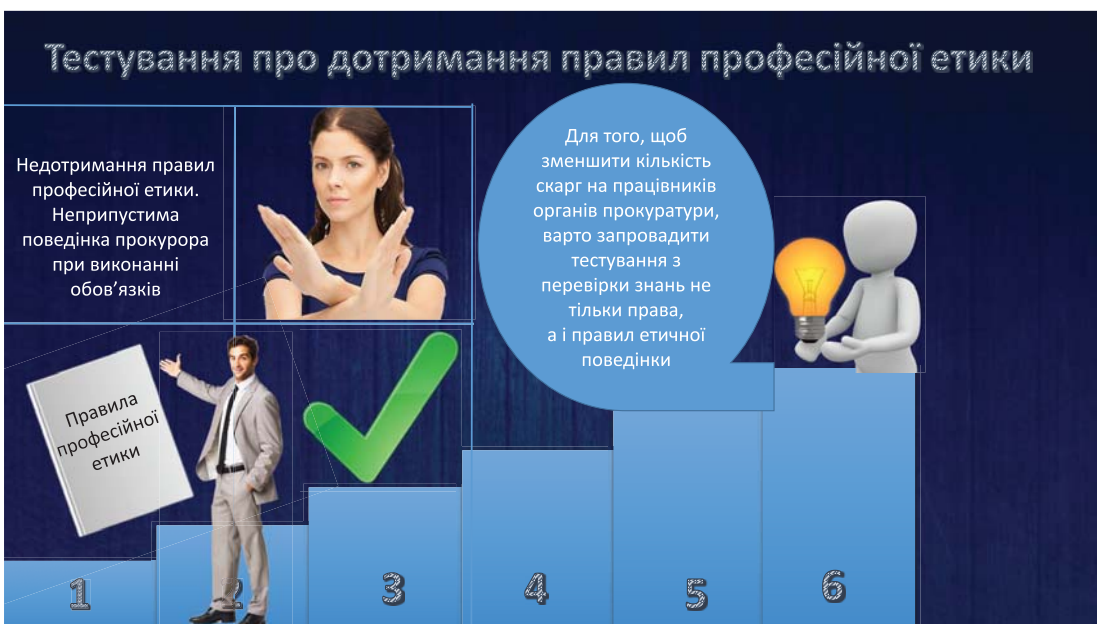

Психолог для прокурора

Прокурор є складною професією не тільки фізично, а і психологічно. Часто прокурори у зв'язку з виконанням своїх повноважень «ламаються», піддаються професійній деформації. Щоб запобігти впливу негативних чинників, потрібна кваліфікована допомога психолога, чия робота оплачувалась б за рахунок держави

Тестування про дотримання правил професійної етики

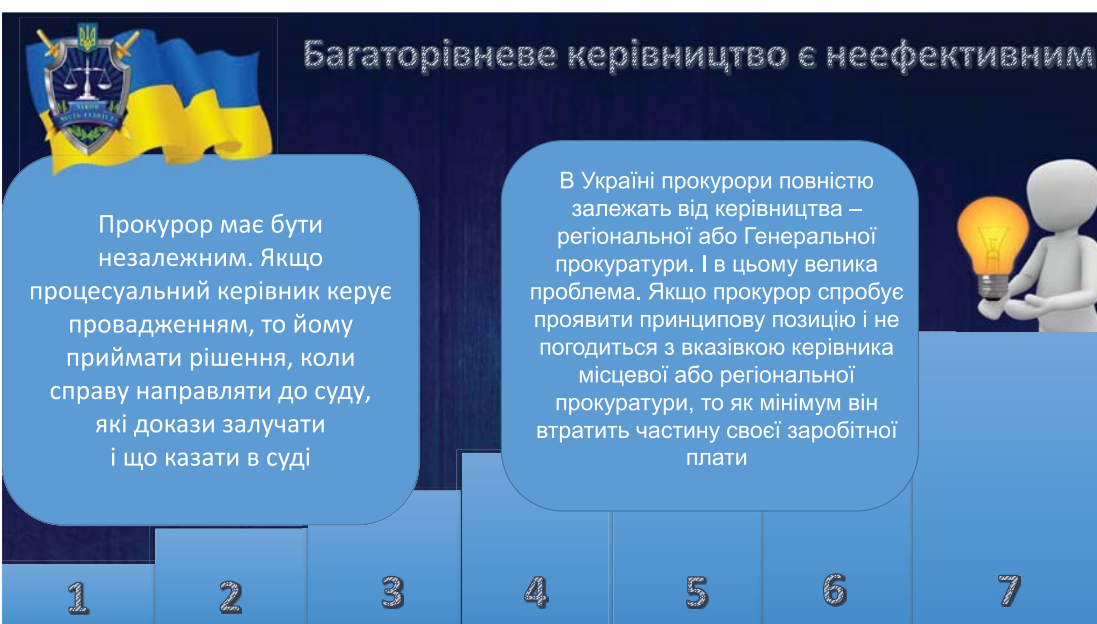

Недотримання правил професійної етики. Неприпустима поведінка прокурора при виконанні обов'язків

Правила професійної етики

Для того, щоб зменшити кількість скарг на працівників органів прокуратури, варто запровадити тестування з перевірки знань не тільки права, а і правил етичної поведінки

Багаторівневе керівництво є неефективним

Прокурор має бути незалежним. Якщо процесуальний керівник керує провадженням, то йому приймати рішення, коли справу направляти до суду, які докази залучати і що казати в суді

В Україні прокурори повністю залежать від керівництва – регіональної або Генеральної прокуратури. І в цьому велика проблема. Якщо прокурор спробує проявити принципову позицію і не погодиться з вказівкою керівника місцевої або регіональної прокуратури, то як мінімум він втратить частину своєї заробітної плати

Марія Михайлюк

студентка IV курсу
коледжу економіки, права та інформаційних технологій
Тернопільського національного економічного університету
(м. Радивилів Рівненської області)

«Я знала, що стану борцем за правду, тож не вірила батькам, які обманювали, що знайшли мене у капусті».

Діти – це квіти життя. В них ми бачимо запоруку нашого особистого щастя та здійснення мрій. Саме на дітей ми покладаємо надії. Майбутнє держави та всього суспільства залежить від молодого покоління, від розвитку наших дітей, їхніх думок та ідей, впевненості, чесності та розуму. Дорослі не можуть так чисто і невимушено думати: вони сприймають світ крізь призму буденності та вже встановлених суспільних норм. У зв'язку з виконанням щодня одних і тих самих дій їхнє мислення заганається в певні рамки, які дуже складно зруйнувати.

Дітям були поставлені запитання, на які вони намагались відповісти самостійно, не спираючись на думки дорослих. Ці запитання:

- Хто такий прокурор?
- Яким він має бути?
- Що ти зробив би, якби був прокурором?

Аналізуючи думки наших експертів, ми дійшли висновку, що сьогодні прокурор повинен:

1. Чесно і справедливо перевіряти інших службових осіб для виявлення порушень ними закону.
2. Професійно виконувати свої службові обов'язки.
3. Безкорисливо допомагати людям у вирішенні необхідних питань, бути непідкупним.
4. Керуватись душевною добротою і співчуттям як до обвинуваченого, так і до потерпілого чи інших людей, з якими має справу.
5. Відкрито виконувати покладені на нього обов'язки.
6. Проводити певні заходи для зближення з народом, повідомляти і звітувати про свою роботу через засоби масової інформації.
7. Відповідально ставитись до покладених на нього обов'язків та сприяти винесенню справедливого рішення суддею.

Як відомо, дітям не властиво обманювати! А тому їхні поради є по-справжньому щирими та водночас по-дитячому дорослими!

Не виключено, що саме з них ми колись обиратимемо різних високопосадовців, хтось, можливо, обійме посаду прокурора, а тому за майбутнє держави можна не хвилюватись!

Катерина Мироненко

студентка Національного університету «Одеська юридична академія»
(м. Черкаси)

«... Змалечку розуміла, що прокурор – це не просто професія, це стиль життя. Батькові, який був прокурором, часто доводилося разом із сім'єю переїжджати з одного міста в інше. Змінила 7 шкіл, жили у Шостці, Києві, Вінниці, Черкасах».

Прокуратурі – тільки 26. Як і Україні.
Прийміть те, що **перемога буде** не одразу.
Дорога не завжди рівна і не завжди без перешкод.

КРОК 1

«Ні» публічній критиці підлеглих прокурорів.

Підтримка, повага та навчання – методи спілкування в колективі.

Кожен прокурор – **особистість**.

Щоб піти назустріч суспільству, **прокурор має відчувати себе рівним** йому та бути з ним, а не «по іншу сторону барикад».

КРОК 2

Кожен прокурор – оратор

Повага і підтримка суспільства з'явиться тільки після відвертої розмови із цим суспільством.

Будь-який прокурор повинен вміти

- ✓ висловити свою думку
- ✓ спілкуватися з великою кількістю людей
- ✓ говорити «на камеру»

Що потрібно

- ✓ бажання прокурора вчитись
- ✓ довіра і повага керівника

КРОК 3

Почати спілкування з молоддю

Йти в школи і вищі навчальні заклади, де

- ✓ розповідати про характер і обсяг роботи прокурора
- ✓ вчити застосовувати закон
- ✓ пояснити, що ходити в суд не страшно, і запрошувати школярів, студентів до суду та в прокуратуру

КРОК 4

Підвищити рівень кваліфікації працівників

- ✓ **не кількістю знань** (проведених семінарів, тренінгів, курсів),
а якістю (хто вчить)
- ✓ поєднання досвіду, доступності теорії та обміну інформацією

КРОК 5

Удосконалити моральний образ прокурора

Робота – це не ваше все. Ходіть в кіно і театри, розказуйте про це людям.

Без «п'яних селфі» в соцмережах!
Кожного прокурора мають знати і поважати.

КРОК 6

Належна оплата праці

Заробітна плата повинна відповідати вимогам Закону.

КРОК 7

Тісні контакти зі ЗМІ та громадськими активістами

Це ті, хто може

- ✓ дати інформацію вам
- ✓ розповісти про вас

зрештою, це і є суспільство, назустріч якому ви йдете

І найголовніше

Всі кроки – в комплексі.

Діти мають право падати, коли вчаться ходити.

Якщо йти назустріч суспільству – воно це відчує і підніме вас, коли .... впадете 😊

Але ви не впадете! Успіху вам!

P.S. Навіть якщо перемога не за мною, я в себе вірю. А ви... вірите в себе?

Кроків насправді не сім...

Діана Полухович

студентка V курсу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (м. Рівне)

«Бажання боротись за справедливість прищепили батьки-юристи своєю активною життєвою позицією. Мрію стати прокурором, вірю у те, що нинішні реформи дають шанс стати прокурором кожному, хто того щиро бажає. Буду із честю нести звання працівника прокуратури».

Слово «прокурор», на жаль, рідко викликає позитивні асоціації. Громадськість та ЗМІ не налаштовані сприяти зростанню авторитету органів прокуратури України, навпаки – більшість статей, коментарів у соціальних мережах, усних висловлювань мають негативний вектор.

Звичайно, можна закривати очі на таке явище, проте заперечувати існування такої проблеми неможливо. Вказане питання дійсно є непростим для держави, особливо у реаліях сьогодення. Процес перетворення прокурора з авторитарного, негуманного корупціонера, яким він зараз є в очах громадян, на ідейного, принципового, шанованого державного службовця, поза сумнівом, буде довгим. Проте важливим є розуміння необхідності такого перетворення та гострої потреби у відновленні престижу та ваги органів прокуратури.

Незважаючи на те, що зараз модно говорити про корупцію як про першопричину усіх проблем, на мій погляд, **першим кроком назустріч суспільству повинно бути викорінення принципу «я – прокурор, а ти – ніхто»**, який існує як у свідомості співробітників прокуратури, так і в уявленні громадян. Так, останнім часом існує тенденція до зростання рівня людяності в стосунках «прокурор – підозрюваний/обвинувачений/засуджений», проте цього недостатньо для зруйнування стереотипу, який формувався десятки років. На моє переконання, вказану тенденцію потрібно не просто підтримувати, а стимулювати. Семінари, з'їзди та наради з-поміж іншого повинні містити і питання, спрямовані на зменшення протиставлення себе як співробітника органів прокуратури громаді з авторитарної позиції.

По-друге, підризу авторитету сприяє поведінка співробітників прокуратури в аспекті гучних святкувань та відпочинку. Варто розуміти, що пересічний громадянин не пройметься повагою до особи, яку зустрів у нічному клубі в стані сильного алкогольного сп'яніння. Звичайно, таке притаманно лише частині працівників прокуратури, проте, на жаль, формує думку про всю прокуратуру України. Тому необхідним є вироблення у прокурорів самоповаги та усвідомлення відповідності займаних посад.

Наступний, третій крок прокурора назустріч суспільству повинна зробити держава. **Якісна пропаганда авторитетності органів прокуратури неможлива без одночасної підтримки цих органів не тільки на законодавчому рівні, а й у інших сферах.** Зокрема, необхідним є захист від розповсюдження необґрунтованих та недоведених фактів у ЗМІ та соціальних мережах, які згодом впливають на ділову репутацію співробітника. Крім того, заведено говорити, що громадяни страждають від беззаконня з боку прокурорів, тому саме вони виконують «роль жертви». Такі ситуації – не рідкість, проте хто як не держава повинна захищати працівників прокуратури від грубої, нахабної та відверто зневажливої поведінки третіх осіб?

Самоврядування прокуратури теж є важливим чинником впливу на думку громадськості. **Крім заходів, передбачених безпосередньо для працівників органів прокуратури, четвертим кроком може бути проведення спільних брифінгів і круглих столів, покликаних підвищувати рівень правової культури та свідомості громадян, на яких останні будуть не пасивними слухачами, а братимуть участь в активній дискусії.** Такі дії, на мою думку, сприяли б виконанню завдань відповідно до ст. 1 Кодексу професійної етики та поведінки прокурорів.

Участь прокурора у кримінальному або цивільному провадженні є не лише «бездушним» виконанням функцій, покладених на нього згідно із ст. 2 Закону України «Про прокуратуру». Така діяльність – це цілий комплекс заходів, спрямованих на виконання своїх обов'язків справедливо, послідовно і швидко, з повагою до людської гідності та прав людини, із сприянням тим самим забезпеченню належного процесу і безперебійного функціонування системи правосуддя. Відповідно, ще одним кроком у напрямку до гро-

мадянської спільноти є сумлінна реалізація цілей і завдань, що визначені національним та міжнародним правом. **Пересічний громадянин повинен бути впевнений, що будь-яке рішення, прийняте прокурором, не тільки відповідає чинному законодавству, а й ґрунтується на загальноправових та загальнолюдських принципах.**

Престижність професії повинна визначатись не кількістю вимог до зайняття певної посади, а її статусністю та авторитетністю серед громадян. **Кожен у державі повинен розуміти, чому у цьому кріслі сидить ця конкретна особа і що вона може зробити на благо держави загалом і на благо кожного громадянина.** Саме в цьому я вбачаю наступний крок до популяризації прокуратури, адже наявність конкурсного відбору не означає існування довіри чи поваги. Більшість населення не цікавиться процесом зайняття вакантних посад в органах прокуратури України, проте абсолютно кожному важливі результати діяльності тих осіб, які ці вакантні посади обійняли.

На моє глибоке переконання, неможливо йти назустріч тому, що рухається від тебе, – повинен бути взаємозв'язок. Тому необхідно пробудити бажання у суспільства рухатися в напрямку розвитку взаємодії з органами прокуратури. В цій діяльності можна вбачати одну із форм правосвідомості, що проявляється в усвідомленні необхідності такого органу влади, як прокуратура. Окрім того, у зв'язку із посиленням у суспільства тенденції «орієнтування на Захід», зокрема у молодого покоління, формується хибне уявлення про мету, функції та методи діяльності прокуратури саме в Україні. Низький рівень обізнаності громадян у сфері права стає першопричиною відсутності розуміння відмінностей різних правових сімей, а відповідно, їх різних структурних елементів. Тобто можна впевнено говорити про те, що поки суспільство не робитиме кроки назустріч і ступінь правосвідомості не буде на належному рівні, зв'язок налагодити неможливо.

У підсумку варто зазначити, що **прокуратура України стала на шлях реформування і рухається у правильному напрямку:** підвищення заробітних плат, співпраця із студентами, законотворчі ініціативи тощо. Це і є тими кроками до пошуку взаєморозуміння, поваги до прокурора як всередині структури, так і з боку громади. Позитивне ставлення, довіра та авторитетність не формуються за день, місяць чи навіть рік. Це ті риси, які не створюються штучно під впливом однієї чи двох реформ. Проте застосування комплексного та поступового підходу до розуміння, аналізу та вирішення проблеми комунікації органів прокуратури і суспільства гарантовано призведе до досягнення визначеної мети.

ВИДАННЯ

Актуальні питання призначення та проведення експертиз: наук.-практ. посіб. / уклад.: А.В. Столітній, О.В. Сапін, Я.А. Соколова та ін.; за ред. І.І. Присяжнюка. – К.: Національна академія прокуратури України, 2017. – 300 с.

ISBN 978-617-7500-00-0

У науково-практичному посібнику визначено підстави проведення судових експертиз та систему судовоекспертних установ України. Висвітлено особливості підготовки та призначення окремих видів експертиз та експертних досліджень. Розглянуто особливості призначення і проведення судових експертиз у кримінальних провадженнях про військові злочини. Надано інформацію про експертні установи та підрозділи, у яких проводяться конкретні види досліджень. Видання розраховане на працівників органів прокуратури, поліції та органів правопорядку, викладачів і наукових працівників, аспірантів, студентів та курсантів вищих навчальних закладів юридичного спрямування.

Дмитро Кубиш

студент II курсу Сумської філії
Харківського національного університету внутрішніх справ
(м. Суми)

Серед хобі – гра на гітарі. Був учасником музичного колективу. Не любить зайвої публічності, однак не боїться висловлювати власну думку та послідовний у своїй життєвій позиції.

Передмова

У цій роботі висловлено низку «правих» і «лівих» ідей. Зважаючи на можливість і доцільність їх реального впровадження в діяльність органів прокуратури, використано положення загальновідомих нормативних актів. Такі пропозиції розраховані на максимально можливе покращення роботи прокуратури як системи державних органів та прокурорів в цілому.

1. Верховенство права та визнання людини, її життя і здоров'я, честі і гідності, недоторканності і безпеки найвищою соціальною цінністю. Зважаючи на принципово новий погляд законодавця на юрисдикцію судів у вирішенні юридичних спорів, може виникнути ситуація, коли право, що не визначається законом, не має захисту. З огляду на це прокуратура у своїй діяльності повинна першочергово керуватися міжнародними актами у сфері захисту прав людини, до яких приєдналася Україна.

Згідно з новим Законом України «Про прокуратуру» прокуратура здійснює свої повноваження переважно у кримінальних правовідносинах.

Яким чином та чий права будуть захищатися?

2. Нагляд за дотриманням законів усіма органами, підприємствами, установами, організаціями, посадовими особами та громадянами. Ця норма, незважаючи на наявність контролюючих органів майже у всіх сферах державного управління, не втратила своєї актуальності. Фізична особа, підприємство, установа, організація тощо, чий права порушено, за відсутності юридичного спору і наявності факту такого порушення може звернутися до прокуратури за захистом свого права. Така процедура покликана внести певну диспозитивність, альтернативність у публічні відносини і створити механізм дієвого, позбавленого затягнутих судових процесів, захисту прав. До того ж ці кроки створюють реальну можливість існування «близької» для суспільства прокуратури, про яку я розповім далі.

Чи потрібно більше прокурорів для виконання нової-старої функції? Потрібно менше!

3. Прокурори з народом! Для забезпечення виконання попередньої функції з-поміж прокурорів відповідної прокуратури її керівник призначає не більше чверті своїх підлеглих строком на 3 місяці. Призначені становитимуть наглядний квартал. Один прокурор може бути уповноважений здійснювати нагляд один раз на рік. Навіщо це? Від кількості (менше) і якості (більше) відповідних рішень залежатиме заробітна плата усіх прокурорів відповідної прокуратури на наступний наглядний квартал. Якість визначає спеціальна комісія, що створюється органом місцевого самоврядування для оцінки діяльності прокуратури. Оскільки в Україні визнається і діє принцип верховенства права, а не закону, то ухвалення спеціалізованого законодавчого акта не потрібно. Таким чином, роль «повільного», не завжди розумного та віддаленого від реалій законодавця, а також функція Генерального прокурора зводяться до «0».

Далі посилюємо градус напруги – торкаємось більш гострих аспектів. Не проти?

4. Заробітна плата. Чи вважає пересічний громадянин, який отримує заробітну плату, що трохи перевищує мінімальну, й у кишені якого (не у всіх є гаманці, панове!) після сплати комунальних платежів і податків залишається сума вдвічі менша, ніж прожитковий мінімум, чиновника чи прокурора «своєю людиною»? **Питання риторичне.**

Тож який крок у сфері заробітної плати? Я пропоную «стрибок».

Ставку, що раніше становила основу правомірного доходу, я пропоную прирівнювати до середньої реальної заробітної плати на територіальній одиниці, на яку поширюється дія органу прокуратури. Це означає, що з формули прибираються заробітні плати суддів, інших прокурорів, осіб, які займають адміністративні посади в органах державної влади, а також такі, що значно перевищують мінімальну (залежно від регіону в межах коефіцієнту 8–10). Звісно, таку саму схему слід одночасно запровадити для інших посадовців, суддів, працівників правоохоронних органів тощо з урахуванням особливостей їх роботи.

Наступна у формулі – кількість кримінальних справ, в яких бере участь прокурор. Плюсом до заробітної плати буде рішення суду на користь держави, однак за зловживання ним на один наглядний квартал – значне зменшення доходу на наступні три квартали (у 1,3–1,5 разу). Якщо ж особу засуджено неправомірно, без її вини, або була спроба цього, то за аналогічною схемою оплата учасників провадження зменшується від 1,5 до 2,5 разу можливим звільненням із займаної посади незалежно від того, коли така справа мала місце.

Далі – солідарний квартальний нагляд. Якщо за перші з місяці такого впровадження прокурори нічого «не зароблять» або «зароблять з мінусом», то на них чекає «народна шокова терапія» протягом наступних трьох місяців, коли пропонується коефіцієнт 2,5–3 рази.

Визначати коефіцієнти доходу та розраховувати реальну середню заробітну плату по регіону не є моїм пріоритетом, однак зазначу, що коефіцієнти доходу за другим пунктом застосовуються до кожного прокурора окремо на середню заробітну плату, а солідарний третій коефіцієнт – до усіх прокурорів на ставку «I+II». Коефіцієнти відповідальності – на кінцеву заробітну плату. **Чи зросте довіра населення до прокурорів після невдалого кварталу, які їздитимуть на роботу громадським транспортом? Питання риторичне.**

5. Якщо хочеш позбавитися корупції – позбався готівки. Або приватного рахунку в банку. Будьмо практиками! Немає приватних рахунків – немає «тіні». Рахунки повинні стати публічними. Пропозиція доволі проста. Контролюючий орган «два в одному» в особі НАБУ та органів місцевого самоврядування уже є. До цього потрібна воля. Зрозуміло чия.

6. Прокурорів – у маси! Настав «час пом'якшення», друзі. Чи знає населення про прокуратуру, її діяльність, про наші ноу-хау? Так, але навіть не більшість. Прокурор повинен стати цілком публічною фігурою, бути присутнім у різних сферах. Йдеться про освітню, наукову, різну профілактичну діяльність, рекламу, популяризацію!

7. Громадська думка. Безпосередня демократія в Україні є тільки на виборах. З огляду на «час пом'якшення» народ прокурорів не обирає. Народ їх оцінює (той, хто має справу з органами прокуратури). Оцінює як в електронному вигляді на сайті відповідної прокуратури, так і шляхом подання звернень особисто керівнику місцевої прокуратури або Генеральному прокурору. До критеріїв пропоную віднести професійні здібності, моральні якості, законослухняність, якість проведення нагляду тощо.

Наприклад, зафіксоване грубе порушення Правил дорожнього руху, вияв аморальної поведінки тощо з наступним явно негативним оцінюванням має наслідком зменшення заробітної плати у 1,1–1,5 разу або звільнення.

Післямова

Звісно ж, такий рецепт перетворень має бути комплексний, чітко унормований і спрямований, як зазначалося, на внесення диспозитивності в публічні відносини, зацікавлення чиновників, службовців, депутатів у результатах своєї діяльності, а в перспективі – на підвищення реального рівня життя населення.

Запропоновані кроки досить обмежені та декларативні. Реальних рецептів набагато більше, і не усі настільки жорсткі, як № 4 і № 5.

Я вбачаю у прокурорах реальних та дієвих Уповноважених з прав людини, а не тільки тих, хто використовує Кримінальний кодекс України.

Тит Андреев

студент слідчо-криміналістичного інституту
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
голова студентського наукового гуртка з історії держави та права
(м. Переяслав-Хмельницький)

Закінчив художню та музичну школу по класу скрипки. Грає в ансамблі скрипалів Палацу студентів університету. Побував в усіх оперних театрах країни за винятком тих, що знаходяться на тимчасово окупованих територіях.

7 інтернет-кроків української прокуратури назустріч дітям

Сучасний етап розвитку України характеризується поглибленням євроінтеграційних процесів, демократично-ліберальним розвитком суспільних та державних інституцій. Важливими на цьому шляху є не лише метаморфози державно-правових інституцій, а й суспільної свідомості, передусім підростаючого покоління. Для того, щоб молодь очолила будівництво правової держави та стала в авангарді громадянського суспільства, необхідно здійснювати заходи, спрямовані на зростання громадянської та правової свідомості вже сьогодні. Відкласти такі заходи у часі чи провести їх на неналежному рівні означає втратити ціле покоління.

Мета нашого дослідження полягає у розробленні пропозицій Генеральній прокуратурі України щодо впровадження у її діяльність інтернет-представництва (маємо на увазі офіційний сайт) – «Дитячого веб-комплексу», що дасть можливість майбутнім громадянам вже з дитинства пізнавати окремі аспекти діяльності української прокуратури, формувати високу громадянську та правову позицію, розвивати відчуття справедливості та поваги до права.

За умовами завдання пропонується структура із 7 кроків. Проте у нашому дослідженні ми дещо відступили від цієї структури, яка буде 1=7.

Умовно кажучи, буде один фундаментальний крок – **створення версії сайту Генеральної прокуратури України для трьох вікових категорій**. 7 кроків – це основні складові кожної з трьох версій. На кожній версії сайту буде презентовано всі 7 компонентів, проте, зважаючи на вік, вони будуть різного рівня складності та матимуть різний рівень інформаційного навантаження.

Перший фундаментальний крок – це створення трьох додаткових версій сайту Генеральної прокуратури України для:

- 1) дітей від 5 до 10 років;
- 2) дітей від 10 до 15 років;
- 3) підлітків від 15 років.

Такий поділ є доволі умовним, адже відвідувач може користуватися за власним бажанням будь-якою версією сайту – того рівня, який відповідає його розвитку. Цільовою аудиторією останньої версії є не лише підлітки, а й дорослі, які бажають в простий та ігровий спосіб пізнати аспекти діяльності української прокуратури, підвищити власний рівень правової культури.

Елементами, обов'язково наявними на кожній версії сайту, проте видозміненими у зв'язку з різною віковою категорією, мають бути:

1. Сторінка «Хочу знати прокуратуру». Вона повинна містити загальну інформацію про прокуратуру, законодавчу базу її діяльності, професійні стандарти діяльності прокурора та інші відомості. Ми вбачаємо, що ця сторінка мусить мати вигляд інтерактивної карти з колами різного кольору. Бажаючи дізнатися певну інформацію, користувач натискає на відповідний розділ і переміщається до нього, де може знову прочитати загальну інформацію та перейти на складові сторінки цього питання. Також варто передбачити додаткові дві можливості – ускладнену версію, де буде надано більш глибоку інформацію, та полегшену, яка буде простішою від загальної.

2. Життя та пригоди Закона Прокуроровича – інтерактивні комікси, що самостійно рухаються за кліком користувача на екрані. Ця функція дасть можливість у веселій та ігровій формі дізнатися про діяльність типового українського прокурора – Закона Прокуроровича. Можливо передбачити для старших користувачів додатковий функціонал – в певних місцях визначати подальшу діяльність головного героя.

3. Гра «Ну, постривай, правопорушнику!» Користувач має визначити у інтерактивній грі наявність чи відсутність правопорушення, для користувачів старшого віку – визначення ступеня його суспільної небезпечності (маємо на увазі адміністративну, кримінальну чи іншу відповідальність), та отримати в кінці рейтингові бали за пройдені завдання. Також має бути створено рейтинг користувачів, де кожен зможе зайняти своє місце у ньому відповідно до кількості правильних відповідей.

4. Блог «Я прокурор», на якому будуть розміщені короткі та змістовні відеоролики про повсякденну роботу українських прокурорів.

5. Інформаційна сторінка «Хочу будувати правову державу!» передбачатиме наявність інформації про способи впливати на державні органи, а також щодо питань, пов'язаних з діяльністю громадських організацій, та інші.

6. Психологічний тест «Наскільки я прокурор?». На основі психологічних тестів, що будуть з'ясовувати індивідуальні якості кожного користувача, можна визначити рівень своєї відповідності ідеалу українського прокурора – Закону Прокуроровичу.

7. Гра на запам'ятовування «Знай свої права. Дотримуйся кримінального закону», в якій у інтерактивній формі будуть представлені для вивчення основні права людини та громадянина, що закріплені у міжнародному та національному праві з посиланням на відповідні нормативно-правові акти (для найменших користувачів доречніше не ускладнювати такою інформацією відомості про права); перелік кримінальних та адміністративних правопорушень та статті, що встановлюють відповідальність за їх вчинення, та деякі інші відомості, що можуть бути додані в процесі більш докладної розробки порталу, якщо буде визначена необхідність у їх публікації.

Підбиваючи підсумок, можна зазначити, що перелік інформаційних можливостей, запропонований нами, не є вичерпний та може бути розширений, адже в цій праці ми мали на меті лише запропонувати найголовніші, основоположні концепти та ідеї, на яких має базуватися подальший розвиток задуму. Під час розробки 1-7 кроків необхідно обов'язково враховувати вікову категорію користувачів, намагатися якомога більше спростити інформацію та способи її подачі, використовувати найпрогресивніші веб-технології, створити гарний для сприйняття дизайн. Дотримання цих та інших вимог дасть можливість створити цікаві та інформативні альтернативи сьогодинському сайту української прокуратури, приверне увагу дітей та молоді до її діяльності, зумовить формування високої правової та громадянської культури, що врешті-решт стане одним із факторів виховання активної молоді, яка очолить державотворчі процеси, буде в авангарді будівників правової держави, стоятиме біля керма громадянського суспільства.

ВИДАННЯ

Проблеми кримінально-правової кваліфікації: навч. посіб. / М.Г. Арманов, О.О. Книженко, Н.М. Ярмиш та ін. – Київ: Національна академія прокуратури України, 2017. – 392 с.
ISBN 978-617-7220-95-3

У навчальному виданні висвітлено проблемні моменти кримінально-правової кваліфікації суспільно небезпечних діянь, з якими на практиці пов'язані найбільш суттєві помилки. Особливу увагу приділено проблемам розмежування подібних злочинів. Пропоноване вирішення спірних питань ґрунтується на наукових дослідженнях авторів посібника й відображає точку зору відповідного науковця, яка ретельно аргументована та яку поділяє багато дослідників.

Навчальний посібник буде корисним для практичних працівників, студентів, аспірантів, науково-педагогічних працівників навчальних закладів юридичного профілю, а також усіх, хто цікавиться проблемами кримінального права.

З любов'ю до дітей і з нагоди чудодійного свята – Дня святого Миколая!

Працівники прокуратури Волинської області до Дня святого Миколая придбали і передали подарунки підшефним вихованцям дитячих будинків сімейного типу у місті Волновасі та селищі Новотроїцькому Донецької області. Спільно з керівництвом Волноваської місцевої прокуратури вони привітали дітей, подарували їм сім'ям побутову техніку та солодоші.

Від колективу прокуратури Волині вітання зі святом отримала працівниця Волноваської місцевої прокуратури Ольга Самко, яка виховує чотирьох прийомних дітей.

Також працівники Маріупольської місцевої прокуратури № 2 привітали з Миколаєм вихованців Маріупольської загальноосвітньої школи-інтернату № 2.

Представники прокуратури Житомирської області побували у Бердичівській загальноосвітній школі-інтернаті I–III ступенів та привітали дітей подарунками з нагоди свята. Вихованці інтернату презентували гостям чудову виставу-концерт із казковими персонажами, вкотре засвідчивши свої художні таланти на сцені, святково прикрашений та оздоблений власноруч виготовленою унікальною витинанкою.

Львівські прокурори з подарунками та солодошами відвідали дитячі будинки та школи на сході країни. Зокрема, вони побували у Сватівській обласній спеціалізованій загальноосвітній школі-інтернаті, де навчаються діти з особливими потребами, та у трьох будинках сімейного типу, в яких виховуються понад 30 дітей.

Також «помічники святого Миколая» роздавали подарунки у будинку дитини «Антошка» у місті Краматорську, де їх не вперше зустрічали понад 100 малюків. Цими дітками опікуються до досягнення чотирирічного віку.

Побували прокурори у Бориславському навчально-реабілітаційному центрі «Гармонія» I–III ступенів, де перебуває 91 дитина з вродженими та набутими вадами опорно-рухового апарату, а також відвідали дітей, які утримуються у Львівській установі виконання покарань № 19.

Свято Миколая зробили теплішим і радіснішим для дітей Луганщини працівники прокуратури Тернопільської області. Для вихованців Луганського обласного дитячого будинку № 2 прокурорами зібрано понад 35 000 грн благодійної допомоги. Окрім того, дітям, позбавленим батьківського піклування, придбали іграшки, солодоші, фрукти, засоби гігієни.

Прокурори Вінниччини завітали до підшефної Мурованокуріловецької школи-інтернату, аби привітати учнів зі святом Миколая. Дітлахи у відповідь запросили на святкову виставу, яку підготували власними силами.

Радість Дня святого Миколая працівники Рівненської прокуратури розділили з дітьми, котрі проживають на сході України – у зоні проведення антитерористичної операції, та опинилися у скрутних життєвих обставинах. Зокрема, прокурори привітали понад 200 підшефних дітей – вихованців інтернатних закладів міста Краматорська Донецької області, а саме: дошкільного навчального дитячого будинку для дітей з тяжкими вадами мови «Гайок», Центру соціально-психологічної реабілітації служби у справах дітей Краматорської міської ради та дитячого будинку дитини «Антошка». Малюкам та підліткам прокурори передали подарунки – іграшки, теплий одяг, необхідні побутові речі, канцтовари.

Також працівники прокуратури Рівненщини відвідали вихованців комунального закладу «Мирогощанський дитячий будинок-інтернат» та маленьких пацієнтів дитячого онкологічного відділення Рівненської обласної лікарні. Прокурори й для них привезли бажані подарунки – іграшки та солодощі.

Крім того, певну суму коштів перераховано на адресу дитячого відділення Рівненського обласного протитуберкульозного диспансеру.

Казкове дійство для вихованців районного дитячого будинку «Рідний Дім», що в Самбірському районі Львівщини, подарували офіцери військової прокуратури Західного регіону України. Солодощі, фрукти та іграшки від святого Миколая отримали понад 40 дітей віком від 3 до 16 років. Окрім того, на потреби дитячого будинку прокурори придбали побутову техніку.

Діти зустріли військових правників з неабиякою радістю та щирими усмішками, вони підготували гостям концертну програму.

Також напередодні свята військовий прокурор Західного регіону особисто передав у школу-інтернат Луганської області для хлопчика, хворого на дитячий церебральний параліч, подарунок, який стане для нього пам'ятним.

Працівники прокуратури Запорізької області привітали зі святом вихованців Матвіївської школи-інтернату, подарувавши солодкі подарунки. Запорізькі студенти долучилися до свята: вони підготували виставу для дітей.

Понад 700 працівників органів прокуратури Дніпропетровщини вкотре надали благодійну допомогу дітям з онко- та онкогематологічною патологією та передали свій одноденний заробіток на суму понад 500 тис. грн комунальному закладу «Дніпропетровська обласна дитяча клінічна лікарня» Дніпропетровської обласної ради на придбання медикаментів супроводжувальної терапії, необхідної для посилення лікування дітей з патологією, та проведення діагностичних процедур.

